

โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
กรกฎาคม 2561

โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
กมลชนก ยิ้มช้อย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

กรกฎาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
กรกฎาคม 2561

กมลชนก ยิ้มช้อย. (2561). โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียน
ของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร. ปรินิพนธ์
กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินิพนธ์:
อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สภ.

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มี
อิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์
2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้น
ประถมศึกษา 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้น
ประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
ในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบ
หลายขั้นตอน และครูที่มีประสบการณ์สอนนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา 3 ปีขึ้นไปจำนวน
5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม
จำนวน 8 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.683-0.799 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิง
พรรณนา การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง และการ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า
โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวกลมกลืนกับข้อมูล
เชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 9.04$, $df = 4$, $p = 0.06$, $GFI = 0.99$ $AGFI = 0.93$ $CFI = 1$) และเมื่อพิจารณา
ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณพบว่า นิัยทางการเรียน ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม อัตมโนทัศน์
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู การสนับสนุนของ
ผู้ปกครอง และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถร่วมกันอธิบายการปรับตัวในการเรียน
ได้ร้อยละ 58 ($R^2 = 0.58$) นอกจากนี้พบว่านิัยทางการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางการ
เรียนของนักเรียนต่างด้าวมากที่สุดมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคือ 0.40 รองลงมาเป็นทักษะทางสังคม
และข้ามวัฒนธรรมมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคือ 0.20 ตามลำดับ และแนวทางในการพัฒนาการ
ปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว มีดังนี้ 1) ควรจัดการเรียนการสอนให้เสมอภาคกัน
ระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนต่างด้าว ให้ความสำคัญเท่าเทียมกันเพื่อไม่ให้นักเรียนต่างด้าวเกิด
ความรู้สึกแตกต่าง 2) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพทั้งในและนอกห้องเรียน 3) ฝึกทักษะด้าน
ภาษาเพิ่มเติมเช่นการอ่าน การพูดเพราะเด็กต่างด้าวส่วนใหญ่จะพูดไม่ชัด 4) ปลูกฝังค่านิยมและ
ทำความเข้าใจเรื่องอาชีพในอนาคตให้โอกาสทางการศึกษา 5) ควรจัดทำระบบการให้การดูแลและ
ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านพฤติกรรม การเรียน และทักษะชีวิตภายใต้สังคมไทย

CAUSAL FACTOR MODEL INFLUENCING TO LEARNING ADJUSTMENT FOR
IMMIGRANT STUDENTS OF PRIMARY IN CHANGWAT SAMUTSAKHON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Research and Development on Human Potentials
at Srinakharinwirot University

July 2018

Kamolchanok Yimchoy. (2018). *Causal Factor Model Influencing the Learning Adjustment for Immigrant Students in Primary School in Changwat Samutsakhon*.

Master's thesis, M.Ed. Research and Development on Human Potential).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:

Dr. Wilailak Langka, Asst.Prof. Narisara Peungposop, Ph.D.

The research aims to study the causal factor model and the influence of learning adjustment : 1) to examine the influence of the causal factor model and learning adjustment for immigrant students with empirical data; 2) to study influence of the causal factor model influencing the learning adjustment of immigrant students in primary school in Changwat Samutsakhon; 3) to study learning adjustment and developmental approach for immigrant primary students in Changwat Samutsakhon. The research sample consisted of three hundred immigrant primary students in Graded Four to Six in Changwat Samutsakhon. The sample was selected by multi-stage random sampling. The research instrument was comprised of eight sets of questionnaires on learning adjustment for immigrant primary students including: self-concept, adversity quotient (AQ), Social and cross-cultural skills, guardians support, relationship between students and their friends, relationship between students and teachers; learning habits: The reliability of the instruments was between 0.683 to 0.799. and the data were analyzed by Path Analysis

The results found that the hypothetical structural model was consistent with the empirical data with Chi-Square= 9.04, df = 4, p = 0.06, GFI= 0.99, AGFI = 0.93 CFI = 1. All causal variables mutually explained the learning adjustment for immigrant students at fiftyeight ($R^2=0.58$). The learning habits and the social and cross-cultural skills has a direct influence on learning adjustment, with a statistical significance of .05, and influenced coefficients at 0.40 and 0.20, respectively and a study of learning adjustment and the developmental approach for immigrant primary students in Changwat Samutsakhon emphasizing equality in education between both immigrant and Thai students: the organization of the activities for students to learn and to exchange culture with Thai students. The students practiced additional language skills such as reading and speaking. They also cultivated values about their careers and a the system of student care and support for immigrant primary students.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร
ของ
กมลชนก ยิ้มช้อย

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า
.....ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(อาจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ ลังกา) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑาพร กันตารณวัฒน์)
.....ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริสรา พึ่งโพธิ์สม) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล)
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ ลังกา)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริสรา พึ่งโพธิ์สม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สม ที่ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ฉบับนี้และได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำให้คำปรึกษาทุกขั้นตอนอันเป็นประโยชน์จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จและมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิยาพร กันตารณวัฒน์ ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุตันทพรกุล คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ และด้านต่างๆเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุตันทพรกุล อาจารย์ ดร.พนิดา มารุ่งเรือง อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล . และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็งที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณคณะครูและนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ ปริญญาโทการวิจัย และสถิติทางการศึกษาที่คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจให้กันตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำปริญญานิพนธ์ คุณประโยชน์จากงานวิจัยนี้จึงขอมอบเป็นอานิสงส์แด่ผู้มีพระคุณทุกท่านตามที่กล่าวมา

กมลชนก ยิ้มซ้อย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ตอนที่ 1 เอกสารเกี่ยวข้องกับเด็กต่างด้าว	11
ตอนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว	12
ตอนที่ 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผล ต่อการปรับตัวในการเรียน	25
3 วิธีดำเนินการวิจัย	68
กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	68
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	70
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล	82
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล	87
ตัวอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	88
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	97
สรุปผลการวิจัย.....	97
อภิปรายผลการวิจัย.....	100
ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก.....	118
ภาคผนวก ข.....	120
ภาคผนวก ค.....	130
ภาคผนวก ง.....	134
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	150

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว ของนักเรียน.....	26
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	69
3	ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview)	71
4	เกณฑ์การพิจารณาความกลมกลืนของโมเดล.....	86
5	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	89
6	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียน ต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร	90
7	แสดงผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่มี อิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์	91
8	ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว ในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร.....	92

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 สามศาสตร์ที่เป็นรูปแบบของ AQ	64
3 โมเดลการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา.....	93

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยได้เข้าสู่สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมอย่างรวดเร็วเนื่องจากมีประชากรของประเทศต่างๆในกลุ่มประชาคมอาเซียนได้เดินทางและอพยพเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการที่ประเทศไทยมีการขยายตัวและเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านหลั่งไหลเข้ามาทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพิ่มจำนวนมากขึ้นและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจากสถิติข้อมูลการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงาน ปี 2557 พบว่าจำนวนสถิติคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทยปี 2557 รวมทั้งสิ้น 1,339,834 คน โดยเพิ่มขึ้นจากปีก่อนจำนวน 155,999 คน คิดเป็นร้อยละ 13.18 (สำนักงานบริหารต่างด้าว. 2557: 1) ผลที่ตามมาคือมีจำนวนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อพยพติดตามครอบครัวเข้ามาอาศัยและศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นตามมาด้วย อีกทั้งยังมีเด็กอีกจำนวนหนึ่งที่เกิดจากพ่อแม่ที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยแต่ไม่มีสถานะทางกฎหมายหรือไม่ได้รับสัญชาติทำให้เด็กเหล่านั้นกลายเป็นคนไร้สัญชาติอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดี เป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรม จึงมีคนชนเผ่า คนต่างด้าวอพยพเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ตามมติคณะรัฐมนตรีในปี 2547 ที่ให้ผู้อพยพต่างด้าวไร้สัญชาติทั่วประเทศได้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ปรากฏว่าในจังหวัดสมุทรสาครมีแรงงานต่างด้าวขึ้นทะเบียนจำนวนมากถึง 103,426 คน ส่วนที่เหลือประมาณ 100,000 คน มิได้ขอขึ้นทะเบียนยังไม่รวมถึงเด็กที่ติดตามผู้ใช้แรงงานที่มีอายุระหว่าง 1-15 ปี และมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้อพยพเหล่านี้กระจ่ายอาศัยอยู่ตามแหล่งชุมชนต่างๆที่มีสถานประกอบการขนาดเล็กที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการประมง(ล้ง) และการเกษตรประเภทสวนผลไม้ ไม้ตัดดอก โดยไม่สามารถเข้าถึงการรับบริการด้านการศึกษาและสุขภาพได้ (พงศ์เทพ โตมาตย์. 2553: ออนไลน์) ด้วยเหตุที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้เป็นผลทำให้จังหวัดสมุทรสาครมีจำนวนเด็กต่างด้าวเป็นจำนวนมาก

จากสถิติจำนวนนักเรียนต่างด้าวที่เข้ามาศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครปี 2559 พบว่าเด็กที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครมีสัญชาติที่แตกต่างกันทั้ง พม่า กัมพูชา ลาว จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปิน เกาหลีใต้ และไม่ปรากฏสัญชาติอีกเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนสัญชาติพม่า รองลงมาเป็นกัมพูชา นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติและลาว เมื่อเด็กต่างด้าวเหล่านี้เข้ามาในระบบการศึกษาของประเทศไทยที่มีความแตกต่างในด้านสังคม ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมทำให้เกิดความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความแตกต่างทางความคิด ในกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมและภูมิหลังไม่เหมือนกัน

การยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกันจึงถือเป็นสิ่งจำเป็น(อมรา พงศาพิชญ์. 2547: 86) และการที่มีบุคคลที่มีความแตกต่างกันในหลายๆด้านในห้องเรียนนั้นอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนของเด็กไทย (รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ. 2554: 2) ดังนั้นเด็กต่างด้าวจึงจำเป็นต้องปรับตัวในการเรียนให้เข้าสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เพื่อให้สามารถศึกษาและดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทยได้อย่างมีความสุข หากมิฉะนั้นแล้วอาจทำให้เกิดความเครียดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำได้

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมเป็นความสามารถในการทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงสามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม ประเพณีได้อย่างมีความสุขโดยไม่รู้สึกแปลกแยกและเคารพในความแตกต่างดังนั้นบุคคลที่มีทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมนั้นจะสามารถปรับตัวให้ตนเองเป็นผู้มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับบุคคลในวัฒนธรรมอื่น ๆ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างได้อย่างมีความสุข และการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตโดยจะช่วยให้มนุษย์ในสังคมเกิดความร่วมแรงร่วมใจกันเกื้อกูลกัน เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้นในทุกๆด้าน เพราะทำให้เกิดความรัก สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ช่วยให้บุคคลแต่ละคนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของบุคคลในสังคมจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้จุดเด่น จุดด้อยของแต่ละคนทั้งของตนเองและผู้อื่น ทำให้สามารถยอมรับข้อด้อยของผู้อื่นได้ จึงทำให้บุคคลมีความเต็มใจ มีความพึงพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพอีกด้วย (เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. 2556: 181) ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของศิริภา ใจมุข (2553: 93-96) ได้ศึกษาการปรับตัวด้านการเรียนและสังคมของนักเรียนต่างด้าวชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยไช้อำเภอบ้านธิพบว่า ปัจจัยที่มีผลให้นักเรียนปรับตัวภายใต้ 5 เงื่อนไขคือ

1. กรณีศึกษาที่มีการสร้างเงื่อนไขให้ตัวเองปรับตัวให้ทันเพื่อนในห้อง มีความอดทนที่จะปรับตัวเพื่อหาสิ่งที่จะทำให้ตัวเองก้าวผ่านสิ่งที่เพื่อนล้อ โดยปรับตัวหาสิ่งทดแทนทำให้สังคมยอมรับ
2. เงื่อนไขทางครอบครัวคือ คนในครอบครัวต้องใช้ภาษาไทย
3. เงื่อนไขในความปลอดภัยของคนที่รู้จักคนไร้สัญชาติคือ ถูกสอนจากพ่อแม่ผู้ปกครองว่าเวลาอยู่ในประเทศไทยให้พูดภาษาไทย มิฉะนั้นแล้วตำรวจจะจับเข้าคุก
4. เงื่อนไขเพื่อนนักเรียน เนื่องจากมีนักเรียนบางกลุ่มที่ล้อเลียนทำให้ต้องปรับตัวเพื่อให้เพื่อนเห็นข้อดี ส่วนอีกกลุ่มที่ไม่ล้อเลียนทำให้มีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาไทยมากขึ้น และ
5. เงื่อนไขการยอมรับของครูและโรงเรียน ที่เปิดโอกาสให้แสดงศักยภาพ

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนนั้นคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ดังที่ผลการวิจัยของ พยอม ธีธรรมา (2540: 100-104) พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนคือ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นิสัยในการเรียน สอดคล้องกับ กนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552: 74) ที่พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ นิสัยทางการเรียน

วิชาภาษาอังกฤษ และการสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง และพระมหาวชิรพงศ์ วชิรวโส (2552: 95-96) พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู นิัยทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ สุวิทย์ เจริญผล (2547: 70-71) พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านเจตคติต่อสถานศึกษา บรรยากาศทางการเรียน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ความสัมพันธ์กับเพื่อน มีอิทธิพลกับการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 และวิสุทธิ กล้าหาญ (2552: 65-86) พบว่า การปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค แรงจูงใจในการเรียน สิ่งแวดล้อมทางการเรียนมี และตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียน

จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาความสามารถในการปรับตัวในการเรียนของเด็กต่างด้าวที่ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนในประเทศไทยที่มีความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรมเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของเด็กต่างด้าว ตามแนวคิดทฤษฎีของโรเจอร์ (Roger. 1972: 108; อ้างอิงจาก; สุวิทย์ เจริญผล. 2547: 11) ที่พิจารณาการปรับตัวในแง่การปรับตัวภายในตนเองโดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ต่างๆรอบตัว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้และมีการปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อให้เกิดตัวเรา (Self) หรือเรียกอีกอย่างว่า อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลนั่นเอง ซึ่งในการที่บุคคลอาศัยอยู่ในสังคมที่แตกต่างย่อมมีบุคลิกภาพและการปรับตัวที่แตกต่างตามไปกันด้วย เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม จะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและการปรับตัวให้แก่บุคคล(ฉวี วิชญเนติชัย. 2537: 14)

ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นและการศึกษาเอกสารงานวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ซึ่งปัจจัยที่สนใจศึกษาได้แก่ ทักษะสังคมและข้ามวัฒนธรรม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู นิัยทางการเรียน การสนับสนุนของผู้ปกครอง อัตมโนทัศน์ และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนต่างด้าวที่เข้ามาศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศไทยได้มีการแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมในการเรียนให้สามารถศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนของประเทศไทยและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับนักเรียนไทยได้อย่างมีความสุข รวมถึงเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมหรือพัฒนาการจัดการเรียนในชั้นเรียนที่มีนักเรียนต่างด้าวเรียนร่วมอยู่ด้วยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษามีอะไรบ้าง
2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา มีลักษณะอย่างไร
3. แนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งทางด้านองค์ความรู้และด้านการนำไปใช้ ดังนี้

ด้านทฤษฎี

ความสำคัญด้านทฤษฎี คือ ทำให้ได้รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นิัยทางการเรียน การสนับสนุนของผู้ปกครอง อัตมโนทัศน์และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ว่ามีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

ด้านการนำไปใช้

1. สามารถใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นิัยทางการเรียน การสนับสนุนของผู้ปกครอง อัตมโนทัศน์และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีนักเรียนต่างด้าวศึกษาอยู่ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครจำนวน 2,272 คน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 91 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน จังหวัดสมุทรสาครปีการศึกษา 2560 จำนวน 300 คนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ แอร์ และคณะ เสนอให้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คนต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 311) และครูผู้สอนนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์คือ เป็นครูที่มีประสบการณ์สอนนักเรียนต่างด้าวหรือเป็นครูประจำชั้นของนักเรียนต่างด้าวเป็นเวลา 3 ปีขึ้นไป

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรภายนอก (Exogenous variables) ได้แก่ ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู นิัยทางการเรียน และการสนับสนุนของผู้ปกครอง

ตัวแปรภายใน (Endogenous variables) ประกอบด้วย

1. ตัวแปรคั่นกลาง (Intervening variables) ได้แก่ ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและอัตมโนทัศน์
2. ตัวแปรสุดท้าย (Ultimate dependent variable) ได้แก่ การปรับตัวในการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปรับตัวในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือลักษณะในการเรียนที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน มีความพยายามแสดงออกถึงความสนใจในขณะที่ครูสอน ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ สามารถแก้ไขปัญหาในการเรียนได้ รู้จักจัดการตนเองให้สมดุลระหว่างการเรียนกับกิจกรรม

2. ทักษะสังคมและข้ามวัฒนธรรม หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางสังคมหรือวัฒนธรรมได้ รู้กาลเทศะ ทราบว่าเมื่อใดควรพูดเมื่อใดควรฟัง ทำงานเป็นกลุ่มได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมถึงสามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีได้อย่างมีความสุขโดยไม่รู้สึกแปลกแยก

3. การสนับสนุนของผู้ปกครอง หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการช่วยเหลือของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ให้การสนับสนุนด้านการเรียนของนักเรียน ด้วยการช่วยเหลือในด้านต่างๆซึ่งมีผลต่อการเรียนของนักเรียนทั้งด้านวัตถุ อุปกรณ์การเรียน เครื่องแต่งกาย เงินอย่างเพียงพอ ให้ความสนใจ เอาใจใส่ ให้กำลังใจ ชี้แนะแนวทางในการเรียนแก่นักเรียน

4. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติของนักเรียนกับเพื่อนปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการพูดคุย มีความใกล้ชิดสนิทสนม สนใจความรู้สึกของกันและกัน ห่วงใย ตลอดจนช่วยเหลือให้คำปรึกษาในด้านต่างๆทั้งการเรียนและส่วนตัว

5. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียนที่ติดต่อประสานงานสร้างปฏิสัมพันธ์กับครู ขอคำแนะนำด้านวิชาความรู้ต่างๆและการปฏิบัติตนในการเรียนและชีวิตส่วนตัว ครูมีการให้กำลังใจ ยอมรับฟังความคิดเห็น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กต่างตัวที่มีต่อครูในทางที่ดีขึ้น มีความเคารพครู ตั้งใจเรียนและเชื่อฟังครู

6. นิสัยทางการเรียน หมายถึง การแสดงออกถึงความพึงพอใจ เอาใจใส่ในการเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ ขยันทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฟังในขณะที่คุณสอน ชักถามเมื่อเกิดความสงสัย

7. อัตมโนทัศน์ หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆทั้งสติปัญญา ความคิดความสามารถ รูปร่างหน้าตา สุขภาพร่างกาย ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว

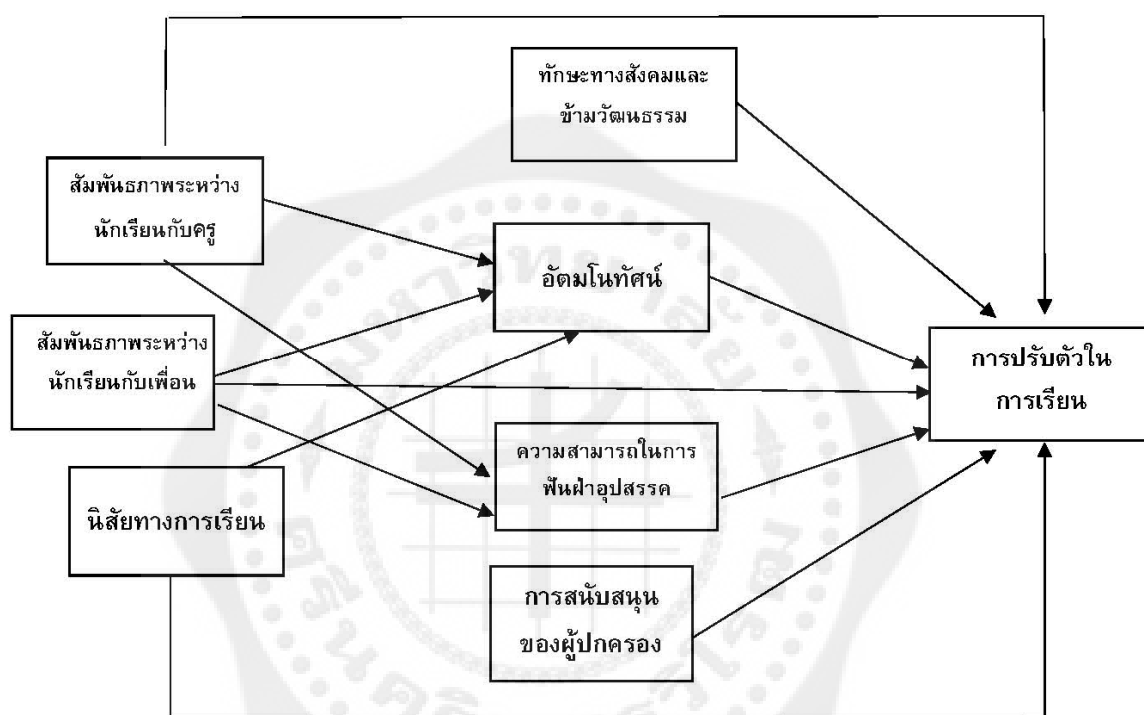
8. ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ยากลำบากในการเรียน มีความพยายามหาวิธีการให้ผ่านเหตุการณ์ที่ยากลำบากไปได้ รู้จักควบคุมตนเอง มีความมุ่งมั่นไม่ลดละความตั้งใจแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถผ่านปัญหาไปได้

9. นักเรียนต่างด้าว หมายถึง เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดาหรือมารดา ไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทย ไร้สัญชาติ หรืออพยพข้ามชาติมาจากประเทศในอาเซียนและกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จากแนวคิดทฤษฎีของโรเจอร์ (สุวิทย์ เจริญผล. 2547: 11; อ้างอิงจาก Roger. 1972: 108) ที่พิจารณาการปรับตัวในแง่การปรับตัวภายในตนเอง โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ต่าง ๆ รอบตัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้และมีการปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อให้เกิดตัวเรา(Self) ขึ้นมา นั่นก็คือ อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกอปรทิพย์ พร้อมเพียง (2553: 79-80) ที่พบว่า อัตมโนทัศน์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และนิสัยทางการเรียน (วาทีนี อึ้งเกลี้ยง. 2552: 80) และสอดคล้องกับตรุณี ขอเจริญ (2546: 71-72) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์คือ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวในการเรียนพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวคือ การสร้างเงื่อนไขให้ตัวเองปรับตัวให้ทันเพื่อนในห้องเรียน และเงื่อนไขเพื่อนนักเรียน และเงื่อนไขการยอมรับของครูและโรงเรียน (ศิริภา ใจมุข. 2553: 93-96) และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนกลุ่มปกติได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (พยอม ธีธรรส. 2540; นิภา คำภาฑู. 2547; กนกกานต์ ภูประเสริฐ. 2552; พระมหาวชิรพงศ์ วชิรวโส. 2552; กอปรทิพย์ พร้อมเพียง. 2553; Jochem Thijs; & Fenella Fleischmann. 2015) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (พยอม ธีธรรส. 2540; สุวิทย์ เจริญผล. 2547; นิภา คำภาฑู. 2547; กมลพรรณ จันทรพยอม. 2550; พระมหาวชิรพงศ์ วชิรวโส. 2552; กอปรทิพย์ พร้อมเพียง. 2553) การสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง (พยอม ธีธรรส. 2540; นิภา คำภาฑู. 2547; กนกกานต์ ภูประเสริฐ. 2552; พระมหาวชิรพงศ์ วชิรวโส. 2552; Karmela; & Inga Jasinskaja-Lahti; & Erling Solheim. 2004) นิสัยทางการเรียน (พยอม ธีธรรส. 2540; สุวิทย์ เจริญผล. 2547; พระมหาวชิรพงศ์ วชิรวโส. 2552; กอปรทิพย์ พร้อมเพียง. 2553) และอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวก็คือ ทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมและการเผชิญปัญหาเนื่องจากบุคคลที่มีทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมนั้นจะสามารถปรับตัวให้ตนเองเป็นผู้มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับบุคคลในวัฒนธรรมอื่นๆ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างได้อย่างมีความสุข ดังที่ผลวิจัยของอมราพร สุรการ (2555: 3-4) และกัญญะ เพชรภรณ์ (2555: 3) พบว่าการที่บุคคลจะสามารถปรับตัวได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะประเมินและมีวิธีในการเผชิญปัญหาอย่างไวอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์วัลย์ สุรินยา (2557: 38-51) ที่พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัว และความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรคสามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของนักเรียนได้ร้อยละ 20 และงานวิจัยของธิดา ฐิติพานิชยางกูร. (2550: 90) กับ ทศพร บรรจง (2555: 209-217) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและพึ่งพาอุปสรรคของนักเรียนได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

จากแนวคิดและทบทวนเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าวแบ่งเป็น 2 ด้าน คือปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งปัจจัยภายนอกได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู การสนับสนุนของผู้ปกครอง ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม อัตมโนทัศน์ นิสัยทางการเรียน และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. การปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม การสนับสนุนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อัตมโนทัศน์ นิสัยทางการเรียน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยผ่านอัตมโนทัศน์และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และนิสัยทางการเรียนผ่านอัตมโนทัศน์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อ
ดังนี้

ตอนที่ 1 เอกสารเกี่ยวข้องกับเด็กต่างด้าว

- 1.1 ความหมายของเด็กต่างด้าว
- 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างด้าว

ตอนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

- 2.1 ความหมายของการปรับตัว
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวการวัดการปรับตัว
- 2.3 ความมุ่งหมายของการปรับตัว
- 2.4 สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว
- 2.5 ลักษณะและกระบวนการปรับตัว
- 2.6 แนวทางของการปรับตัว
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการเรียน
- 2.8 ทฤษฎีการปรับตัวของโรเจอร์
- 2.9 ทฤษฎีของวอร์เซล

ตอนที่ 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัว

ในการเรียน

- 3.1 สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว
- 3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม
 - 3.2.1 ความหมายของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม
 - 3.2.2 องค์ประกอบของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม
 - 3.2.3 ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมกับการปรับตัวในการเรียน
- 3.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 3.3.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 3.3.2 ความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 3.3.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 3.3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 3.3.5 การวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 3.3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับการ

ปรับตัวในการเรียน

- 3.4 เอกสารที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
 - 3.4.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
 - 3.4.2 การวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
 - 3.4.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูกับการปรับตัวในการเรียน
- 3.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิสัยในการเรียน
 - 3.5.1 ความหมายของนิสัยในการเรียน
 - 3.5.2 การพัฒนานิสัยทางการเรียน
 - 3.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยในการเรียนกับการปรับตัวในการเรียน
- 3.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนของผู้ปกครอง
 - 3.6.1 ความหมายของการสนับสนุนของผู้ปกครอง
 - 3.6.2 ความสำคัญของการสนับสนุนของผู้ปกครอง
 - 3.6.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนของผู้ปกครองกับการปรับตัวในการเรียน
- 3.7 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
 - 3.7.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์
 - 3.7.2 ความสำคัญของอัตมโนทัศน์
 - 3.7.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
 - 3.7.4 การวัดอัตมโนทัศน์
 - 3.7.5 ประเภทของอัตมโนทัศน์
 - 3.7.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์
 - 3.7.7 พัฒนาการของอัตมโนทัศน์
 - 3.7.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
 - 3.7.9 อัตมโนทัศน์กับการปรับตัวในการเรียน
- 3.8 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค
 - 3.8.1 ความหมายของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค
 - 3.8.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค
 - 3.8.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค
 - 3.8.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค
 - 3.8.5 ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับการปรับตัวในการเรียน

ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างด้าว

1.1 ความหมายของเด็กต่างด้าว

รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553: 5) ได้กล่าวว่า เด็กต่างด้าว หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 0-18 ปี ที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่มีสถานะเป็นโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากมารดา ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยหลักแผ่นดิน และไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยการแปลงสัญชาติมีความหมายเดียวกับ เด็กไร้สัญชาติ เด็กต่างชาติ และเด็กอพยพข้ามชาติ

วัลยา มนัสเกษมสิริกุล (2551: 17) ได้กล่าวว่า เด็กย้ายถิ่นข้ามชาติ หมายถึง บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเกิดจากบิดามารดาที่เป็นชาวต่างชาติ ไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทย โดยเด็กย้ายถิ่นเหล่านี้แบ่งได้เป็น 1) เด็กต่างชาติที่เดินทางเข้ามาด้วยตนเอง 2) เด็กต่างชาติที่ติดตามครอบครัวเข้ามาในประเทศไทย 3) เด็กต่างชาติที่เข้ามาประเทศไทยโดยกระบวนการค้ามนุษย์ และ 4) เด็กต่างชาติที่เกิดใหม่ในประเทศไทย

จากข้อความดังกล่าวผู้วิจัยสรุปว่า เด็กต่างด้าว หมายถึง เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดาหรือมารดา ไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทย ไร้สัญชาติหรืออพยพข้ามชาติ

1.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างด้าว

รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553: 112-114) ได้ทำการวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนเด็กต่างด้าวในโรงเรียนโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้ 1. สภาพการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมุ่งเน้นให้เด็กต่างด้าวสามารถอ่านออกเขียนได้เป็นสำคัญ วัตถุประสงค์การเรียนการสอนของเด็กต่างด้าวไม่แตกต่างกับของเด็กไทย เด็กต่างด้าวสามารถปรับตัวในโรงเรียนไทยได้เร็ว มีความตั้งใจในการเรียน มีความสุขในการเรียน การเรียนการสอนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กต่างด้าวให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายตอบสนองความต้องการของเด็กต่างด้าว การวัดและประเมินผลใช้รูปแบบและเกณฑ์เดียวกับเด็กไทย 2. มุมมองครูต่อการสอนเด็กต่างด้าวพบว่า ครูมีความสุขในการสอนเด็กต่างด้าวและรู้สึกว่าเด็กต่างด้าวเหมือนกันกับเด็กไทย ครูรู้สึกสงสารและเห็นใจในความด้อยโอกาส ครูบางกลุ่มรู้สึกกังวลกับการสอนเด็กต่างด้าว โดยให้เหตุผลว่า สอนยากต้องใช้ความพยายามสูง ไม่มีความจำเป็นที่ต้องสอน และห่วงความมั่นคงของประเทศไทย 3. แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่างด้าวในอนาคต มีหลายแนวทางดังนี้ 1. ควรดำเนินการจัดการศึกษาให้กับเด็กต่างด้าวต่อในรูปแบบเดิม เพื่อเห็นแก่ความเป็นเพื่อนมนุษย์ ความเสมอภาคในการศึกษา 2. ควรจัดโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กต่างด้าว 3. ควรปลูกฝังความรักชาติ ความกตัญญูต่อประเทศไทย และ 4. ควรมีการจัดระบบดูแลการออกเอกสารให้แก่เด็กต่างด้าว

วัลยา มนัสเกษมสิริกุล (2551: 117-151) ได้ศึกษากระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติโดยองค์การพัฒนาเอกชน : กรณีศึกษาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยกระบวนการจัดการศึกษาประกอบด้วย การส่งเสริมการศึกษาให้เด็กมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม และการบริการทางการศึกษา ทางด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญโดยครูจะทำหน้าที่วางแผนการสอน ให้ความรู้ ประเมินผล และพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งหลักสูตรที่ใช้ในศูนย์การเรียนนั้นมีความหลากหลาย โดยครูจะเลือกเนื้อหาจากหลักสูตรต่างๆ ที่เหมาะกับพื้นฐานและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับวิชาเรียนประกอบด้วย วิชาภาษาพม่า ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ในบางศูนย์การเรียนจะสอนวิชาอื่นเพิ่มเติม ได้แก่ ภาษากะเหรี่ยง ประวัติศาสตร์กะเหรี่ยง คอมพิวเตอร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา และงานฝีมือต่างๆ ปัจจุบันพบว่า ศูนย์การเรียนส่วนใหญ่จะเปิดสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา และในหลายศูนย์การเรียนเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งศูนย์การเรียนที่เปิดสอนในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ข้อมูลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติขององค์กรพัฒนาเอกชน สามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา โดยสิ่งที่ศูนย์การเรียนต้องพัฒนาประการแรก คือ มาตรฐานทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนให้มีมาตรฐาน โดยคำนึงถึงพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน มีการอบรมครูทุกคนให้มีประสิทธิภาพในการสอน การปรับปรุงสถานที่เรียน รวมทั้งต้องส่งเสริมให้ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากนั้นนโยบายทางการศึกษายังต้องสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษาของเด็กทุกคน และสุดท้ายรัฐบาลไทยควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้การศึกษา นอกกระบบสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติมีคุณภาพมากขึ้น

ตอนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

2.1 ความหมายของการปรับตัว

มัลม และจาไมสัน (วิภาพร มาพบสุข. 2542: 434; อ้างอิงจาก Malm; & Jamison. 1952) ได้สรุปความหมายของการปรับตัวว่าหมายถึง วิธีการที่คนเราประพฤติเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเองในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้งส่งเสริมบางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวนี้เกิดขึ้นจากความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการและสามารถใช้วิธีการแบบต่างๆ ในการดำเนินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการนั้นๆ ในสภาวะแวดล้อมที่ปกติธรรมดา หรือมีอุปสรรคขัดขวางต่างๆ กันไป

ราทัส (วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา. 2555: 230-233; อ้างอิงจาก Rathus. 1992: 10-13) ได้อธิบายถึงการปรับตัวของแต่ละทฤษฎีทางจิตวิทยา ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ซึ่ง Freud กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการปรับระดับความต้องการของธรรมชาติให้สามารถสนองความพอใจของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการชักลไกป้องกันตัวเองเพื่อตนเองและสังคมยอมรับได้
2. กลุ่มทฤษฎีฟรอยใหม่ (Neo Freudian) กล่าวถึง การปรับตัวโดยมุ่งตน (ego) ทำให้มนุษย์มีความเข้มแข็ง สามารถประสบความสำเร็จจากการแก้วิกฤตในแต่ละขั้นตอนของชีวิต โดยมีสังคม สิ่งแวดล้อม และปัจจัยอื่นที่ไม่สามารถควบคุมได้ช่วยหล่อหลอมการปรับตัว

3. ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการยอมรับตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในความตระหนักรู้ในตนเอง เล็งเห็นคุณค่าที่สำคัญของมนุษย์ และมีแนวโน้มที่จะบรรลุถึงความเป็นคนที่สมบูรณ์ (self actualization)

4. ทฤษฎีลักษณะนิสัย (Trait) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ความพอดี ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม (person environment fit) โดยมีคุณลักษณะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมแสดงออกมา

5. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และการเรียนรู้ทางสังคม (social learning) ว่าการปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลมีการตอบสนองต่ออิทธิพลสิ่งแวดล้อมโดยอัตโนมัติ ด้วยการวางเงื่อนไขจากสิ่งเสริมแรงในเป้าหมายที่คาดหวังและจากตัวแบบที่สมบูรณ์เพื่อการเลียนแบบสำหรับปรับพฤติกรรมใหม่

กุญชร คำขาย (2540: 266) ได้ให้ความหมายของการปรับตัว (adjustment) ว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามที่จะสร้างความสมดุลระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตที่เป็นสุข และมีพื้นฐานอยู่บนความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าจะอยู่กับการรับรู้ของคนอื่น เนื่องจากความรู้สึกเป็นสุขหรือไร้สุขนั้น เป็นความรู้สึกเฉพาะตัวบุคคลและรู้ได้ด้วยตนเอง การปรับตัวเป็นเรื่องของการเลือกที่จะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน

มาลี จุฬา (2542: 318) ได้กล่าวว่าการปรับตัว หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ที่ตนเกี่ยวข้องอยู่

วิภาพร มาพบสุข (2542: 435) ได้ให้ความหมายการปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านความต้องการ ด้านอารมณ์ และด้านบุคลิกภาพอื่นๆ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเป็นไปด้วยความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนบุคคลนั้นสามารถที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างปกติสุข

ลักขณา สิริวัฒน์ (2545: 64) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า คือ การที่บุคคลสามารถสร้างหรือขัดเกลาพฤติกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคม หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขทั้งกายและจิตใจ ไม่เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นผลของความพยายามของบุคคลที่จะปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ หรือด้านอารมณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ

วรภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2545: 3) ได้ให้ความหมายของคำว่าปรับตัว (Adaptation) ว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามในการปรับตนเองเมื่อต้องเผชิญกับสภาพปัญหาความอึดอัดใจ ความคับข้องใจความเครียด ความทุกข์ใจ ความวิตกกังวลใจต่างๆ ฯลฯ จนเป็นสภาพที่บุคคลนั้นๆ สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสภาพปัญหานั้นๆ ได้ ถ้าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี แต่หากว่าบุคคลปรับตัวแล้วยังมีความทุกข์ใจ ว้าวุ่นใจไม่สบายใจอยู่ ความรู้สึกดังกล่าวย่อมจะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตไม่ดี และหากเรื้อรังรุนแรงมากขึ้น อาจจะเจ็บป่วยเป็นโรคประสาทหรือโรคจิตได้

เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546: 293) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่าคือ ความพยายามของบุคคลในการที่จะหาวิธีลดสภาวะความตึงเครียดทางอารมณ์ที่เกิดจากความไม่สมปรารถนาในสิ่งที่ตนหรือสังคมคาดหวังรวมไปถึงการปรับพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เผชิญอยู่ ความพยายามดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2549: 238) ได้ให้ความหมายของคำว่า การปรับตัว (Adaptation) ว่า การปรับตัวคือความสามารถของบุคคลในการที่จะหาวิธีลดสภาวะความตึงเครียดทางอารมณ์ ซึ่งเกิดจากความไม่สมปรารถนาในสิ่งที่ตนหรือสังคมแวดล้อมคาดหวังทั้งยังเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่ปฏิสัมพันธ์อยู่ ซึ่งความพยายามดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้มีความสามารถในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

สิริวรรณ สารนาค (2549: 6) ได้ให้ความหมายของการปรับตัว คือ ความสามารถในการเลือกอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อเรียกร้องและเงื่อนไขของสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยที่ยังคงทัศนคติที่ดีต่อสภาพรอบตัวไว้ได้

วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา (2555: 231-232) ได้สรุปว่า การปรับตัวคือการที่บุคคลพยายามใช้แรงขับ (drives) แรงจูงใจ (motives) สนองตอบความต้องการทางร่างกาย จิตใจ และสังคม นำไปสู่เป้าหมายด้วยการเข้าใจ ยอมรับในสภาพความจริงของชีวิต โดยปรับแนวความคิด จัดการเรียนรู้วิธีใหม่ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคม ทำให้การดำรงชีวิตประสบ ความสำเร็จเปี่ยมด้วยความสุข

จากความหมายของการปรับตัวดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่านิยามความหมายที่สอดคล้องกันของนักวิชาการคือ การปรับตัวเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามปรับเปลี่ยน ชัดเจนพฤติกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพการณ์ที่บุคคลสามารถอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ตนเป็นสมาชิกอย่างมีความสุขทั้งกายและจิตใจ แต่วิภาพร มาพบสุข (2542: 435) เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546: 293) รวมทั้งวราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2545: 3) ได้ให้ความหมายว่าเป็นความพยายามของบุคคลเมื่อต้องเผชิญกับสภาพปัญหา แก้ไขปัญหาทั้งด้านความต้องการ อารมณ์ และบุคลิกภาพความอึดอัดใจ ความคับข้องใจความวิตกกังวลใจต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อลดสภาวะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่เกิดจากความไม่สมปรารถนาในสิ่งที่ตนหรือสังคมคาดหวังจนเป็นสภาพที่บุคคลนั้นๆ สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือปัญหาได้จนกระทั่งสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนสิริวรรณ สารนาค (2549: 6) ได้ให้ความหมายของการปรับตัว ไว้ว่าคือ ความสามารถในการเลือกอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อเรียกร้องและเงื่อนไขของสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยที่ยังคงทัศนคติที่ดีต่อสภาพรอบตัวไว้ได้

จากการศึกษาความหมายของการปรับตัว ผู้วิจัยสรุปนิยามความหมายของการปรับตัวว่า หมายถึง กระบวนการของมนุษย์ที่พยายามหาวิธีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่ เพื่อจัดความซับซ้อนใจ และสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

จากศึกษาเอกสารและงานวิจัยมีการให้คำนิยามการปรับตัวในการเรียนมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ สุวิทย์ เจริญผล (2547: 26) ได้อธิบายว่าการปรับตัวทางการเรียนหมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับลักษณะของการเรียน โดยเห็นได้จากการแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับการตั้งใจเรียน เอาใจใส่ต่อการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีความคาดหวังจะเรียนให้ได้ รู้จักขอคำปรึกษา ขอความช่วยเหลือด้านการเรียนจากบุคคลต่างๆ ยอมรับการทำงานเป็นทีม กล้าอภิปรายและซักถามข้อข้องใจกับอาจารย์ สามารถควบคุมความวิตกกังวลในการสอบได้ มีความพึงพอใจในการเรียนสามารถเรียนได้อย่างมีความสุข รวมถึงการแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับความอยากเรียน การแสดงต่อการเรียน สมารถในการเรียน การจัดลำดับเรื่องที่เรียนความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียน การทบทวนบทเรียน

จกกฤษ เลื่อนกฐิน (2549: 9) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวในการเรียนหมายถึง ความสามารถในการปรับและเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเรียนให้เหมาะสม เช่น มีสมาธิและตั้งใจในการเรียน ชอบนั่งเรียนแถวหน้าเสมอซึ่งแสดงถึงความเอาใจใส่ในการเรียน สามารถแบ่งเวลาในการเรียนแต่ละวิชาได้เป็นอย่างดีและสามารถทำงานส่งทันตามเวลาที่กำหนด ชอบค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ไม่ว่าในห้องเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

กนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552 :6) การแสดงออกของนักเรียนต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยสามารถจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับการเรียน ได้แก่ นักเรียนมีความพยายามมุ่งมั่น เอาใจใส่ต่อการเรียน พยายามอ่านเขียน เข้าใจเนื้อหา เข้าเรียนสม่ำเสมอในการเรียน

วิสุทธิ กล้าหาญ (2552: 7-8) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวทางการเรียนว่าหมายถึง กระบวนการที่นักเรียนตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบ เพื่อทำให้ตนเองอยู่ในสภาวะสมดุล และสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนต่อไปได้ซึ่งระดับความสามารถในการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนแต่ละบุคคลจะมีลักษณะเฉพาะตัวและมีขอบเขตจำกัด หากการปรับตัวทางการเรียนนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลสะท้อนกลับ เข้าสู่ระดับการปรับตัวทางการเรียนใหม่เพื่อให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม

จากการศึกษาความหมายของการปรับตัวในการเรียน ผู้วิจัยสรุปนิยามความหมายของการปรับตัวในการเรียนว่า หมายถึง กระบวนการตอบสนองหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องและตอบสนองกับลักษณะของการเรียนหรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียน เห็นได้จากการแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับการตั้งใจเรียน แสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับความอยากเรียน เอาใจใส่ต่อการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีความคาดหวังจะเรียนให้ได้ รู้จักขอคำปรึกษา ขอความช่วยเหลือด้านการเรียนจากบุคคลต่างๆ เพื่อให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

2.2.1 ทฤษฎีการปรับตัวของโรเจอร์

โรเจอร์ (สุวิทย์ เจริญผล. 2547: 11; อ้างอิงจาก Roger. 1972: 108) ได้พิจารณาการปรับตัวในแง่การปรับตัวภายในตนเองโดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ต่าง ๆ รอบตัวซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้และมีการปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่นรวมทั้งการประเมินผลจากการปะทะสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดตัวเรา (Self) หรือ “โครงสร้างของตน” ขึ้นมาเป็นการรับรู้ตนเองในด้านต่างๆ เช่น บุคลิกลักษณะความสามารถของตน บทบาทต่างๆ ของตนในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมทัศนคติและค่านิยมต่างๆ ของตัวเรา ประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมีส่วนสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลให้แตกต่างกันโดยที่แต่ละคนจะรู้จักและเข้าใจโลกส่วนตัวของตนเองได้ดีที่สุดเกี่ยวกับการปรับตัวของแต่ละบุคคลมีดังนี้

1. บุคคลที่ปรับตัวได้คือบุคคลที่เป็นตัวของตัวเองเข้าใจยอมรับตนเองและผู้อื่นรวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ตามความเป็นจริงนำประสบการณ์นั้นมาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือบุคลิกลักษณะของตนอย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือนและมีการรับรู้ความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก

2. บุคคลที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความขัดแย้งระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่อย่างมากทำให้เกิดความตึงเครียดวิตกกังวลสับสนไม่แน่ใจสูญเสียความเป็นตัวเองและมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ

2.2.2 ทฤษฎีการปรับตัวของวอร์เชล

วอร์เชล (สุวิทย์ เจริญผล. 2547: 11; อ้างอิงจาก Worchel. 1989: 6) กล่าวถึงการปรับตัวว่าเป็นการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากตนเอง สิ่งแวดล้อม และบุคคลอื่น ๆ ที่พบในแต่ละวันการปรับตัวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนกล่าวคือต้องประกอบไปด้วย

1. การเรียนรู้และการเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง
2. ใช้ความเข้าใจดังกล่าวเป็นตัวกำหนดเป้าหมายที่แท้จริง
3. ใช้ความสามารถที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมและเป้าหมายของการปรับตัวเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งไว้
4. มีความไวต่อการรับรู้ความต้องการและความไม่สบายใจของผู้อื่นเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือ หรือสร้างสรรค์ในทางบวกแก่ผู้อื่น

2.3 การวัดการปรับตัวในการเรียน

จากการประมวลงานวิจัยพบว่า ยังไม่พบงานวิจัยที่ทำการศึกษาตัวแปรการปรับตัวในการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนต่างด้าวแต่พบว่า มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาตัวแปรการปรับตัวกับกลุ่มเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความสามารถพิเศษวิทยาศาสตร์ได้แก่ อมราพร สุการ (2555: 89-101) ได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวแปรเชิงสาเหตุของการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสามารถ

พิเศษวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ทำการวัดการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยปรับปรุงจากแบบวัด The Student Adatation to College Questionnaire (SACQ) ของเบเกอร์ แมคเนล และไซริก (Baker McNeil; & Siryk. 1985: 95) โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่การปรับตัวด้านการเรียน ด้านสังคม การด้านอารมณ์ ส่วนตัว ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อสถานศึกษา จำนวน 51 ข้อให้คะแนนแบบประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจน “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ส่วนข้อความทางลบให้ คะแนนกลับกัน โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (t) อยู่ระหว่าง 2.012–6.668 มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ .898

2.4 ความมุ่งหมายของการปรับตัว

กันยา สุวรรณแสง (2536: 50) ได้กล่าวว่า มนุษย์ต้องการอยู่ในสภาวะสมดุลระหว่าง ตัวเองกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งบางครั้งสิ่งแวดล้อมก็มีอิทธิพลเหนือมนุษย์ แต่ในบางกรณีมนุษย์ก็สามารถ เอาชนะสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้นการปรับตัวจึงมีความมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ

1. ปรับตัวเพื่อเอาชนะสิ่งแวดล้อม เพื่อถ่วงดุลสิ่งที่ตนยังขาดอยู่
2. ปรับตัวเพื่อให้เข้าได้กับสิ่งแวดล้อม คือ ยอมตามสิ่งแวดล้อม เมื่อไม่สามารถจะ เอาชนะสิ่งแวดล้อมซึ่งมีพลังเหนือกว่าได้ ก็ทำตัวเองให้สอดคล้องตามสิ่งแวดล้อมนั้นเพื่อรักษาดุลไว้

โกศล วงศ์สวรรค์ (2551: 144) ได้อธิบายว่า ชีวิตทุกชีวิตต้องมีการปรับตัว เพื่อเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเพื่อมีชีวิตอยู่รอด เพื่อความสำเร็จในงาน เพื่อความมีคุณค่า ในตนเอง เพื่อเอาชนะตนเองหรืออุปสรรคต่างๆ เพื่อขจัดความเครียดและความคับข้องใจ เพื่อให้ เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมในคือจิตใจและการทำหน้าที่ของร่างกายและข้อเรียกร้องจาก สิ่งแวดล้อมภายนอก แต่ทุกอย่างก็เป็นไปเพื่อความสุขของตนเองทั้งสิ้น

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความมุ่งหมายของการปรับตัวว่ามนุษย์มีการ ปรับตัวเพื่อเอาชนะสิ่งแวดล้อมเพื่อความสมดุลระหว่างตัวเองกับสิ่งแวดล้อมและปรับตัวเพื่อให้เข้า กับสิ่งแวดล้อม คือยอมตามสิ่งแวดล้อมทำให้ตัวเองสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอด ขจัด ความเครียดและความคับข้องใจ และทำให้ตนเองมีความสุข

2.5 ลักษณะและกระบวนการของการปรับตัว

การปรับตัวของบุคคลเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ในการที่จะศึกษาและวิเคราะห์ พฤติกรรมของแต่ละบุคคล ฮาร์เบอร์ และรันยอน (ฉวี วิชญเนตินัย. 2537: 4; อ้างอิงจาก Habber; & Runyon. 1984: 10) จึงได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการของการปรับตัวของบุคคล ซึ่งเกิดขึ้น ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อบุคคลมีความต้องการจะเกิดเป็นแรงขับที่จะผลักดันให้บุคคลนั้น แสดงพฤติกรรมต่างๆในการดำเนินงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนได้ตั้งเป้าหมายไว้ตามความ ต้องการของตนเอง

ขั้นที่ 2 เมื่อบุคคลไปพบกับอุปสรรค บุคคลจึงพยายามแก้ปัญหา ถ้าไม่สำเร็จจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความคับข้องใจขึ้น บุคคลจึงพยายามที่จะหาวิธีต่างๆ เพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมาย

ขั้นที่ 3 โดยทั่วไปบุคคลจะแสดงความพยายามต่างๆ เพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมาย บางคนมีความพยายามอยู่ในระยะเวลานั้น บางคนจึงพยายามอยู่นานและบางคนหาวิธีที่เหมาะสม จึงทำให้บุคคลนั้นไปสู่เป้าหมายได้ และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ส่วนบุคคลที่หาทางไปสู่เป้าหมายไม่ได้ ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในการปรับตัวอย่างไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่ถูกต้อง ในการศึกษาการปรับตัวของบุคคลใด ผู้ที่ทำการศึกษาก็จะประเมินได้จากวิธีการที่บุคคลนั้นได้ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการปรับตัวเป็นกระบวนการตลอดชีวิตที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และความต้องการต่างๆ

พือาเจต์ (พรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. 2549: 39-40; อ้างอิงจาก Piaget) อธิบายว่า มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (adaptation) ซึ่งอาศัยกระบวนการ 2 ชนิด คือ

1. การซึมซาบประสบการณ์ (assimilation) เกิดขึ้นเมื่อได้พบประสบการณ์ และให้ประสบการณ์เก่าที่มีอยู่รับประสบการณ์ใหม่ หรือเราอาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการที่มนุษย์ซึมซาบสิ่งแวดล้อมตามความสามารถในการรับรู้ของเขา ตัวอย่างเช่นการย่อยอาหารที่มีลักษณะเหมาะสมต่อการดูดซึมเข้าร่างกาย

2. การปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (accommodation) คือ กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวของผู้มีชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ในสภาพการณ์นั้นได้ เช่น เมื่อเรารับประทานอาหารแปลกๆ เข้าไปในร่างกายก็จะพยายามสร้างน้ำย่อยชนิดใหม่ขึ้นเพื่อย่อยอาหารชนิดนั้นๆ หรือเราอาจสรุปได้ว่า การปรับโครงสร้างสติปัญญา คือ การที่มนุษย์เราจะต้องปรับตนเองให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ

กระบวนการซึมซาบประสบการณ์กับการปรับโครงสร้างสติปัญญามักจะเกิดขึ้นพร้อมกันเป็นส่วนมาก มีบางครั้งที่เราซึมซาบประสบการณ์แต่ไม่ได้มีการปรับโครงสร้างสติปัญญามักจะเกิดขึ้นพร้อมกันเป็นส่วนมาก มีบางครั้งที่เราซึมซาบประสบการณ์แต่ไม่ได้มีการปรับโครงสร้าง แต่เมื่อเกิดการปรับโครงสร้างสติปัญญาขึ้นเมื่อไร จะเกิดการซึมซาบประสบการณ์ขึ้นก่อนเสมอ กระบวนการทั้งสองนำมาซึ่งความสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

ลักษณะ สรีวิวัฒน์ (2545: 65) ได้กล่าวถึงกระบวนการปรับตัว ดังนี้

1. ระดับของกระบวนการปรับตัว สำหรับกระบวนการปรับตัวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลนั้นแบ่งได้เป็น 2 ระดับคือ

- 1.1. การปรับตัวที่เรารู้ตัว (Conscious Attempt of Adjustment) การปรับตัวแบบนี้สามารถทำได้ 2 ทาง คือ

- 1.1.1. โดยการเพิ่มความพยายามให้มากขึ้น เพื่อให้ชนะอุปสรรคหรือความยุ่งยากต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.1.2. โดยการเปลี่ยนเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้สูงมากเกินไป หรือเป้าหมายที่บุคคลนั้นทราบหรือตระหนักว่าเขาไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้เขาจะเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ที่คาดว่าจะเอาชนะได้

1.2. การปรับตัวที่กระทำไปโดยไม่รู้ตัว (Unconscious Attempt of Adjustment) การปรับตัวแบบนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นทางออกอย่างหนึ่งของบุคคลเมื่อเกิดความคับข้องใจ หรือความขัดแย้งในใจ หรือเมื่อเผชิญปัญหาแล้วแก้ปัญหาไม่ได้ เขาก็จะหาทางออกด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ซึ่งกลวิธีในการปรับตัวในลักษณะดังกล่าวเรียกว่า กลไกทางจิต (Mental Mechanism) หรือกลไกป้องกันตน (Self-defense Mechanism) กลไกดังกล่าวนี้บุคคลใช้เพื่อการรักษาหรือคุ้มครองตนเองไม่ให้เสียหายหรือศักดิ์ศรีนั้นเอง เพื่อไม่ให้เกิดความวิตกกังวล

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่ากระบวนการปรับตัว เริ่มจากการที่บุคคลมีความต้องการบรรลุเป้าหมายทำให้เกิดแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมต่างๆในการดำเนินงาน หรือเมื่อพบกับอุปสรรคบุคคลก็จะพยายามแก้ปัญหา พยายามที่จะหาวิธีต่างๆเพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมาย ซึ่งบางคนมีความพยายามอยู่ในระยะเวลานั้น บางคนจึงพยายามอยู่นานและบางคนหาวิธีได้อย่างเหมาะสม และการปรับตัวเป็นกระบวนการตลอดชีวิตที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และความต้องการต่างๆเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยกระบวนการซึมซาบประสบการณ์เมื่อได้พบประสบการณ์ใหม่และเก่า หรือเราอาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการที่มนุษย์ซึมซาบสิ่งแวดล้อมตามความสามารถในการรับรู้ของเขา และมีการปรับโครงสร้างสติปัญญา คือการที่มนุษย์เราจะต้องปรับตนเองให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับซึ่งส่วนมากกระบวนการซึมซาบประสบการณ์กับการปรับโครงสร้างสติปัญญามักจะเกิดขึ้นพร้อมกัน

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2545: 65) ได้กล่าวถึงลักษณะของกระบวนการปรับตัว ว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การปรับตัวที่สมบูรณ์ (Integrative Adjustment) เป็นลักษณะของการปรับตัวที่บุคคลประสบการณ์ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ แล้วสามารถแก้ปัญหาได้ และเมื่อแก้ปัญหาได้แล้วทำให้ตนเองเกิดความสบายใจ ไม่มีข้อข้องใจสงสัยเหลืออยู่

2. การปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ (Non - integrative Adjustment) เป็นการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคแล้วไม่สามารถแก้ปัญหานั้นๆ ได้ แต่เขาอาจมีวิธีที่ทำให้คลายเครียดภายในใจหรือความวิตกกังวลใจให้ลดลงได้แต่ร่องรอยของความไม่สบายใจนั้นยังคงมีค้างอยู่ การปรับตัวแบบนี้อาศัยกลไกทางจิตหรือกลไกป้องกันตนเอง การปรับตัวแบบนี้จึงเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์

วรารักษ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549: 5) ได้กล่าวว่าลักษณะการปรับตัวมี 2 ลักษณะ คือ

1. การปรับตัวที่สมบูรณ์ หรือการปรับตัวแบบบูรณาการ (Integrating Adjustment) เป็นลักษณะการปรับตัวของบุคคลเมื่อเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคแล้วสามารถแก้ไขปัญหานั้นหรือจัดอุปสรรคนั้นได้ โดยที่ตนเองเกิดความสุขกายสบายใจไม่มีข้อข้องใจสงสัยเหลืออยู่เลย

การปรับตัวลักษณะนี้ถือเป็นการปรับตัวแบบบูรณาการแบบผสมผสานหรือที่เรียกว่า การปรับตัวที่สมบูรณ์ การปรับตัวแบบนี้ได้หมายถึงการแก้ปัญหาของบุคคลนั้นสามารถแก้ได้ บางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ได้รับการแก้ไขจนเสร็จสิ้น หากแต่บุคคลที่เผชิญปัญหานั้นเองสามารถยอมรับสภาพปัญหาที่เขาพยายามแก้ไขแล้วแต่ไม่สำเร็จ และหากว่าเจ้าของปัญหายอมรับทำใจได้ ปรับสภาพความคิดความรู้สึกได้ ก็ถือว่าเป็นการปรับตัวที่สมบูรณ์แบบ เช่นเดียวกัน

2. การปรับตัวแบบไม่สมบูรณ์ หรือการปรับตัวแบบไม่บูรณาการ (Non-integrating Adjustment) เป็นการปรับตัวที่บุคคลไม่สามารถเผชิญกับปัญหาได้ รวมทั้งไม่สามารถแก้ปัญหาใดๆได้ ซึ่งบุคคลพอจะมีพอจะมีวิธีคลายความเครียดลงได้บ้าง แต่ยังคงมีความเครียด ความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจเหลืออยู่ การปรับตัวแบบนี้ยังคงมีความทุกข์ดังคาใจอยู่ จึงเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์แบบและจำเป็นต้องอาศัยกลไกทางจิตหรือกลไกการป้องกันตนเองมาใช้เพื่อช่วยผ่อนคลาย หรือลดความตึงเครียดลงไป (วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. 2549: 5; อ้างอิงจาก ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2533)

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549: 213) ได้อธิบายว่าลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีเป็นบุคคลที่มีลักษณะ ดังนี้

1. รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างทอ้งแท้ โดยปราศจากอคติ
2. ยอมรับในสิ่งที่ตนเองเป็น กล่าวคือ เป็นผู้ที่มี “ความพอใจในตนเอง”
3. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. มองโลกในแง่ดี มีความคิดทางบวกมากกว่าความคิดทางลบ
5. มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่ตกอยู่ใต้ความกดดันจากบุคคล หรือสถานการณ์อื่นได้
6. รู้จักควบคุมอารมณ์ และรู้จักจัดการกับอารมณ์อย่างเหมาะสมหรือที่เรียกว่า “มีความฉลาดทางอารมณ์” (Emotional Quotient)
7. สามารถเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ ได้ด้วยความมีสติ และใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาและอุปสรรคในชีวิตได้
8. มักจะประสบความสำเร็จในชีวิตส่วนตัว การงาน และอาชีพ
9. สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข บุคคลที่ปรับตัวได้ดีก็มีความสุขและตรงกันข้ามหากปรับตัวไม่ได้ก็เป็นทุกข์

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะของกระบวนการปรับตัวได้ว่า กระบวนการปรับตัวแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือการปรับตัวที่สมบูรณ์หรือแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นลักษณะการปรับตัวของบุคคลเมื่อเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคแล้วสามารถแก้ไขปัญหาหรือขจัดอุปสรรคนั้นได้ ทำให้เกิดความสบายใจ และการปรับตัวแบบไม่สมบูรณ์ หรือการปรับตัวแบบไม่บูรณาการ เป็นการปรับตัวที่บุคคลไม่สามารถเผชิญกับปัญหาได้ รวมทั้งไม่สามารถแก้ปัญหาใดๆได้

2.6 แนวทางของการปรับตัว

กันยา สุวรรณแสง (2536: 50) ได้กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น การจะอย่างไร นอกจากให้เป็นที่สุขใจกับตัวเองแล้ว ก็ต้องให้เป็นไปตามแนวคิดของสังคมอื่น ๆ อีกด้วย เรื่องแนวคิดของสังคมนี้ บางทีก็เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของคนเรามาก ในทางจิตวิทยา กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในการปรับตัวของบุคคลนั้นมีอยู่ 2 ทาง คือ การปรับตัวภายใน กับ การปรับตัวภายนอก ผู้ที่มีการปรับตัวภายในของตนเองได้ดี เรียกว่า Well adjusted และส่วนลักษณะการปรับตัวเข้ากับภายนอกคือ สิ่งแวดล้อมได้ดีเรียกว่า Well adapted และเรียกบุคคลที่มีการปรับตัวทั้งภายในและภายนอกได้ดีทั้งคู่นี้ว่าเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทางบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ (Integrated personality) ดังนั้น ถ้ามนุษย์จะต้องปรับตัวกันแล้วตามแนวทางกว้าง ๆ ก็คงจะเป็นในเรื่อง

1. ปรับตัวให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ด้วยกันเอง
2. ปรับตัวให้เข้ากับสภาพดินฟ้าอากาศ
3. ปรับตัวให้เข้ากับระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมในท้องถิ่น
4. ปรับตัวให้เข้ากับแนวคิดทางสังคม ไม่เป็นคนขวางโลก
5. ปรับตัวให้เข้ากับตัวของตัวเอง

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางของการปรับตัวว่าบุคคลจะมีการปรับตัวทั้งภายในและการปรับตัวภายนอกซึ่งมนุษย์จะต้องปรับตัวให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ด้วยกันเอง ปรับตัวเข้ากับสภาพดินฟ้าอากาศ ปรับตัวเข้ากับระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมท้องถิ่น แนวคิดทางสังคม และปรับตัวให้เข้ากับตัวของตัวเอง ซึ่งบุคคลที่มีการปรับตัวได้ดีทั้งภายในและภายนอกเรียกว่าเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทางบุคลิกภาพอย่างเต็มที่

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าว 2 เรื่องพบว่า ศิริภา ใจมุข (2553: 93-96) ได้ศึกษาการปรับตัวด้านการเรียนและสังคมของนักเรียนต่างด้าวชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยไชอำเภอบ้านธิโดยทำการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผลพบว่า กรณีศึกษาทั้ง 4 กรณี สามารถปรับตัวในการเรียนและสังคมได้อย่างดี เป็นที่ยอมรับไว้วางใจของครูและนักเรียนอื่นในโรงเรียน มีความอดทนพยายามในการปรับตัว ซึ่งปัจจัยที่มีผลให้นักเรียนปรับตัวภายในได้ 5 เงื่อนไขคือ 1. กรณีศึกษา มีการสร้างเงื่อนไขให้ตัวเองปรับตัวให้ทันเพื่อนในห้อง มีความอดทนที่จะปรับตัวเพื่อหาสิ่งที่จะทำให้ตัวเองก้าวผ่านสิ่งที่เพื่อนล้อ โดยปรับตัวหาสิ่งทดแทนทำให้สังคมยอมรับ 2. เงื่อนไขทางครอบครัวคือ คนในครอบครัวต้องใช้ภาษาไทย 3. เงื่อนไขในความปลอดภัยของคนไร้รัฐคนไร้สัญชาติคือ ถูกสอนจากพ่อแม่ผู้ปกครองว่าเวลาอยู่ในประเทศไทยให้พูดภาษาไทยมิฉะนั้นแล้วตำรวจจะจับเข้าคุก 4. เงื่อนไขเพื่อนนักเรียน เนื่องจากมีนักเรียนบางกลุ่มที่ล้อเลียนทำให้ต้องปรับตัวเพื่อให้เพื่อนเห็นข้อดี ส่วนอีกกลุ่มที่ไม่ล้อเลียนทำให้มีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาไทยมากขึ้น และ 5. เงื่อนไขการยอมรับของครูและโรงเรียน ที่เปิดโอกาสให้แสดงศักยภาพ

รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553: 66-67) พบว่า ครูให้ความเห็นว่าปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เด็กต่างตัวสามารถเรียนอยู่ในโรงเรียนไทยได้แก่ การสนับสนุนด้านงบประมาณ โครงการเรียนฟรี 15 ปี การสนับสนุนของครอบครัว ความสนใจความตั้งใจของตัวเอง การยอมรับของเพื่อน ชุมชนและสังคม แรงผลักดันที่ต้องการเอกสารทะเบียนราษฎร บุคลากรครูในโรงเรียน สื่อการสอน ความหวาดกลัวต่อปัญหาความขัดแย้งในประเทศพม่า

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพบว่าม้งงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนทั่วไปซึ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับงานวิจัยที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มี 2 เรื่องเป็นงานวิจัยที่ศึกษาในประเทศ 1 เรื่องและต่างประเทศ 1 เรื่องดังนี้ กนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552: 74) ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 องค์ประกอบได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ ($\beta=.426$) นิสัยทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ($\beta=.259$) และการสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง ($\beta=.188$) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบรวมกันอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ร้อยละ 47.60

งานวิจัยต่างประเทศที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียนที่อยู่ในวัฒนธรรมใหม่ในต่างประเทศของ มาร์กาเรต และลีโอนาร์ (Margaret; & Leonard. 1987: 19-33) ที่ได้รับการสำรวจการปรับตัวของนักเรียนอพยพที่กำลังเรียนอยู่ในวัฒนธรรมใหม่เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาพูดที่ได้อพยพเข้ามาเรียน โดยทำการสำรวจเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนที่อพยพเข้ามา กับของนักเรียนชาวแคนาดา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอพยพและนักเรียนชาวแคนาดาจำนวน 11 คนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 ห้องในโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองแคนาดา โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทัศนคติต่อโรงเรียนความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษ อัตมโนทัศน์ทางวิชาการ และการปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน ทัศนคติของครูต่อนักเรียนผู้อพยพและทัศนคติของผู้ปกครองนักเรียนอพยพที่มีต่อวัฒนธรรมที่ตนเองอยู่และการเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่สอง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนผู้อพยพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญกับนักเรียนชาวแคนาดา และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนที่อพยพมี 3 ปัจจัยคือ ระยะเวลาที่อยู่ในวัฒนธรรมใหม่ สัดส่วนของนักเรียนที่อพยพเข้ามาภายในห้องเรียนและความสามัคคีในทางวัฒนธรรมทั้งที่บ้านและโรงเรียน

ส่วนงานวิจัยที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวน 7 เรื่องเป็นงานวิจัยที่ทำการศึกษาวิจัยในประเทศ 5 เรื่องและต่างประเทศ 2 เรื่องสรุปได้ดังนี้ พยอม ธีธรรส (2540: 100-104) พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนโดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลกระทบที่สุดไปยังน้อยที่สุดได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นิสัยในการเรียน สภาพโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคาดหวังของบิดามารดา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว การสนับสนุนการเรียนของผู้ปกครอง

นิภา คำภาณุ (2547: 64-65) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนเกรด 9 โรงเรียนนานาชาติเอ็กมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีตัวพยากรณ์ที่มีตัวค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวในการเรียนระดับไฮสคูลที่ระดับ .01 มี 5 ตัวแปรได้แก่ ทศนคติต่อการเรียนระดับไฮสคูล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .205, .196, .237, .198 และ .296 ตามลำดับ

สุวิทย์ เจริญผล (2547: 70-71) พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านเจตคติต่อสถานศึกษา บรรยากาศทางการเรียน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ความสัมพันธ์กับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีอิทธิพลกับการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 มีค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกันมีค่าเท่ากับ .647 และ .515 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกันมีค่าเท่ากับ .419 และ .265 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวในการเรียนร้อยละ 41.9 และ 26.5 และค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านเจตคติต่อสถานศึกษาความสัมพันธ์กับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ส่งผลต่อการปรับตัวทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านเจตคติต่อสถานศึกษาความสัมพันธ์กับอาจารย์ส่งผลต่อการปรับตัวทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พระมหาวิชิตพงศ์ วชิรวโส (2552: 95-96) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ($\beta=.258$) นิสัยทางการเรียน ($\beta=.221$) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta=.164$) การเลียนแบบเพื่อน ($\beta=.149$) ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน ($\beta=.144$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ($\beta=.104$) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบที่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวด้านการเรียน ได้ร้อยละ 67.60

วิสุทธิ กล้าหาญ (2552: 65-86) พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการภาคภาษาอังกฤษมีความกลมกลืนกับข้อมูลข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไค-สแควร์เท่ากับ 111.19 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 107 โดยมีค่าความน่าจะเป็น(p)เท่ากับ .107 โดยมีค่าความน่าจะเป็น(p)เท่ากับ .37 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน(GFI) เท่ากับ .97 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ(CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากของ

ค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ .033 ดัชนีรากของค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .0096 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคได้ร้อยละ 86 และอธิบายความสามารถในการปรับตัวทางการเรียนได้ร้อยละ 87 โดยการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคซึ่งมีค่าอิทธิพลทางตรงสูงสุดมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .93 มีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวทางการเรียนโดยผ่านตัวแปรความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคที่มีค่าอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .51 รองลงมาได้แก่สิ่งแวดล้อมทางการเรียนมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .31 มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 และตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนในการเรียนมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .15 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคเป็นตัวแปรคั่นกลางที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปร แรงจูงใจในการเรียน สิ่งแวดล้อมทางการเรียน และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียน

จอห์น เบอรรี่และคณะ (John Berry; & et al. 2006: 304-327) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเด็กอพยพถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการปรับตัวของเด็กอพยพอายุ 13 - 18 ปี จำนวน 2,631 คน จากประชากร 5,366 คนโดยใช้คำถามสามคำถามหลัก คือ วิธีการ/กระบวนการจัดการทางวัฒนธรรมของเด็กต่างตัวเป็นอย่างไร, วิธีพวกเขาจะปรับตัวได้ดีและมีความสัมพันธ์ที่ระหว่างกระบวนการจัดการทางวัฒนธรรมและวิธีการปรับตัวหรือไม่ จากการวิเคราะห์ Cluster Analysis เป็นได้เป็น 4 กลุ่มคือ บุรณาการชาติพันธุ์ เชื้อชาติและกระจาย การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis)ของการปรับตัวได้สององค์ประกอบคือการปรับตัวทางจิตวิทยาและการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรม

คาร์เมล่า, อิงก้า ยาซินกาจา-ลาติ และเออริงค์ โซลแฮม (Karmela, Inga Jasinskaja-Lahti; & Erling Solheim. 2004: 635-656) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวในโรงเรียนของวัยรุ่นผู้อพยพชาวเวียตนามอายุ 13 - 18 ปีจำนวน 175 คน ที่อพยพเข้ามาในฟินแลนด์พบว่า ผู้อพยพชาวเวียตนามมีการปรับตัวในโรงเรียนได้ดีกว่าเพื่อนชาวฟินแลนด์ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวในโรงเรียนได้แก่ ความเครียด(stress symptoms) กับการเห็นคุณค่าในตนเอง (self - esteem) และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการรับรู้การเลือกปฏิบัติ (perceived discrimination), การสนับสนุนของผู้ปกครอง (Parental Support), ความชำนาญในฟินแลนด์ (Proficiency in Finnish), อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และความรู้สึกในการเรียน (senses of mastery) พบว่าการปรับตัวแบ่งเป็นการปรับตัวทางจิตวิทยาและการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กอพยพได้แก่ ระยะเวลาที่อยู่ในวัฒนธรรมใหม่สัดส่วนของนักเรียนที่อพยพเข้ามาภายในห้องเรียนและความสามัคคีในทางวัฒนธรรมทั้งที่บ้านและโรงเรียน ความเครียดและการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการปรับตัวทั้งด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านอารมณ์ส่วนตัวและด้านสถานศึกษาของอมราพร สุรการ (2555: 137-140) ที่พบว่า การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่อารมณ์มีอิทธิพลโดยตรงต่อการปรับตัวของนักเรียนในทิศทางลบมีค่าอิทธิพล .93 และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่ปัญหามีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกด้วยค่าอิทธิพล .74 โดยภาพรวมโมเดลการปรับตัวของนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงโดยเรียงจากมากน้อยคือการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่อารมณ์ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่ปัญหา การทำหน้าที่ครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและความสามารถในการร่วมรู้สึก โดยตัวแปรดังกล่าวรวมกันอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวของนักเรียนได้ร้อยละ 86

จากงานวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางการเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ ปัจจัยภายในได้แก่ ความสนใจความตั้งใจของตัวเอง อัตมโนทัศน์ นิสัยทางการเรียน บุคลิกภาพ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่อารมณ์ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่ปัญหา การบรรลुงานตามขั้นพัฒนาการ ความหวาดกลัวต่อปัญหาความขัดแย้งในประเทศพม่า และทักษะส่วนตัว และปัจจัยภายนอกได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูหรือวิธีการช่วยเหลือที่ครูอาจารย์ บุคลากรครูในโรงเรียน ผู้บริหารเอื้อเอ็นดูและให้การดูแลนักเรียน สื่อการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การเลียนแบบเพื่อนในการปรับตัวกับเพื่อน การยอมรับของเพื่อน ชุมชนและสังคม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว การทำหน้าที่ครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความสามารถในการร่วมรู้สึกการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์เจตคติต่อสถานศึกษา การสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง การสนับสนุนของครอบครัว การสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงผลักดันที่ต้องการเอกสารทะเบียนราษฎร การสนับสนุนกล่อมเกลாதงสังคม

ตอนที่ 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียน

จากการศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียน ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 15 เรื่อง มาสร้างตารางสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

ตาราง 1 สัมเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียน

	พยอม วัลลภ (2540)	สุวิทย์ เจริญผล (2547)	นิภา คำภา (2547)	จักรกฤษ เลื่อนกลิ่น (2549)	กมลพรรณ จันทร์พยอม (2550)	กนกภรณ์ ภูประเสริฐ (2552)	วิสุทธิ์ กล้าหาญ (2552)	พระมหาวิริพงษ์ วรวิโส (2552)	ศรียา ใจมุข (2553)	กอบริทิพย์ พร้อมเพียง (2553)	รัตนพงศ์ ตุ่มพสุพรรณ (2553)	อมราพร สุรการ (2555)	(Margaret and Leonard. 1987)	Karmela & Inga Jasinskaja-Lahti และ Erling Solheim	ทิพย์วัลย์ สุรินยา (2557)
การปรับตัวทั่วไป															
- สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน				✓	✓					✓	✓				
- สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู				✓	✓					✓					
- สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว										✓					
- บุคลิกภาพ					✓					✓					
- อัตมโนทัศน์										✓					
- นิสัยทางการเรียน				✓						✓					
- ลักษณะทางกายภาพทางโรงเรียน										✓					
- การอบรมเลี้ยงดู/การสนับสนุนครอบครัว					✓						✓				✓
- ลักษณะมุ่งอนาคต				✓											
- ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค											✓				✓
- งบประมาณ											✓				
- ความสนใจของตัวเอง											✓				
- สื่อการสอน											✓				

ตาราง 1 (ต่อ)

	พยอม ธีรุต (2540)	สุวิทย์ เจริญผล (2547)	นิภา คำภา (2547)	จักรกฤษ เลื่อนเกตุ (2549)	กมลพรรณ จันทร์พยอม (2550)	กนกภรณ์ ภูประเสริฐ (2552)	วิสุทธิ์ กล้าหาญ (2552)	พระมหาวิริพงษ์ วชิรวิโส (2552)	ศิริภา ใจมุข (2553)	กอบริพัญ์ พร้อมเพ็ญ (2553)	รัตนพงศ์ ตุ่มพสุพรรณ (2553)	อมราพร สุรการ (2555)	(Margaret and Leonard. 1987)	Karmela & Inga Jasinskaja-Lahti และ Erling Solheim	ทิพย์วัลย์ สุรินยา (2557)
- ความหวาดกลัวต่อปัญหาความขัดแย้งในประเทศพม่า											✓				
การปรับตัวทางการเรียน															
- สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู	✓	✓	✓			✓		✓							
- นิสัยทางการเรียน	✓	✓						✓							
- สภาพโรงเรียน	✓														
- การสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง	✓		✓			✓		✓						✓	
- ความคาดหวังของบิดามารดา	✓														
- ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว	✓														
- ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ			✓												
- ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	✓	✓	✓					✓							
- ทักษะคิดต่อการเรียน			✓												
- เจตคติต่อสถานศึกษา		✓													
- บรรยากาศทางการเรียน		✓					✓								

ตาราง 1 (ต่อ)

	พยอม วัลลภ (2540)	สุวิทย์ เจริญผล (2547)	นิภา คำภา (2547)	จักรกฤษ เลื่อนเกตุ (2549)	กมลพรรณ จันทร์พยอม (2550)	กนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552)	วิสุทธิ์ กล้าหาญ (2552)	พระมหาวิริยพงศ์ วัชรวิโส (2552)	ศิริภา ใจมุข (2553)	กอบริทิพย์ พร้อมเพ็ญ (2553)	รัตนพงศ์ ตุ่มพสุพรรณ (2553)	อมราพร สุรการ (2555)	(Margaret and Leonard. 1987)	Karmela & Inga Jasinskaja-Lahti และ Erling Solheim	ทิพย์วัลย์ สุรินยา (2557)
- การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์		✓													
- การเลียนแบบเพื่อน								✓							
- ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน								✓							
- ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค							✓								
- แรงจูงใจในการเรียน							✓								
- การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียน							✓								
- การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่อารมณ์												✓			
- การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นที่ปัญหา															
- การทำหน้าที่ครอบครัว												✓			
- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย												✓			
- ความสามารถในการร่วมรู้สึก												✓			
- ความสามัคคีในทางวัฒนธรรมทั้งที่													✓		
- บ้านและโรงเรียน															

ตาราง 1 (ต่อ)

	พยอม วัลลภ (2540)	สุวิทย์ เจริญผล (2547)	นิภา คำภา (2547)	จักรกฤษ เลื่อนเกตุ (2549)	กมลพรรณ จันทร์พยอม (2550)	กนกภรณ์ ภูประเสริฐ (2552)	วิสุทธิ์ กล้าหาญ (2552)	พระมหาวิริยพงศ์ วชิรวิโส (2552)	ศิริภา ใจมุข (2553)	กอบริทิพย์ พร้อมเพียง (2553)	รัตนพงศ์ ตุ่มพสุพรรณ (2553)	อมราพร สุรการ (2555)	(Margaret and Leonard. 1987)	Karmela & Inga Jasinskaja-Lahti และ Erling Solheim	ทิพย์วัลย์ สุรินยา (2557)
- สัดส่วนของนักเรียนที่อพยพเข้ามาภายในห้องเรียน													✓		
- ระยะเวลาที่อยู่ในวัฒนธรรมใหม่													✓		
- ความเครียด(stress symptoms)														✓	
- การเห็นคุณค่าในตนเอง (self - esteem)														✓	
- การรับรู้การเลือกปฏิบัติ (perceived discrimination)														✓	
- การสร้างเงื่อนไขให้ตัวเองปรับตัวให้ทันเพื่อน									✓						
- ครอบครัว									✓						
- ความปลอดภัยของคนไร้รัฐคนไร้สัญชาติ									✓						
- เพื่อน									✓						
- การยอมรับของครูและโรงเรียน									✓						

3.1 สาเหตุและปัจจัยที่ส่งต่อการปรับตัว

นิภา นิธยาน (2520: 108) สรุปว่าการปรับตัวเกิดจากสาเหตุที่มนุษย์ต้องเผชิญกับแรงผลักดันที่มีอิทธิพลสำคัญกับการปรับตัว 2 ประการ คือ

1. แรงผลักดันภายนอก หรือข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและแรงผลักดันจากการกำหนดเงื่อนไขของสังคมหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กัน

2. แรงผลักดันภายใน ได้แก่ แรงกระตุ้น (drives) ภายในตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากสภาพทางสรีรร่างกาย ได้แก่ ความต้องการสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ความอบอุ่น การพักผ่อน นอนหลับที่เพียงพอ อีกประการหนึ่ง คือ จากประสบการณ์ทางสังคมที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้ในอดีต หรือประสบการณ์ที่ผ่านเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “เหตุจูงใจทางสังคม” (social motives) ได้แก่ ความต้องการจะมีเพื่อนฝูง ความต้องการความรัก ความต้องการความสำเร็จ และการเป็นที่ยกย่องนับถือ ซึ่งแรงกระตุ้นภายในทุกประการดังกล่าวนี้มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนในการทำให้บุคคลเกิดความสุข หรือความทุกข์ ตลอดจนในการกำหนดพฤติกรรมปรับตัวของบุคคลด้วย

กันยา สุวรรณแสง (2536: 51) ได้อธิบายว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวมี 3 สาเหตุ คือ

1. แรงขับและความต้องการ เนื่องจากในชีวิตของบุคคลมีความต้องการพื้นฐานทั้งทางกายและทางจิต ซึ่งความต้องการทั้งสองทำให้เกิดแรงขับ มนุษย์จะดิ้นรนแสวงหาเพื่อตอบสนองความอยากของตนถ้าเกิดอุปสรรคมาขัดขวางไม่สามารถสนองความต้องการ ไม่สามารถหามาบำบัดความอยากได้ ร่างกายก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้คลายความกระวนกระวาย ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อคลายความทรมานทรมานนี้เรียกว่าการปรับตัว

2. แรงกระตุ้นจากสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว หรือการที่มีสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนมีปัญหาในการปรับตัวให้ทันตามภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น แฟชั่นการแต่งกาย การเป็นอยู่ การคมนาคม ความเจริญทางวัตถุ เป็นสิ่งกระตุ้นให้มนุษย์วิ่งตามตลอดเวลาต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม เป็นปัญหาให้ต้องแก้ไข ถ้าแก้ไขได้ก็มีความสุขและถ้าแก้ไขไม่ได้จะเกิดความคับข้องใจ กระวนกระวายใจจึงต้องหาทางปรับตัว

3. เจตคติ ความสนใจ จุดหมายของชีวิตของตัวเองเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องปรับพฤติกรรม

เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546: 294-297) ได้อธิบายว่า สาเหตุของการปรับตัวของบุคคลมีรายละเอียดดังนี้

1. ความคับข้องใจ (Frustration) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่รู้สึกอึดอัด ไม่สบายใจ กัดกรุ่นใจ และหงุดหงิดใจเนื่องจากมีอุปสรรคมาขัดขวางบุคคลไม่ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างสะดวกและสมความตั้งใจ ซึ่งอุปสรรคที่เป็นสาเหตุก่อให้เกิดความคับข้องใจแบ่งออกได้ 3 ประเภท ได้แก่

1.1 อุปสรรคเนื่องจากตัวบุคคล เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลนั้นมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางบุคคลในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ยากขึ้นกว่าคนปกติทั่วไป

1.2 อุปสรรคจากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั่วไป เช่น ฝนตก รถติด อุบัติเหตุ อุปนิสัยต่างๆ

1.3 อุปสรรคจากสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น กฎเกณฑ์และระเบียบที่เข้มงวด วัฒนธรรมประเพณีที่เคร่งครัด รวมทั้งกฎหมายของสังคม เหล่านี้ย่อมเป็นอุปสรรคสำหรับสมาชิกในสังคมนั้นได้ตลอดเวลา

2. ความขัดแย้งในใจ (Conflict) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลเนื่องมาจากการที่ต้องตอบสนองหลายๆ สถานการณ์ในเวลาเดียวกัน โดยบุคคลนั้นจำเป็นต้องเลือกที่จะตอบสนองความต้องการของตนได้เพียงสถานการณ์เดียว หรือในทางตรงข้าม บุคคลนั้นต้องการสิ่งที่จะตอบสนองความต้องการของตนได้เพียงสถานการณ์เดียว หรือบุคคลนั้นต้องการสิ่งที่จะตอบสนองทุกสถานการณ์ แต่จะต้องเลือกตอบสนองสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะถ้าสถานการณ์ทั้งหลายมีน้ำหนักพอกๆ กัน จึงทำให้เกิดความอึดอัดลำบากใจ ถ้าบุคคลใดตกอยู่ในสภาวะการณ์เช่นนี้มักจะนิยมใช้กลวิธีในการป้องกันตนเองเพื่อลดสภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านั้น สำหรับความขัดแย้งในใจโดยทั่วไปจะมี 4 ประเภท คือ

2.1 ความขัดแย้งแบบต้องการทั้งคู่ (Approach-approach Conflicts)

2.2 ความขัดแย้งแบบไม่ต้องการทั้งคู่ (Avoidance-avoidance Conflicts)

2.3 ความขัดแย้งแบบต้องการและไม่ต้องการทั้งคู่ (Approach-avoidance Conflicts)

2.4 ความขัดแย้งแบบมีทั้งต้องการและไม่ต้องการในสิ่งต้องการเลือกทั้งคู่ (Double Approach - avoidance Conflicts)

3. ความกดดัน (Pressure) หมายถึง สภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลถูกสถานการณ์บางอย่างบีบบังคับ ผลักดัน หรือเร่งเร้าให้ต้องกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จภายในเวลาจำกัด ความกดดันมีผลต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งมีสาเหตุมาจากสองประการได้แก่

3.1 ตัวบุคคลสร้างความกดดันให้กับตนเอง เกิดขึ้นเนื่องมาจากการที่บุคคลตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือวางเป้าหมายที่ต้องการจะไปให้ถึงไว้มากเกินไปจริง ซึ่งความกดดันจะรุนแรงถ้าบุคคลนั้นไม่รู้จักตัวตนที่แท้จริงและไม่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง

3.2 สภาพการณ์จากบุคคลและสังคมรอบข้าง มักจะเกิดจากคนใกล้ชิดเช่น พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง ครู อาจารย์ เพื่อน รวมทั้งสังคมโดยคาดหวังกับให้ทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริงของบุคคลนั้น นอกจากนี้จากสภาพการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมหรือสภาพของสังคมที่มีการแข่งขันสูงมาก ย่อมทำให้บุคคลในสังคมเกิดความพยายามที่จะปรับตัวหรือเอาชนะซึ่งกันและกัน

4. ความเครียด (Tension) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกว่าต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคมากเกินไปหรือเผชิญกับอุปสรรคซ้ำแล้วซ้ำเล่า อย่างไรก็ตามความเครียดก็ให้ทั้งคุณและโทษกับมนุษย์ คือความเครียดจะผลักดันทำให้มนุษย์เกิดความพยายามจะเอาชนะอุปสรรคต่างๆที่เป็นปัญหาให้ลุล่วงเพื่อทำให้ความเครียดนั้นลดลงหรือหมดไป แต่ทั้งนี้ความเครียดที่เกิดขึ้นนั้นควรอยู่ในระดับปานกลางคือไม่สูงและไม่ต่ำจนเกินไป ในส่วนที่เป็นโทษนั้นความเครียดจะส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายได้

สภาวะทางอารมณ์ต่างๆตามที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนเกิดจากการที่บุคคลไม่สามารถตอบสนองความปรารถนาของตนเองได้ทั้งสิ้น แต่เมื่อใดก็ตามที่พบกับความผิดหวังจนเกิดสภาวะทางอารมณ์ดังกล่าวเหล่านี้ขึ้น บุคคลก็จะพยายามหาวิธีในการจัดสภาวะทางอารมณ์เหล่านั้นให้ลดลงหรือหมดไป มิฉะนั้นจะก่อผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิต ซึ่งการจัดสภาวะทางอารมณ์ทั้งหลายตามที่กล่าวมานี้ในทางจิตวิทยาเรียกว่าเป็นการปรับตัว (adjustment) โดยมนุษย์แต่ละคนจะเลือกวิธีการต่างๆเพื่อนำมาใช้ในการปรับตัวต่างกันไป สำหรับวิธีการทั้งหลายเหล่านั้นเรียนกว่ากลไกในการป้องกันตนเองหรือกลไกในการป้องกันตนเอง (defense mechanisms)

มาลี จูฮา (2542: 319) ได้อธิบายว่า สาเหตุที่บุคคลต้องปรับตัว มีดังนี้

1. ความตึงเครียด (Tension) เป็นสภาวะทางอารมณ์เมื่อบุคคลประสงค์สิ่งใดแล้วพบกับอุปสรรค เมื่อไม่อาจแก้ปัญหาได้ย่อมเกิดความตึงเครียด ทำให้ปวดศีรษะได้ จึงต้องหาทางปรับตัวเพื่อปรับสภาวะทางอารมณ์

2. ความคับข้องใจ (Frustration) เป็นสภาวะทางอารมณ์ประเภทหนึ่งที่บุคคลพบกับอุปสรรค ไม่อาจบรรลุผลสำเร็จตามเจตนาที่กำหนดไว้ได้ก็เกิดความคับข้องใจขึ้นได้ เช่น อาจมีอาการหงุดหงิด ถอนหายใจ บ่นพึมพำเป็นต้น

3. ความกดดัน (Pressure) เป็นสภาวะทางอารมณ์ที่บุคคลได้รับจากอุปสรรคหรือสิ่งแวดล้อมที่บุคคลเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความไม่สบายใจ และบุคคลจะหลีกเลี่ยงจากความกดดันดังกล่าวนี้

4. ความวิตกกังวล (Worry) เป็นสภาวะทางอารมณ์ที่บุคคลพบกับอุปสรรคหรือภารกิจสำคัญ

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549: 4) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์มีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชีวิตและเพื่อความสุขและความราบรื่นในชีวิต

1. เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เนื่องจากตลอดชั่วชีวิตของบุคคลหนึ่งๆผ่านช่วงชีวิตมามากมาย พบกับความเปลี่ยนแปลงทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิเป็นตัวอ่อนอยู่ในครรภ์มารดา เจริญเติบโตมาเป็นทารกอยู่ในครรภ์มารดาต่อมาจนคลอดและเติบโตมาจนถึงทุกวันนี้เราทุกคนต้องพบกับสภาพความเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดซึ่งทุกคนต้องปรับตัวเพื่อจะอยู่รอดให้ได้แต่ละช่วงชีวิต

2. เพื่อความสุข เนื่องจากการปรับตัวช่วยให้เรายอมรับสภาพการณ์ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว พยายามหาวิธีการแก้ไขจัดปัญหาหรือสภาพการณ์ที่ค่อนข้างเลวร้าย หรือสภาพการณ์ที่เลวร้ายมาก ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเราให้บรรเทาเบาบางลง ซึ่งอาจจะพยายามแก้ไขด้วยตนเองหรือมีการแสวงหาบุคคลอื่นมาช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ สุดท้ายเมื่อปัญหาคลีคลายมีการแก้ไขแล้ว ความคิด ความรู้สึก ของเราก็คงดีขึ้น ผ่อนคลายความตึงเครียดลงไปจนเกิดความสุขสบายใจ

จากข้อความดังกล่าวพบว่าสาเหตุของการปรับตัวของบุคคลมีมากมายหลายสาเหตุด้วยกันไม่ว่าจะเป็นทั้งแรงผลักดันภายในและแรงผลักดันภายนอก คือแรงขับและความต้องการของตนเอง แรงกระตุ้นจากสังคม เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือปรับตัวให้ทันตามภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวมไปถึงเมื่อเจตคติ ความสนใจ จุดหมายของชีวิตของตนเองเปลี่ยนแปลงไปจึงจำเป็นต้องมีการปรับพฤติกรรม หรือกล่าวได้ว่าเมื่อมีการเกิดการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นปัญหาให้ต้องแก้ไข ถ้าแก้ไขได้ก็มีความสุข แต่ถ้าแก้ไม่ได้จะเกิดความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ ความกดดัน และความเครียด ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลพยายามหาวิธีในการปรับตัวเพื่อการขจัดสภาวะทางอารมณ์เหล่านั้นให้ลดลงหรือหมดไป มิฉะนั้นนอกจากจะก่อผลเสียต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพจิต โดยแต่ละคนจะเลือกวิธีการต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการปรับตัวต่างกันไป เพื่อความอยู่รอดของชีวิตความสุขและความราบรื่นในชีวิต

และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและการปรับตัวที่ เจลล และ ซีกเลอร์ (ฉวี วิชญเนติชัย. 2537: 14; อ้างอิงจาก Hjelle; & Ziegler. 1992: 12-13) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพและการปรับตัวของบุคคลได้แก่ ปัจจัยด้านชีววิทยา และปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านชีววิทยา

1. พันธุกรรม ซึ่งชาร์ลดาร์วินมีความเชื่อว่า ลักษณะทางร่างกายของมนุษย์สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรม จึงมีผลทำให้บุคคลแต่ละคนที่มีลักษณะของบุคลิกภาพที่ต่างกันไปตามบรรพบุรุษของตน เพราะลักษณะทางพันธุกรรมเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพ จึงทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพและการปรับตัวที่ต่างกันไปซึ่งเป็นผลจากพันธุกรรมของแต่ละบุคคลนั่นเอง

2. รูปแบบของโครงสร้างทางร่างกาย โดยเชลดอนได้ทำการศึกษาและแบ่งลักษณะบุคลิกภาพของมนุษย์โดยอาศัยรูปแบบของโครงสร้างทางร่างกายไว้ดังนี้

- เอ็นโดมอร์ฟ หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลที่มีร่างกายอ้วนกลมและมีลักษณะอารมณ์ที่เรียกว่าวิสเซอร์ราโทเนีย คือ เป็นบุคคลที่ชอบความสะดักสบาย เป็นบุคคลที่มีความสุขในการรับประทานและชอบการสังคมกับบุคคลอื่น เมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาบุคคลประเภทนี้มักจะอาศัยพึ่งพิงผู้อื่นในการแก้ปัญหา

- มีโซมอร์ฟ หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลที่มีร่างกายลำสันสมส่วน และมีลักษณะอารมณ์ที่เรียกว่า โซมาโทโทเนีย คือ เป็นบุคคลที่ชอบใช้กำลังและชอบการต่อสู้ เป็นบุคคลที่มีกำลังใจเข้มแข็งกล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ

- เอ็กโตมอร์ฟิ หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลที่มีร่างกายผอมบอบบาง และมีลักษณะอารมณ์ที่เรียกว่า เซเรโบรโทเนีย คือเป็นบุคคลที่ชอบอยู่คนเดียวและมีอารมณ์อ่อนไหวง่าย เมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาบุคคลประเภทนี้ชอบหนีปัญหาหรือเก็บตัวอยู่คนเดียว

3. สภาพทางชีวเคมีทางร่างกายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ที่มีต่อบุคลิกภาพและการปรับตัวคืออิทธิพลของฮอร์โมน เพราะจากการวิเคราะห์ในรูปแบบทางการแพทย์มีความเชื่อว่า ฮอร์โมนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและการปรับตัว เช่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพก้าวร้าวและปรับตัวไม่ได้ จะมีความสัมพันธ์กับความไม่สมดุลของฮอร์โมนหรือความบกพร่องทางชีวเคมีในสมอง

ปัจจัยด้านสังคม

1. ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ในการที่บุคคลอาศัยอยู่ในสังคมที่แตกต่างย่อมมีบุคลิกภาพและการปรับตัวที่แตกต่างกันด้วย เพราะขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม จะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและการปรับตัวให้แก่บุคคล

2. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม บุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกันย่อมทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพและการปรับตัวที่แตกต่างกันด้วย

3. ลักษณะของครอบครัว บุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะแบบครอบครัวเดี่ยว คือมี พ่อ แม่ และลูกจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากบุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวแบบผสม คือ ครอบครัวที่มีปู่ ย่า ตาและยาย อาศัยอยู่ด้วยกัน เพราะบุคคลที่อยู่ในครอบครัวลักษณะเช่นนี้มักจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูจาก ปู่ ย่า ตา ยายด้วย ซึ่งมีผลทำให้บุคคลเหล่านี้มีบุคลิกภาพและการปรับตัวในลักษณะที่แตกต่างกับบุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะแบบครัวเดี่ยว (ฉวี วิชญเนติชัย. 2537: 14; อ้างอิงจาก Hjelle and Ziegler. 1992: 1)

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและการปรับตัวว่าปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพและการปรับตัวของบุคคลได้แก่ ปัจจัยด้านชีววิทยา คือ พันธุกรรม รูปแบบของโครงสร้างทางร่างกาย สภาพชีวเคมีหรือฮอร์โมน และปัจจัยด้านสังคม คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะของครอบครัว

3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม

3.2.1 ความหมายของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม

สุชาติ อุตมโสภกิจ (2555: 50) ได้ให้ความหมายของ ทักษะด้านสังคมและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ว่าหมายถึงรู้ว่าเมื่อใดควรฟังและเมื่อใดควรพูด มีบุคลิกควรแก่การนับถือเคารพความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและสามารถร่วมงานกับคนที่มีภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมหลากหลาย เปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างและสามารถใช้ประโยชน์จากความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรมเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ๆ สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของงาน

วิจารณ์ พานิช (2555: 53-54) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) หมายถึง สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อม และผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม (social intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (emotional intelligence)

วิโรจน์ สารรัตน์ (2556: 126) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (social and cross-cultural skills) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (interact effectively with others) รู้กาลเทศะทราบว่าเมื่อใดควรพูดเมื่อใดควรฟัง สามารถปฏิบัติตนได้นำเคารพนับถือทำงานในทีมที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพผล ใจกว้างต่อความคิดและทัศนคติที่แตกต่างกัน มีเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้ที่มาจากสังคมหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ใช้ความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมสร้างความคิดใหม่ๆ และเพื่อเพิ่มนวัตกรรมและคุณภาพของงาน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2557: 3) ได้ให้ความหมายของทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross-Cultural Skills) คือ ความสามารถอย่างชำนาญในการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขที่จะอยู่ร่วมกัน รู้เรา รู้เขา ในวิถีชีวิต การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งประเพณี และวัฒนธรรมของต่างชาติ ทั้งประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยสรุปคือ ทักษะทั้งในระดับท้องถิ่น (Local) ชาติ (Nation) อาเซียน (ASEAN) และระดับโลก (Global)

จากความหมายของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่านิยามความหมายที่สอดคล้องกันของนักวิชาการทั้ง 5 ท่านคือ ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมเป็นความสามารถในการทำงานและชำนาญในการใช้ชีวิต มีปฏิสัมพันธ์ผู้อื่นในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างหลากหลายทางด้านสังคม วัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

ซึ่งจากการศึกษาความหมายของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมผู้วิจัยสรุปนิยามความหมายของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมหมายถึง ความสามารถในการทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีได้อย่างมีความสุขโดยไม่รู้สึกละแวกแยกและเคารพในความแตกต่าง

3.2.2 องค์ประกอบของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม

รัชภูมิ สมสมัย (2556: ออนไลน์) ได้กล่าวว่าทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) ประกอบด้วย

- ประสิทธิภาพเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Interact Effectively with Others) โดยมีความรอบรู้ในการสร้างประสิทธิภาพ จังหวะเวลาที่เหมาะสมในการฟัง-การพูดในโอกาสต่างๆ และการสร้างศักยภาพต่อการควบคุมให้เกิดการยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ

- การสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ (Work Effectively in Diverse Teams) โดยมีการยอมรับในข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมและภารกิจงานของทีมงานที่แตกต่างกันหลากหลายลักษณะ เปิดโลกทัศน์และปลูกจิตสำนึกเพื่อมองเห็นการยอมรับในข้อแตกต่าง สามารถมองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น และพึงระลึกเสมอว่าข้อแตกต่างเชิงสังคมและวัฒนธรรมนั้น สามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นแนวคิดใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นได้ โดยการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อสร้างงานอย่างมีประสิทธิภาพ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2556: 126) ได้กล่าวว่าทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (social and cross-cultural skills) ประกอบด้วย

1. มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนอื่น (interact effectively with others)
 - เมื่อไรควรฟังเมื่อไรควรพูด
 - ปฏิบัติตนอย่างน่าเคารพนับถือและอย่างมีอาชีพ
2. ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในทีมที่หลากหลาย (work effectively in diverse teams)
 - เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้คนที่มาจากสังคมหรือวัฒนธรรมที่ต่างกักัน
 - ใจกว้างต่อความคิดและทัศนคติที่ต่างกักัน
 - ใช้ความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมสร้างความคิดใหม่ ๆ และเพื่อเพิ่มนวัตกรรมและคุณภาพของงาน

ซึ่งจากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบของทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบคือ 1. มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนอื่น 2. ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในทีมที่หลากหลาย

3.2.3 ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมกับการปรับตัว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวเนื่องจาก ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม เป็นความสามารถในการทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีได้อย่างมีความสุขโดยไม่รู้สึกแปลกแยกและเคารพในความแตกต่างซึ่งจากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมกับการปรับตัวพบว่า พรพะเยาว์ กังเม้ง (2557: 649- 654) ได้ศึกษาความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาจีนมหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของนักศึกษาจีน คือการเรียนรู้และยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเดิมของตนเองกับวัฒนธรรมไทยการมีจิตใจเปิดกว้างยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ มองโลกในแง่ดีและเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยให้ได้การเรียนรู้วัฒนธรรมที่ดีที่สุดคือ จะต้องปฏิบัติจริงเข้าอยู่ในสถานการณ์นั้นจริงการมีเครือข่ายทางสังคมที่เป็นคนไทยจะมีส่วนช่วยในการปรับตัวให้ดีขึ้นและวรัญญา ศรีสะเวก (2557: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ทักษะสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวเรียนรู้และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา ได้แก่ ทักษะในการคิด ทั้งการคิดสร้างสรรค์ การคิดในเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนทักษะชีวิตและการทำงาน ที่เด็กจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว มีความคิดริเริ่ม มีทักษะสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม รวมไปถึงการมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่นรวมและดิลก ถือกกล้า (2554) กล่าวว่าการทำงานข้ามวัฒนธรรมและความหลากหลายเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเข้าใจในความต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ของแต่ละสังคมแล้วสามารถปรับตัวบริหารจัดการ และรับมือกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา และสามารถสร้างผลสำเร็จในการทำงานได้แม้จะมีความต่างทางวัฒนธรรม

3.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3.3.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

เกย์ (มณี ดีประสิทธิ์. 2541: 7; อ้างอิงจาก Gay. 1981) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระหว่างบุคคล โดยกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นทีละเล็กละน้อยอย่างต่อเนื่อง และรวมเข้าด้วยกันเป็นองค์ประกอบของกระบวนการของความคุ้นเคยและบุคคลที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในฐานะบุคคลอันเป็นที่รักของกันและกัน

เปียร์สัน (เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. 2556: 181; อ้างอิงจาก Pearson. 1983) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นการติดต่อประสานงานและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป ซึ่งการมีสัมพันธภาพส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลตามบริบทของสัมพันธภาพในลักษณะต่างๆ

พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2550: 173) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมกลุ่มนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์มาตั้งแต่ในวัยเด็ก ในการเลือกคบเพื่อนนั้น เด็กมักจะเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนหรือคนที่อยู่แวดล้อมตัวเขาเมื่อเขาโตขึ้นเขาก็จะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนร่วมกลุ่มมากขึ้น

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2556: 181) ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับบุคคล ซึ่งการติดต่อดังกล่าวก็เพื่อเป็นสะพานนำไปสู่การจูงใจคนเพื่อสร้างมิตร ชะมิตร รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักใคร่ชอบพอกับบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากบุคคลอื่น เป็นการสร้างตนเองให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป

จากความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่านัยความหมายที่สอดคล้องกันของนักวิชาการคือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นความสัมพันธ์ความผูกพันที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการทีละเล็กละน้อยอย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นการแสดงออกทางด้านจิตใจเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่าโดยที่บุคคลมีความพึงพอใจและมีความสนใจร่วมกัน นำไปสู่ความคุ้นเคยและเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในฐานะบุคคลอันเป็นที่รักของกันและกันแต่เปียร์สัน (Pearson. 1983) ได้อธิบายความหมายของ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่า เป็นการติดต่อประสานงานแล้วเกิดความสัมพันธ์ขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และการได้สัมผัสกับบุคคลอื่นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลตามบริบทของสัมพันธภาพในลักษณะต่างๆที่มีต่อบุคคลอื่นอาจเป็นลักษณะทางลบหรือทางบวกก็ได้โดยใช้สถานการณ์ระหว่างบุคคลช่วยในการพิจารณา และพรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2550: 173) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมกลุ่มนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์มาตั้งแต่ในวัยเด็ก ในการเลือกคบเพื่อนนั้น เด็กมักจะเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนหรือคนที่อยู่แวดล้อมตัวเขาเมื่อเขาโตขึ้นเขาก็จะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนร่วมกลุ่มมากขึ้น

จากความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่าหมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่ติดต่อประสานงานสร้างปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นการแสดงออกทางด้านจิตใจเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่า เกิดจากการที่บุคคลได้ร่วมกันทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อสาร มีความร่วมมือ การเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหาและการจูงใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลตามบริบทของสัมพันธภาพในลักษณะต่างๆ

3.3.2 ความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ แฮร์รี ชัลลิวาน (เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. 2556: 181; อ้างอิงจาก Harry Sullivan. 1892-1949) เป็นผู้เริ่มต้นศึกษาเรื่องจิตวิเคราะห์และพัฒนาต่อเป็นทฤษฎีซึ่งทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory) โดยมีแนวคิดที่ต่างจาก فروยด์ ตรงที่ ชัลลิวาน เน้นว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในสังคม ชัลลิวาน กล่าวว่า มนุษย์เป็นผลผลิตของการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความต้องการของบุคคลและบอกทิศทางของการเจริญเติบโต ชัลลิวาน เชื่อว่า ประสบการณ์ชีวิตในวัยต้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อสุขภาพจิตของบุคคลในวัยหลังของชีวิต ประสบการณ์ที่สำคัญก็คือ ความวิตกกังวล ซึ่งได้รับการเลี้ยงดูในวัยเด็กและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเชื่อว่าบุคคลถูกกระตุ้นเพื่อไปสู่เป้าหมาย 2 ประการ คือเป้าหมายเพื่อไปสู่ความพึงพอใจ (Satisfaction) ซึ่งเน้นที่ความต้องการทางสรีรวิทยา เช่น ความหิว การนอนหลับพักผ่อน ความต้องการทางเพศ เป็นต้น และเป้าหมายเพื่อไปสู่ความมั่นคง (Security) เป็นความต้องการเพื่อความอยู่อย่างมีความสุขต้องการการยอมรับในสังคม ซึ่งเกิดจากการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความต้องการทั้ง 2 ด้านนี้ มีความสัมพันธ์กันถ้าบุคคลได้รับตอบสนองอย่างเพียงพอทั้ง 2 ด้าน บุคคลก็จะไม่เกิดความวิตกกังวลแนวคิดหลักของชัลลิวาน (Varcarolis.1998: 43; อ้างอิงจาก เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. 2556: 181) เน้นความวิตกกังวลและระบบตน (Anxiety and the Self-System) โดยกล่าวว่าความวิตกกังวล เป็นความรู้สึกที่เจ็บปวดจากความรู้สึกไม่ได้รับความมั่นคงปลอดภัย และความพึงพอใจทางสรีรวิทยา ก่อให้เกิดความรู้สึกวิตกกังวล ซึ่งเกิดและแสดงออกได้ ดังนี้

ประการที่ 1 ความวิตกกังวลที่เริ่มต้นมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกิดจากความวิตกกังวลของมารดาถ่ายทอดไปยังบุตร

ประการที่ 2 ความวิตกกังวลสามารถอธิบายและสังเกตได้ โดยบุคคลที่อยู่ในภาวะวิตกกังวลสามารถบอกได้ว่าเขารู้สึกอย่างไรและแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างไร

ประการที่ 3 แต่ละคนจะพยายามดิ้นรนเพื่อขจัดความวิตกกังวล เช่น เด็กจะพยายามเรียนรู้เพื่อหลีกเลี่ยงความวิตกกังวลที่เกิดจากการถูกลงโทษ และแสวงหาความมั่นคงโดยการยินยอมทำตามปรารถนาของบิดามารดา

ความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกทุกคนในสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ช่วยให้นุชนในสังคมเกิดความร่วมมือร่วมใจกันเกื้อกูลและประสานประโยชน์แก่กิจกรรมของสังคม การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของบุคคลในสังคมจะมีผลดีต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน เพราะทำให้เกิดความรัก สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม

2. ช่วยให้บุคคลแต่ละคนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของบุคคลในสังคมจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้จุดเด่น จุดด้อยของแต่ละคน ทั้งของตนเองและผู้อื่น ทำให้สามารถยอมรับข้อด้อยของผู้อื่นได้ จึงทำให้บุคคลมีความเต็มใจ มีความพึงพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคมมีความสำคัญคือช่วยให้นุชนเกิดความมั่นคง มีความร่วมมือร่วมใจ เกื้อกูลกัน เสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นตลอด เป็นที่ยอมรับในสังคม จนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3.3.3 แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับสัมพันธภาพ

ทฤษฎีความต้องการระหว่างบุคคล

บิเนชญา วิเศษสาร (2552: 112-113) ได้อธิบายว่าแนวความคิดของทฤษฎีความต้องการระหว่างบุคคลนี้ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเริ่มต้น เสริมสร้างและดำรงไว้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนนั้นสามารถสนองความต้องการระหว่างบุคคล (Interpersonal needs) ของบุคคลอื่นได้ดีเพียงใด นักจิตวิทยาชื่อ วิลเลียม สจ๊วต (บิเนชญา วิเศษสาร.2552: 112; อ้างอิงจาก William Schutz.1966) ได้ระบุถึงความต้องการระหว่างบุคคลที่เราทั้งหลายมีว่าแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือความต้องการความรัก ความต้องการเข้าร่วมในกลุ่ม และความต้องการการควบคุม

1. การต้องการความรัก (Need for affection) สะท้อนถึงความปรารถนาที่จะแสดงออกและได้รับความรัก แต่ละคนอาจแสดงออกถึงความรักทั้งโดยใช้คำพูด และไม่ใช้คำพูดได้มากมายหลายระดับ คนที่แสดงออกถึงความต้องการความรักน้อยที่สุด คือ พวก “Underpersonal” ซึ่งจะพยายามหลีกเลี่ยงความผูกพันใกล้ชิด และไม่ค่อยแสดงความรู้สึกต่อบุคคลอื่นมากนัก รวมทั้งรู้สึกอาย และพยายามปลีกตัวออกจากคนอื่นที่ชอบแสดงออกหรือต้องการความรัก ตรงกันข้ามกับคนที่แสดงออกถึงความต้องการความรักมากที่สุด คือพวก “Overpersonal” ซึ่งจะพยายามสร้างความผูกพันใกล้ชิดกับทุกคน ไว้วางใจผู้อื่นทันทีที่ได้รู้จัก และต้องการให้ทุกคนคิดว่าเขาเป็นเพื่อนสนิท ส่วนผู้ที่มีลักษณะกลางๆ อยู่ระหว่าง 2 กลุ่มนี้คือพวก “Personal” ผู้ซึ่งสามารถแสดงออก และตอบรับความรักได้ง่าย และสามารถสร้างความพอใจจากความสัมพันธ์ประเภทต่างๆ กับบุคคลอื่น

2. ความต้องการเข้าร่วมในกลุ่ม (Need for inclusion) สะท้อนถึงความปรารถนาจะเข้าร่วมกลุ่ม กับบุคคลอื่น ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของแต่ละคนเพื่อตอบสนองความต้องการนี้ก็มีมากน้อยแตกต่างกันออกไป คนบางคนจะเป็นพวก “Undersocial” ซึ่งปกติจะต้องการอยู่คนเดียว ชอบอยู่โดดเดี่ยว แต่บางครั้งบางครั้งก็เข้าร่วมในกลุ่มแต่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมไม่จำเป็นต้องมีมากนักก็เพียงพอที่จะสนองความต้องการของเขาได้แล้ว บางคนก็จะสุดโต่งเป็นแบบ “Oversocial” ซึ่งต้องการความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และจะรู้สึกถึงเครียดเมื่อต้องอยู่คนเดียว ถ้ามีงานรื่นเริงที่ไหนพวกเขาก็จะไปที่นั่นหรือถ้าไม่มีก็จะจัดขึ้นเอง บุคคลประเภทนี้ยินดีต้อนรับผู้อื่นเสมอ และคาดหวังว่าผู้อื่นจะยินดีต้อนรับเขาเช่นกัน อย่างไรก็ตามแท้จริงแล้วพวกเราส่วนใหญ่ไม่ใช่ทั้งสองกลุ่มดังกล่าว บางครั้งเราอาจรู้สึกสบายใจที่ได้อยู่คนเดียว แต่ในบางครั้งก็ต้องการและมีความสุขที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. ความต้องการการควบคุม (Need for control) สะท้อนถึงความปรารถนาที่จะมีอิทธิพลกำหนดเหตุการณ์ หรือบุคคลรอบๆตัวเรา ความต้องการนี้มีมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลปลายสุดด้านหนึ่งจะเป็นพวก “Abdicrats” คือ บุคคลที่ไม่ต้องการควบคุม ไม่ต้องการมีความรับผิดชอบหรือมีหน้าที่ ที่จะต้องดำเนินการใดๆ และไม่ตัดสินใจในเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น ส่วนอีกด้านหนึ่งจะเป็นพวก “Autocrats” ซึ่งมีความต้องการเป็นผู้นำ ควบคุมบุคคลอื่นตลอดเวลา จะรู้สึกไม่สบายใจถ้าไม่ได้เป็นผู้ควบคุม พวกเขาจะเข้าแย่งความรับผิดชอบไปจากบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมสถานการณ์ และพยายามเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจทุกเรื่อง อย่างไรก็ตามบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่จะไม่ใช่ทั้งสองกลุ่มนี้ แต่จะเป็นพวก “Democrats” ซึ่งจะต้องเป็นผู้นำในบางครั้งบางครั้งแต่บางครั้งก็ยินดีให้ผู้อื่นเป็นผู้นำบ้าง

ความสัมพันธ์จะมีการพัฒนาและดำรงอยู่ต่อไปได้โดยการที่ต่างฝ่ายต่างเลือกที่จะสนองความต้องการระหว่างบุคคลของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ถ้าบุคคลมีความต้องการระหว่างบุคคลไม่สอดคล้องกันปัญหาความสัมพันธ์ก็จะเกิดขึ้นได้ เราสามารถแสดงออกถึงความต้องการระหว่างบุคคลได้ด้วยการสื่อสารทั้งโดยใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด และในขณะที่เรามีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นเราสามารถรับรู้ได้ว่า ความต้องการความรัก การมีส่วนร่วม และการควบคุมของบุคคลเหล่านั้นสอดคล้องกับของเราหรือไม่ อย่างไรก็ตามความต้องการของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาอีกด้วย เมื่อใดก็ตามที่ความต้องการของบุคคลอื่น ณ ขณะใดขณะหนึ่งแตกต่างจากของเราอย่างมาก โดยที่เราไม่เคยรับรู้มาก่อนก็จะทำให้เราเข้าใจผิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์นั้นได้

แม้ว่าทฤษฎีความต้องการระหว่างบุคคลจะมีประโยชน์ในการอธิบายพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ แต่ก็ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่าบุคคลจะปรับตัวอย่างไรไปตามสภาพความสัมพันธ์ที่ดำเนินอยู่กับบุคคลอื่น ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) จะช่วยพัฒนาความเข้าใจนี้ได้ซึ่งชนิษฐา วิเศษสาร (2552: 113-114) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการแลกเปลี่ยนว่า เป็นแนวคิดที่ความเชื่อว่าการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสามารถแสดงได้ในรูปของการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผลตอบแทน (Rewards) กับต้นทุน (Costs) ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล จอห์น ทิบบส์ & ฮาโรลด์ เคลลี(ขนิษฐา วิเศษสาร. 2552: 113; อ้างอิงจาก John W. Thibaut; & Harold H. Kelly. 1968) โดย “ผลตอบแทน” ก็คือ ผลลัพธ์จากความสัมพันธ์ซึ่งบุคคลให้คุณค่าและความสำคัญ เช่น ความรู้สึกที่ดี การได้รับการยกย่อง เป็นต้น ส่วน “ต้นทุน” ก็คือ ผลลัพธ์จากความสัมพันธ์ที่บุคคลไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งรวมถึงเวลา พลังงานที่เสียไป และความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น

แนวคิดของทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่า บุคคลจะสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นถ้าผลลัพธ์ของพฤติกรรมที่ออกมาจะทำให้ผลตอบแทนสูง และต้นทุนต่ำ นอกจากจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากปฏิสัมพันธ์เดียวแล้ว เราอาจนำทฤษฎีไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งหมดได้ นั่นคือระดับผลตอบแทนสุทธิจะเป็นตัวกำหนดว่าปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้นน่าดึงดูดใจเพียงใด เช่น ถ้าในช่วงระยะเวลาหนึ่งผลตอบแทนสุทธิ(หักต้นทุนแล้ว) ของบุคคลหนึ่งจากความสัมพันธ์ใดลดลงต่ำกว่าระดับที่ต้องการ (ต้นทุนมากกว่าผลตอบแทน) บุคคลนั้นอาจเห็นว่าความสัมพันธ์นั้นไม่น่าพอใจอีกต่อไป ก็อาจยุติความสัมพันธ์ แต่ถ้าผลตอบแทนสุทธียังสูงกว่าระดับที่กำหนด บุคคลนั้นก็จะถือว่ามีความสัมพันธ์นั้นยังคงน่าพอใจอยู่ จึงจะคงความสัมพันธ์ต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม ระดับผลตอบแทนสุทธิก็ไม่อาจบอกได้ว่าปฏิสัมพันธ์นั้นยาวนานเพียงใด แม้โดยหลักเหตุผลแล้ว บุคคลน่าจะยุติความสัมพันธ์เมื่อ “ต้นทุนมากกว่าผลตอบแทน” แต่ในบางครั้งบุคคลอาจต้องยอมทนอยู่ในความสัมพันธ์ที่ไม่น่าพอใจต่อไปก็ได้ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ด้วยหลัก “การเปรียบเทียบระดับของทางเลือก” หรือ “Level of alternatives” ซึ่งอธิบายว่า การตัดสินใจของความสัมพันธ์ไว้ต่อไปอาจขึ้นอยู่กับทางเลือกต่างๆที่บุคคลนั้นมีอยู่ บุคคลที่รู้สึกว่าความสัมพันธ์ไม่น่าพอใจจะยุติปฏิสัมพันธ์ถ้าหากพบทางเลือกที่เป็นจริงได้ว่าจะทำให้ได้รับความพอใจสูงกว่า แต่ถ้าหากไม่มีทางเลือกเช่นนั้น บุคคลอาจเลือกที่จะคงอยู่ในสถานการณ์เดิม แม้ว่าจะไม่น่าพอใจก็ตาม เนื่องจากคิดว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้ในขณะนั้น

ทฤษฎีนี้มีข้อจำกัดในแง่ของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากมุมมองด้านต้นทุนและผลตอบแทนคือ บุคคลจะเลือกอย่างมีเหตุผลที่จะดำรงความสัมพันธ์ต่อไป หรือยุติความสัมพันธ์ลง ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่มีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ นั่นคือการแสวงหาความสัมพันธ์ที่ให้ประโยชน์ และเลี่ยงความสัมพันธ์ที่เกิดต้นทุน แต่ทฤษฎีนี้ไม่อาจอธิบายพฤติกรรมที่ซับซ้อนของบุคคลได้ทั้งหมด

ทฤษฎีทั้งสองควรนำมาใช้ร่วมกัน ซึ่งจะมีประโยชน์เพราะสิ่งที่เราคิดว่า เป็นต้นทุนหรือผลตอบแทนนั้น อาจขึ้นอยู่กับความต้องการของเรานั้นเอง และถ้าความต้องการของเราแตกต่างกัน เราก็อาจเข้าใจความเห็นของบุคคลอื่นเกี่ยวกับต้นทุน และผลตอบแทน ผิดพลาดไปได้

ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน

ไวลิสส์ พงษ์โสภา (2555: 36) ได้อธิบายว่า แนวคิดที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลประกอบด้วยทฤษฎีที่สำคัญทางจิตวิทยา ได้แก่

1. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Theory of interpersonal relationship) ของ ซัลลิแวน (Sullivan. 1953) ผู้ก่อตั้งทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมุ่งเน้นระบบตัวตน (self system) ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นมาในรูปของปฏิกริยาที่ต่อต้านความวิตกกังวล โดยออกมาในรูปของการปฏิบัติคนดี มีคุณค่า (good me self) และช่วยปกป้องส่วนที่ไม่ดี ไร้คุณค่า (bad me self) ที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้นด้วยซึ่งเป็นเรื่องความสัมพันธ์ของตัวตนเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นที่มีต่อการรับรู้สิ่งแวดล้อม และสังคม ย่อมแสดงถึงสัมพันธภาพเบื้องต้นของตัวเอง และเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ

2. ทฤษฎีวิเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Transactional Analysis หรือ TA) ของ เบิร์น (Berne. 1956) จิตแพทย์ชาวแคนาดา ซึ่งเน้นเรื่องสัมพันธภาพบุคคลจากการตอบสนองด้วยสื่อสัมพันธ์โดยใช้คำพูดกับไม่ใช่คำพูด ที่มีความหมายด้วยการให้ความใส่ใจเชิงบวก นั่นคือหมายถึงการแสดงถึงความรัก การยกย่องชมเชย อันเป็นบวก นั่นคือหมายถึงการแสดงความรัก การยกย่องชมเชย อันเป็นการพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่น่าพอใจ มีความปรารถนาดี สร้างความสุขร่วมกันเพื่อนำไปสู่ตำแหน่งชีวิตสำคัญด้วยแนวคิดของ Berne ที่กล่าวว่า ตำแหน่งบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง ชีวิตประสบความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่การงานและด้านส่วนตัว ตลอดจนการปรับตัว สร้างมิตรไมตรีด้วยความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นได้

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2556: 68) ได้อธิบายทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Sullivan's Interpersonal Theory) แฮรี่ สแต็คซัลลิแวน (ลักขณา สรวิวัฒน์. 2556: 68; อ้างอิงจาก Harry Stack Sullivan. 1947) มีแนวคิดที่ว่าพันธกรรมโดยธรรมชาติมีความสำคัญมากต่อการวางรากฐานความเจริญเติบโตและต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งได้แก่ บุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งมนุษย์ต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และจัดสิ่งเหล่านี้ให้เป็นระบบ โดยอธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกันนั้น เกิดจากการทำงานประสานกันของระบบต่างๆ 3 ระบบ ประกอบด้วยการแปรผัน (Dynamism) กระบวนการของพฤติกรรม (Pattern) และการแปรผันพลังจิต (Dynamism of Psychiatry) ซึ่งทำให้เกิดความเครียด (Tension) บุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมตามประสบการณ์ที่ตนเคยรับรู้ทำให้เกิดความผ่อนคลาย (Euphoria) นอกจากนี้ความเครียดของบุคคลอาจเกิดความต้องการ (Need) ซึ่งไม่ได้รับการตอบสนองทำให้เสียสมดุลของชีวิต หรือความเครียดอันเกิดจากความวิตกกังวล (Anxiety) ที่บุคคลไม่รู้สึกรอบรู้หรือมั่นคงในเรื่องของความรัก ซัลลิแวนยังมีความเชื่อว่า ธรรมชาติของบุคคลมีลักษณะกลางๆ เป็นพื้นฐาน (Fundamentally-neutral) ไม่มีทั้งลักษณะที่ดีหรือเลว (Neither Evil Nor Good) พฤติกรรมและค่านิยมของบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากการมีปฏิกริยาสัมพันธ์กัน (Interaction) ที่บุคคลมีต่อกันจากการที่บุคคลมีความสัมพันธ์ต่อกัน ติดต่อกันเกี่ยวข้องกัน เขาอาจไม่ได้รับความสุขและต้องเรียนรู้แบบแผนต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นแบบแผนที่ดีเพื่อที่จะรู้จักตนเอง และนำพฤติกรรมอย่างเดียวกันนั้นไปใช้ในสังคมและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นได้ บางครั้งพฤติกรรมอย่างเดียวกันนั้นไปใช้ในสังคม ในกาลเวลา และสถานที่ที่แตกต่างกันพฤติกรรมนั้นอาจไม่เป็นที่ยอมรับ เช่น บางคนนำพฤติกรรมเช่นเดียวกันที่ปฏิบัติในบ้านไปใช้ในที่ทำงาน พฤติกรรมนั้นอาจไม่ได้เป็นที่ยอมรับ เป็นต้น

3.3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2556: 188) ได้อธิบายว่าการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะทราบถึงวิธีการสร้างสัมพันธภาพแล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอีกด้วย เพราะจะช่วยเพิ่มข้อมูลที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการสร้างสัมพันธภาพให้บังเกิดผลดังที่ตนปรารถนา ซึ่งในเรื่องนี้ แชสเซ (ปิยรัตน์ นุชผ่องใส. 2530: 34; อ้างอิงจาก Sesse. 1987) กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการช่วยให้เกิดการพัฒนาสัมพันธภาพ คือบุคคลต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความไว้วางใจ ความสามารถในการไว้วางใจผู้อื่น เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีใครปฏิเสธหรือทำให้เราเสียความรู้สึก ความไว้วางใจนี้หมายถึงการที่บุคคลหวังว่าคนอื่น ๆ จะให้อยอมรับและสนับสนุน

2. ความรักหรือความชอบ ความต้องการความรัก ความพอใจเป็นสิ่งสำคัญของสัมพันธภาพ อย่างไรก็ตามจำนวนและปริมาณของความรักก็เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยในการพัฒนาแต่ไม่จำเป็นว่าสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นจะต้องมีความรักเสมอไป เช่น การสร้างสัมพันธภาพในทางธุรกิจ ความรักอาจมีความจำเป็นน้อยกว่าการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

3. พลังหรืออำนาจเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล พลังหรืออำนาจจะมีอิทธิพลเด่นชัดในบางสัมพันธภาพ เช่น พ่อแม่มีอำนาจลงโทษลูก ตำรวจมีอำนาจยึดใบขับขี่ เป็นต้น พลังหรืออำนาจมิได้มีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังตัวอย่าง ลูกก็มีพลังหรืออำนาจที่แสดงออกได้หลายทาง เช่น การปฏิเสธ หรือเพิกเฉยต่อคำสั่งของพ่อแม่ปัสสาวะรดที่นอน พลังหรืออำนาจมักเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อายุ การศึกษา การเงิน เพศ ทักษะหรือความสามารถ ตลอดจนบุคลิกภาพ เป็นต้น พลังหรืออำนาจมักจะเป็นที่มาของความขัดแย้ง บุคคลบางคนมีความต้องการอำนาจมากและมีความสุขที่ใช้อำนาจ แต่บางคนต้องการเพียงเล็กน้อย บุคคลที่ต่อสู้เพื่ออำนาจจะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ไม่ยั่งยืน

ชไนเดอร์ (Schneider. 1976; อ้างอิงจาก เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. 2556: 189) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังต่อไปนี้

1. ความพอใจร่วมกัน (Mutuality) หมายถึง การที่บุคคลผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กันจะต้องคำนึงถึงความคิด ความรู้สึก ความพอใจของทั้งสองฝ่าย อันจะนำไปสู่ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อกัน

2. การรู้จักไว้วางใจกัน (Knowledge and Trust) เมื่อบุคคลเริ่มต้นที่คบหาสมาคมกันจะต้องทำความรู้จักกัน ศึกษาประวัติส่วนตัว มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อวิเคราะห์ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติ รสนิยมตรงกับตนหรือไม่ การที่จะทำให้ผู้อื่นไว้วางใจตน อาจจะใช้วิธีเปิดเผยตนเอง (Self Disclosure) เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้สึกคุ้นเคยและช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันก็ได้

3. บรรทัดฐานส่วนบุคคล (Personal Norm) อีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ บรรทัดฐานส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่แต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออกจะมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น กริยา มารยาท อุปนิสัย เป็นต้น ถ้าบุคคลมีบรรทัดฐานส่วนบุคคลดีจะทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่นได้ง่าย

4. การลงทุนส่วนตัว (Self Investment) เมื่อบุคคลคบหาสมาคมกับใครมักจะต้องยอมลงทุนโดย ยอมเสียสละบางสิ่งบางอย่างในบางส่วน เช่น ทรัพย์สิน ชื่อเสียง โอกาส และเวลา เพื่อแลกกับบางอย่างที่ตนเองพอใจ บุคคลจะคำนึงถึงกำไรและขาดทุนไว้อย่างไร หมายถึงความสุข ความพอใจ ความสำเร็จ ส่วนขาดทุน หมายถึง ความไม่สบายใจ ความกระวนกระวายใจ

นอกจากนี้ คาร์คัฟและเบเนรสัน (เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. 2556: 189; อ้างอิงจาก Carkhuff & Berenson. 1977) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไว้ดังนี้

1. การเปิดเผยความรู้สึก เติบโตใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผยเพื่อความเข้าใจอันดี และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง

2. การมีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ได้ถึงความรู้สึกของบุคคลอื่นที่เกิดขึ้น

3. การเคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมิณบุคคล เคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

4. การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึง เป็นผู้ฟังที่ดี พยายามทำความเข้าใจ โดยไม่ประเมิณบุคคลอื่น แต่ให้ความสนใจในบุคคลอื่น

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2556: 190-191) ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะต้องอาศัยองค์ประกอบของมนุษย์สัมพันธ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ การเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการเข้าใจสิ่งแวดล้อม

1. การเข้าใจตนเอง เป็นการประเมินศักยภาพตนเองเพื่อให้รู้จักตัวเองอย่างแท้จริงว่าตนเองเป็นใคร มีคุณลักษณะอย่างไร มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์แค่ไหน ระดับใด มีจุดแข็งจุดอ่อน ในด้านใดบ้าง เรื่องใดบ้าง การเข้าใจตนเองจะทำให้บุคคลรู้จักยอมรับคุณค่าแห่งตนเองนับถือตนเอง และรู้จักเข้าใจสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองและผู้อื่นได้ ทำให้รู้จักวิธีการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดีมากขึ้น

2. การเข้าใจบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของคนในด้านต่างๆ เพื่อให้ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความต้องการของบุคคล แรงจูงใจของบุคคล เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพราะเมื่อเราต้องการไปติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลใด เราจำเป็นต้องทราบก่อนว่าบุคคลนั้นชื่อใด เป็นใคร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ทางด้านใด เรายอมรับในตัวเขาได้แค่ไหน เพื่อจัดระดับคุณค่าและความสำคัญของบุคคลที่เราจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ รวมทั้งการที่เราต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ในการติดต่อสัมพันธ์กัน

3. การเข้าใจสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจกับธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราและบุคคลอื่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีส่วนสัมพันธ์สำหรับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ สภาพเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่ล้วนแต่มีอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตที่ล้วนแต่มีอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน สถาบันที่เป็นองค์กร โรงงาน รัฐบาล ศาสนา เป็นต้น ความรู้จากการทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมในอดีตจะเป็นประสบการณ์ที่สำคัญสำหรับนำมาปรับใช้กับตนเองในการสร้างเสริมให้สามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดีมากขึ้น เพราะมีหลายกรณีที่สภาพแวดล้อมช่วยสร้างบรรยากาศในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลให้เป็นไปด้วยดี เช่น การเลือกเวลาหรือสถานที่ในการสนทนา เจริญธุรกิจ หรือการขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น การสนทนาพูดคุยภายใต้บรรยากาศของธรรมชาติและเสียงเพลง ย่อมทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีได้มากกว่าการพูดคุยท่ามกลางเสียงอึกทึก จอแจ เป็นต้น

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือสิ่งสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาสัมพันธภาพได้นั้นมีมากมายคือ ต้องมีความไว้วางใจเปิดเผยความรู้สึกรหรือเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น มีความเข้าใจทั้งตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีความรักความชอบหรือความพึงพอใจในกิริยามารยาท อุปนิสัยส่วนตัวของแต่ละบุคคล

3.3.5 การวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

จากการประมวลงานวิจัยพบว่า ยังไม่พบงานวิจัยที่ทำการศึกษาตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนต่างตัวกับเพื่อน แต่พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่ทำกับเด็กปกติคือ ชัยรินทร์ บุญญะสุด (2547) ได้สร้างเครื่องมือวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนปกติในช่วงชั้นที่ 2 โดยปรับปรุงจาก สุกัญญา แยมยิม (2541) และชาติชาย หมั่นสมศรี (2542) จำนวน 18 ข้อ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุดแบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .909

3.3.6 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับการปรับตัว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีผลต่อการปรับตัวดังที่งานวิจัยของสุวิทย์ เจริญผล (2547: 70-71) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมสาธิตสถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนส่งผลทางบวกต่อการปรับตัวทางการเรียน เจตคติต่อสถานศึกษาความสัมพันธ์กับอาจารย์ส่งผลทางบวกต่อการปรับตัวทางการเรียน

กมลพรรณ จันทร์พะยอม (2550: 64) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์กับเพื่อน มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

กอปรทิพย์ พร้อมเพียง (2553: 84) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค่ายอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา

3.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

3.4.1 ความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ประดิษฐ์ อนุภักดิ์ (2518: 33) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม ตอบคำถาม และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากบรรยากาศในชั้นเรียนก็จะมีเมตตา น่าสนใจ น่าสนุก อยากรู้ อยากเห็น และกระตือรือร้น

พรรณิ ชูทัย เชนจิต (2532: 316) กล่าวว่า การที่ครูมีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจนักเรียนสนใจ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความยุติธรรม ไม่มีความลำเอียง หรือเลือกที่รักมักที่ชังตลอดจนมีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน ทำให้นักเรียนรักที่จะเรียน และทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนด้วย

ธิดา จิตพานิชยางกูร (2550: 34) ได้สรุปว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู ทั้งในและนอกห้องเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติของนักเรียนกับครู ที่มีการติดต่อประสานงานสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งในและนอกห้องเรียน ที่แสดงถึงการจงใจ ให้กำลังใจ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อครูในทางที่ดีขึ้น นักเรียนตั้งใจเรียนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

3.4.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูกับการปรับตัว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูมีผลต่อการปรับตัวดังที่งานวิจัยของกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552: 74) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเฉลิมไฉไลวิทยา จังหวัดสมุทรปราการพบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ

ศรุตดา โตษยานนท์ (2553: 73) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิกเขตราษฎร์เทวี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง อัตมโนทัศน์ การเลียนแบบเพื่อนในการปรับตัวกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิกได้ร้อยละ 55.80

สุวิทย์ เจริญผล (2547 : 70-71) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสัตตนิคมราชภัฏ ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ความสัมพันธ์กับอาจารย์ส่งผลทางบวกต่อการปรับตัวทางการเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา

3.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิสสัยทางการเรียน

3.5.1 ความหมายของนิสสัยทางการเรียน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530: 1) กล่าวว่า นิสัยทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความพึงพอใจ และมุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ประกอบด้วยความตั้งใจ และเอาใจใส่ในการเรียน การวางแผนการเรียนและการจัดระบบการเรียน ความมุ่งมั่นที่จะแสวงหาความรู้และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อยๆโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน รับผิดชอบ ฟังตนเอง และมีความภูมิใจในผลการเรียนของตน

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณี (2531: 6) กล่าวว่า นิสัยในการเรียนหมายถึง ทักษะในการเรียนการศึกษาที่ได้รับฝึกฝนเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ

1. การหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา หมายถึง ความพยายามในการทำงานที่ได้รับ

มอบหมาย มีความรับผิดชอบในตนเอง มีการวางแผนในการเรียน จัดระบบการเรียน

2. วิธีการทำงาน หมายถึง วิธีการต่างๆที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาช่วยส่งเสริมให้การเรียนการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จิตกร ชินสุวรรณพานิช (2546: 21) ได้สรุปว่า นิสัยในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติจนเป็นประจำในทางการเรียนและเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความพอใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะต้องมีลักษณะของความตั้งใจ มีการวางแผนการเรียน มีการจัดระบบการเรียน มีการแสวงหาความรู้และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อยๆโดยไม่ย่อท้อ

สฤกัทร แกล้วกล้า (2554: 25) นิสัยในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติจนเป็นประจำในการเรียน และเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะต้องมีลักษณะของความตั้งใจ มีการวางแผนการเรียน มีการจัดระบบการเรียน มีการแสวงหาความรู้และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

ซึ่งจากความหมายของนิสัยทางการเรียนผู้วิจัยขอสรุปว่า นิสัยทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ ตั้งใจ เอาใจใส่ในการเรียน มีความคิด มีความรับผิดชอบ ขยันอดทน มีการวางแผนการเรียนอย่างเป็นระบบ

3.5.2 การพัฒนานิสัยทางการเรียน

บุญศรี คำชาย (2542: 181-186) ได้กล่าวถึงการพัฒนานิสัยที่ดีในการเรียนเพื่อเป็นแนวทางที่ครูจะช่วยเหลือผู้เรียนได้ดังนี้

1. การบริหารเวลา ผู้ที่ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษาหรือการทำงาน สิ่งหนึ่งที่บุคคลเหล่านี้มีตรงกันคือ รู้จักบริหารเวลา ใช้เวลาที่มีอยู่ให้เป็นไปตามแผน จนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมาย การบริหารเวลานั้น ครูอาจให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งต่อไปนี้

1.1 ประเมินทักษะการใช้เวลาในปัจจุบัน ก่อนที่จะวางแผนการใช้เวลา ลองตรวจสอบวิธีใช้เวลาในปัจจุบันของเรา ว่าใช้เวลาไปอย่างไรใน 24 ชั่วโมง โดยบันทึกกิจกรรมที่ทำ วัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมนั้น และเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมอย่างละเอียด ตลอด 1 สัปดาห์ ต่อจากนั้นลองมาดูว่ากิจกรรมใดที่ทำแล้วเป็นประโยชน์กิจกรรมใดที่ทำแล้วเสียเวลา ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบรูปแบบในการใช้เวลาที่ผ่านมาของตนเอง

1.2 กำหนดเป้าหมายในชีวิต วิธีหนึ่งที่จะทำให้การใช้ชีวิตมีหลายด้าน เช่น การศึกษา อาชีพ สุขภาพ สังคม ครอบครัวและอื่นๆ

1.3 จัดลำดับความสำคัญของการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความจำเป็นต้องบริหารเวลา ข้อเสนอที่นักบริหารเวลาหลายท่านให้ไว้ตรงกัน คือ จัดลำดับการทำกิจกรรมตามความสำคัญลำดับสูงไว้ก่อน กิจกรรมลำดับต่ำตรวจสอบดูว่ากิจกรรมที่ทำคือกิจกรรมที่นำไปสู่เป้าหมาย ต่อจากนั้นจึงกำหนดเส้นตายในการทำกิจกรรมต่างๆโดยใช้ปฏิทินเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผน

2. วิธีเรียนในชั้นเรียน สำหรับผู้เรียนที่เป็นนักเรียนนั้น เวลาส่วนใหญ่คงใช้ไปกับกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียน แต่จะอย่างไรให้เวลาในชั้นเรียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นทักษะที่นักเรียนต้องเรียนรู้ จากการให้สัมภาษณ์ของผู้เรียนที่สอบได้คะแนนยอดเยี่ยมตอนเข้ามหาวิทยาลัย และเรียนได้เกรดเฉลี่ยสะสมในระดับสูงมากในชั้นมัธยมศึกษา สิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนเหล่านี้ให้ข้อมูลตรงกันอย่างแรกคือ การรู้จักวิธีเรียนในชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่การเข้าชั้นเรียน การฟัง การจดบันทึกและการทบทวน

2.1 การเข้าชั้นเรียน การเรียนในโรงเรียนและในสถาบันการศึกษาระบบปิดนั้น การนับเวลาเรียนถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างหนึ่ง โดยปกติแล้วจะไม่อนุญาตให้นักเรียนขาดเรียนเกิน 20% ของเวลาเรียน แต่ที่สำคัญกว่าเรื่องนี้ คือ การเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอจะทำให้ทราบถึง ความคาดหวังของการเรียนในรายวิชา มีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันไป รู้กิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจเปลี่ยนแปลง มีโอกาสทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมชั้น นอกไปจากนั้นยังทำให้ผู้สอนเกิดเจตคติที่ดีต่อเรา พร้อมที่จะช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ โดยส่วนใหญ่ พบว่า ผู้เรียนที่เข้าเรียนสม่ำเสมอจะได้คะแนนดีกว่าผู้เรียนที่ขาดเรียน ดังนั้นให้ถือเป็นกฎประจำตัวว่า ทุกรายวิชาต้องไม่ขาดเรียน แต่หากมีเหตุจำเป็นต้องขาดเรียน เช่น ป่วยมาก ให้แจ้งผู้สอนให้ทราบล่วงหน้า หรือเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งการเข้าเรียนมิได้หมายความว่า เอาจริงมาปรากฏในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ความสนใจความกระตือรือร้นและการตื่นตัวในการเรียนรู้ และมีได้หมายถึง การเข้าชั้นเรียนสาย มาแล้วนั่งหลับ เหม่อลอย หรือนำงานอย่างอื่นมาทำ แม้ว่าการเรียนในรายวิชานั้นจะน่าเบื่ออย่างไร ก็ตามอย่าลืมว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ต้องใช้ความอดทนใช้สมาธิ ใช้ความตั้งใจ และใช้ความเอาใจจริงเอาใจจะเป็นอย่างยิ่ง

3.5.3 นิสัยในการเรียนกับการปรับตัวทางการเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยทางการเรียน พบว่า นิสัยทางการเรียนมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการปรับตัวในการด้านเรียนของนักเรียนดังที่งานวิจัยของพยอม ฐัญธร (2540: 100-104) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรีผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นิสัยในการเรียน สภาพโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคาดหวังของบิดามารดา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวการสนับสนุนการเรียนของผู้ปกครอง พระมหาวิชิตวงศ์วิจิตร (2552: 95-96) พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูนิสัยทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การเลียนแบบเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552: 78) พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเฉลิมไฉไลวิทยา จังหวัดสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ นิสัยทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และการสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง

3.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนของผู้ปกครอง

3.6.1 ความหมายของการสนับสนุนของผู้ปกครอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 14) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับเด็กจะมีผลต่อเด็กในทุกด้าน ตั้งแต่ด้านการเรียนรู้ การทำงาน การเล่นกับเพื่อนและมีความสุขเมื่อได้รับการสนับสนุนที่ดีและถูกต้อง โดยบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู

กนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552: 34) ได้สรุปว่าการสนับสนุนของผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการเรียนของนักเรียน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาในด้านการเรียนแก่นักเรียน

ซึ่งผู้วิจัยให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่าหมายถึงการสนับสนุนของผู้ปกครอง หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนต่อความคิด ความรู้สึกของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ให้กาสนับสนุนด้านการเรียนของนักเรียน ด้วยการช่วยเหลือในด้านต่างๆซึ่งมีผลต่อการเรียนของนักเรียนทั้งด้านวัตถุดิบ อุปกรณ์การเรียน เครื่องแต่งกาย เงิน ให้ความสนใจ เอาใจใส่ ชี้นะแนวทางในการเรียนแก่นักเรียน

3.6.2 ความสำคัญของการสนับสนุนของผู้ปกครอง

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2545: 26-27) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมและได้ชื่อว่าเป็นสังคมแรกของมนุษย์ซึ่งมีความสำคัญที่สุดในการก่อเกิดบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของบุคคล เพราะมนุษย์จะเรียนรู้ในเรื่องการปรับตัวจากครอบครัวตั้งแต่แรกเกิดด้วยการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ให้การเลี้ยงดู ซึ่งนับเป็นเวลาสิบๆ ปี กว่าที่จะพ้นอกของพ่อแม่และสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวจึงปลูกฝังให้บุคคลที่มีบุคลิกภาพเฉพาะ ซึ่งครอบครัวที่ให้ความรักความอบอุ่น บิดามารดาเป็นที่ปรึกษาของสมาชิกในครอบครัวได้ดี จะส่งเสริมให้สมาชิกมีสุขภาพจิตดีปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสังคมได้ ทำให้มีความสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี

3.6.3 การสนับสนุนของผู้ปกครองกับการปรับตัวในการเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าการสนับสนุนของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการปรับตัวดังที่ประหยัด เกื่อนศิริ (2536: 23) ได้กล่าวว่า สภาพครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเรียนของนิสิต เพราะครอบครัวมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางการพัฒนานิสิตทั้งทางร่างกาย สมองสติปัญญา และจิตใจ หากครอบครัวให้ความอบอุ่นอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ให้การยอมรับ ยกย่อง ชมเชย แสดงความสนใจ เอาใจ เอาใจใส่อย่างดีพร้อมสนับสนุนและช่วยเหลือทุกด้านจะทำให้ นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง

กนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552: 78) พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเฉลิมไฉไลวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ นิสัยทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และการสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง

3.7 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอัตมโนทัศน์

3.7.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์

รอเจอร์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539: 123; อ้างอิงจาก Rogers) ได้อธิบายว่าตนที่ตนมองเห็น (Self-concept) ในทฤษฎีตัวตนว่า คือภาพของตนที่เห็นเองว่าตนเป็นคนอย่างไร เช่น คนสวย คนเก่ง คนช่างพูด คนเก็บตัว ซึ่งโดยทั่วไปคนรับรู้มองเห็นตนเองหลายแง่มุม อาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือภาพที่คนอื่นเห็น

เจ็นคินส์ และดีโน (สฺรารค์ โคว์ตระกูล. 2552: 458; อ้างอิงจาก Jenkins; & Deno. 1969) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่าหมายถึง การรับรู้ตนเอง ซึ่งหมายถึงการรับรู้ ความรู้สึก ทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิด ความสามารถ ทักษะต่างๆ รวมทั้งรูปร่างลักษณะด้านร่างกาย

พรณี ช.เจนจิต (2528: 305) ได้ให้ความหมายของ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความรู้สึก และการรับรู้ ซึ่งแต่ละบุคคลมีต่อตัวเขาเอง ทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติเกี่ยวกับ “ตน” เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

พรณี ช.เจนจิต (2545: 341) ได้ให้ความหมายว่า อัตมโนทัศน์ คือ ภาพของ ตนเอง ซึ่งเกิดจากความคิด ความรู้สึก เจตคติ การรับรู้ การตีความเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ความสามารถ และคุณค่าของตนเอง

สฺรารค์ โคว์ตระกูล (2545: 424) ได้ให้ความหมายของ อัตมโนทัศน์ว่า หมายถึง การรับรู้ ความรู้สึกทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับตนเอง ในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิด ความสามารถ ทักษะต่างๆรวมทั้งรูปร่างลักษณะทางด้านร่างกาย

จากความหมายของอัตมโนทัศน์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่านัยความหมายที่สอดคล้องกันของ นักวิชาการ คือการรับรู้ ทัศนคติหรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่เกี่ยวกับตนเองและความพึงพอใจ ที่ตนเองเป็นอยู่ ในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิด ความสามารถ ทักษะต่างๆและสุขภาพ ร่างกายทั้งดีและไม่ดีอันเป็นผลจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ซึ่งจะมีผลต่อความสามารถในการปรับตัว

ซึ่งผู้วิจัยให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่าหมายถึงการรับรู้หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคล เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งสติปัญญา ความคิดความสามารถ สุขภาพร่างกาย ทั้งดีและไม่ดีซึ่งเป็น ผลจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

3.7.2 ความสำคัญอัตมโนทัศน์

พรณี ช.เจนจิต (2545: 341) ได้อธิบายว่า อัตมโนทัศน์ เป็นตัวกำหนด พฤติกรรม ใครจะแสดงพฤติกรรมเช่นใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขามีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองใน ลักษณะใด ถ้ามีอัตมโนทัศน์ทางบวก ก็จะมีพฤติกรรมในทางบวก เช่น การประเมินตนเองใน ทางบวก การเชื่อมั่นในตนเอง นับถือตนเอง ส่วนผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางลบ จะประเมินตนเองต่ำ ไร้คุณค่า ไม่ยอมรับตนเอง น้อยเนื้อต่ำใจ เหวง ว่าเหว

อัตมโนทัศน์จะทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในลักษณะต่างๆ และ เป็นตัวกำหนดการตีความของบุคคลด้วยดังที่ (พรณี ช.เจนจิต.2545: 342; อ้างอิงจาก McCandless. 1967) กล่าวว่า การแสดงพฤติกรรมเป็นเรื่องของความคาดหวัง และการประเมิน เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมก็เกี่ยวข้องกับความคาดหวังนี้ เช่น คนที่มองตนเองว่าไร้ค่า ก็จะคิดว่า คนอื่นมองตัวเองไร้ค่าเช่นกัน เด็กที่ขาดความอบอุ่น จะรู้สึกไร้ค่า และล้มเหลวที่จะพัฒนาความรัก ความผูกพันให้กับพ่อแม่หรือผู้ที่ทำหน้าที่แทนแม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมด้วย เด็กจะ เลี่ยงที่จะไม่คบหาผู้ใด ชอบเก็บตัวอยู่ลำพัง ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกต่อต้านต่างๆ

พรรณิ ช.เจนจิต (2545: 346) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกรู้ว่าตัวเองเป็นผู้มีความสามารถ มักจะเป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการเรียน ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ มักจะเป็นผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการเรียน ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงเป็นตัวที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียน

จากข้อความดังกล่าวพบว่า อัตมโนทัศน์มีความสำคัญเนื่องจากเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในลักษณะต่างๆ ซึ่งการที่มนุษย์แสดงพฤติกรรมเช่นใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขามีความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเองในลักษณะใด ถ้ามีอัตมโนทัศน์ทางบวก ก็จะมีพฤติกรรมในทางบวก ถ้ามีอัตมโนทัศน์ในทางลบ มักจะเป็นผู้ที่ประสบความล้มเหลว

3.7.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

โรเจอร์ส (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2539: 123-124; อ้างอิงจาก Rogers) ได้อธิบายทฤษฎีตัวตน (Self Theory) ว่า มนุษย์ทุกคนมีตัวตน 3 แบบ ได้แก่ ตัวตนที่ตนมองเห็น (Self concept) ตัวตนตามที่เป็นจริง (Real self) และ ตนตามอุดมคติ (Ideal Self)

ตนที่ตนมองเห็น คือ ภาพของตนที่เห็นว่าตนเองว่าตนเป็นคนอย่างไร คือใคร มีความรู้ มีความรู้ความสามารถลักษณะเฉพาะตนอย่างไร เช่น คนสวย คนเก่ง คนร่ำรวย มีชาติตระกูลต่ำต้อย ยากจน ขาดพรู ขี้อาย เก็บตัว เงียบ สร้อยเศร้า ฯลฯ โดยทั่วไปคนรับรู้ตนเองหลายแง่หลายมุม อาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือภาพที่คนอื่นเห็น

ตนตามที่เป็นจริง คือ ลักษณะตัวตนที่เป็นไปตามข้อเท็จจริง บ่อยครั้งที่ตนมองไม่เห็นข้อเท็จจริงของตน เพราะเป็นกรณีที่ทำให้รู้สึกเสียใจ เศร้าใจ ไม่เต็มหน้าเต็มตา กับบุคคลอื่นๆ รู้สึกผิดบาป

ตนตามอุดมคติ คือ ตัวตนที่อยากมีอยากเป็น แต่ยังมีไม่ไม่เป็นในสภาวะปัจจุบัน เช่น นาย ก เป็นคนขี้บ่นรับจ้าง แต่นึกฝันอยากจะเป็นเศรษฐีมีเงินขี้บ่นให้ เป็นต้น

ถ้าตนที่ตนมองเห็นกับตนที่เป็นจริง มีความแตกต่างกันมากหรือมีข้อขัดแย้งกันมาก บุคคลคนนั้นก็มีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลก่อปัญหาให้แก่ตัวเองและผู้อื่น ในรายที่มีความแตกต่างกันรุนแรง เขาอาจเป็นโรคประสาท หรือและโรคจิตได้

ลักษณา สิริวัฒน์ (2556: 104) ได้อธิบายทฤษฎี Self Concept ว่าองค์ประกอบที่ส่งเสริมความเข้าใจตนเองประการหนึ่ง คือ อัตมโนทัศน์ นักจิตวิทยาที่สนใจเรื่อง “ตน” (Self) เชื่อว่าพฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกมาเป็นผลมาจากอัตมโนทัศน์ โรเจอร์ส (ลักษณา สิริวัฒน์, 2556: 104; อ้างอิงจาก Roder, 1980) ให้ความเห็นเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ว่าเป็นการแสดงกรอบความคิดของตนอันได้รับมาจากการสัมผัสประเมินกับประการณ์ต่างๆ ของตนและเป็นปฏิกิริยาที่ตนมีต่อสถานการณ์ในชีวิต และมีนักจิตวิทยาอีกหลายคนให้ความเห็นเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่สอดคล้องกันว่า เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในด้านคุณสมบัติ รูปสมบัติ และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ประกอบกันเข้าเป็นตัวเราจำแนกได้ดังนี้

1. Ideal Self เป็นภาพที่บุคคลอยากเห็น อยากเป็นในอนาคต สำหรับบางคนภาพจะชัดเจนเพราะเขารู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เขาต้องการในชีวิต และอาจจะต้องทำอะไรจึงจะเป็นได้ สำหรับบางคนอาจจะมีภาพไม่ชัดเจน และบางคนอาจจะมีภาพที่ไม่สอดคล้องกับความจริงหรือเป็นไปได้ สิ่งที่มีจะทำให้บุคคลมีปัญหาก็คือ การที่บุคคลคิดว่าได้บรรลุตนตามอุดมคติแล้ว ซึ่งในความเป็นจริงจะต้องใช้เวลายาวนานและอาศัยการตระหนักรู้ตนเอง และต้องใช้เวลาพอสมควรในการที่จะบรรลุ พ่อแม่บางคนสร้างภาพที่เด็กควรเป็นหรือจะได้รับการยอมรับไว้ให้เด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กไม่มีความสุขเพราะความคาดหวังเหล่านี้อาจไม่ตรงกับสิ่งที่เขาปรารถนาอยากเป็น ความสมบูรณ์ในอุดมคติและภาพ 4 ส่วนของมโนภาพแห่งตนจะต้องเป็นสิ่งเดียวกันให้ได้ แต่อย่างไรก็ตามภาพ 4 ส่วนนี้ไม่สามารถทับกันได้สนิทได้ตลอดไปแต่บางครั้งจะเป็นภาพที่เข้ามาใกล้และทับกันก็จะทำให้บุคคลมีความสุข โดยสรุป ตนตามอุดมคติคือ ตัวตนที่บุคคลปรารถนาจะเป็น หรือที่ควรจะเป็นซึ่งยึดมั่นในคุณงามความดี มีคุณธรรม จริยธรรม เกิดจากการอบรมสั่งสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ถ้าปฏิบัติได้บุคคลก็จะรู้สึกภูมิใจ ชื่นชมในตนเอง ถ้าไม่ได้ก็จะรู้สึกหดหู่ เสียใจ อาจถึงขั้นเกลียดตัวเอง ท้อถอย หรือหมดหวัง

2. Looking - Glass Self เป็นภาพตนเองที่บุคคลคิดว่าคนอื่นมองว่าเขาเป็น คนอย่างไรเป็นภาพของตนเองที่เป็นค่านิยม ความเชื่อ ข้อกำหนดของสังคม (คนอื่นหรือสังคมต้องการให้เป็น) ตนตามความต้องการของสังคมนี้เป็นส่วนที่ได้จากการปรุงแต่งตามค่านิยมหรือตามความต้องการของสังคม หรืออาจจะใช้คำว่า Public-Self ก็มีความหมายใกล้เคียงกัน

3. Self - Image ตนตามการรับรู้ หมายถึง ความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองที่รับรู้เกี่ยวกับตนเองซึ่งการรับรู้นี้อาจจะตรงกับที่เป็นจริง ๆ หรือไม่ตรงก็ได้ ถ้าการรับรู้ตนเองเป็นด้านบวกก็จะทำให้มีเป้าหมายในชีวิตและมีความสุขได้ แต่ถ้ามีในทางกลับกันก็จะไม่มีความสุข

4. Real - Self หรือ Actual - Self ตนตามความเป็นจริงหรือตนตามอัตภาพ หมายถึง ตัวตนที่เป็นจริง ๆ ไม่เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับหรือไม่ได้รับการยอมรับของบุคคลรอบข้าง ซึ่งต้องใช้เวลาในการค้นพบตนเองว่าเป็นคนชนิดใด มีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรในการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไร มีความสามารถด้านไหน ซึ่งอาจต้องใช้เวลาาน ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่ทำให้พัฒนาการของการตระหนักรู้ในตนเอง (Self - awareness) เพิ่มขึ้นด้วย Rogers ได้เสนอว่า พ่อแม่ผู้ปกครองที่มีปฏิสัมพันธ์และการตอบสนองในการอบรมเลี้ยงดูที่มีรูปแบบพฤติกรรมที่ยอมรับเด็กอย่างมีเงื่อนไข และยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขจะค่อย ๆ มีการพัฒนาการนับถือตนเองของบุคคล และได้อธิบายเกี่ยวกับตนตามอัตภาพและตนตามอุดมคติได้มาก โดยเน้นเรื่องตนตามอุดมคติที่มาจากการอบรมเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้ยึดมั่นคุณงามความดี มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักผิดชอบชั่วดีจากพ่อแม่ผู้ปกครองและบุคคลรอบข้างซึ่งอาจแตกต่างจากตัวตนที่แท้จริงของเขา ดังนั้นปัญหาอาจจะเกิดจากสาเหตุของตนที่แท้จริงกับตนที่ปรารถนาจะห่างกันมาก ก็จะทำให้บุคคลรู้สึกหดหู่ เสียใจหรือถึงขั้นเกลียดตัวเอง ท้อถอยหมดหวัง และสูญเสียการนับถือหรือภาคภูมิใจในตัวเองได้ แต่ถ้าหากตนที่เป็นจริงกับตนที่ปรารถนาจะเป็นใกล้กันหรือทับกันสนิท ก็มีความนับถือตนเองสูง และจะรู้สึกภาคภูมิใจและชื่นชมในตัวเอง

5. การนับถือตนเอง (Self-esteem) หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อที่บุคคลมีต่อตนเองว่ามีความสามารถมีคุณค่า ซึ่งจะมีระดับตั้งแต่การนับถือตนเองต่ำไปจนถึงการนับถือตนเองสูง การที่บุคคลยอมรับตนเองนับเป็นทักษะสำคัญในการที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเอง และการดำเนินชีวิต เพราะความสามารถในการรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดี มีผลจากการที่บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธตนเอง และจะเป็นสิ่งที่ใช้ทำนายสัมพันธภาพที่บุคคลอื่นมีต่อเราได้เช่นกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะเป็นผลมาจากการพัฒนาการนับถือตนเองของบุคคลนั่นเอง จากงานวิจัย แฮร์ริส (ลักษณะสรีรวิทย์. 2556: 106; อ้างอิงจาก Harris. 1993) พบว่าคนที่มีการนับถือตนเองต่ำ (Low Self-esteem) จะมีปัญหาด้านอารมณ์มากกว่าคนที่มีการนับถือตนเองสูง (High Self-esteem) และการนับถือตนเองจะเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อบุคคลเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น และบางครั้งบุคคลที่นับถือตนเองต่ำจะแสดงจุดเด่นเฉพาะบางอย่าง เช่น การแต่งกาย การแสดงความคิดเห็น หรือการเล่นกีฬา เพื่อเป็นการชดเชย แต่บุคคลเหล่านี้ก็ไม่สามารถลดความรู้สึกพร่องในการนับถือตนเองหรือความภูมิใจในตนเองแม้จะพยายามสร้างจุดเด่นให้ตนเองแล้วก็ตาม แต่ในทางกลับกันบุคคลที่มีการนับถือตนเองสูง (High Self-esteem) จะรู้สึกมีความสุขและพึงพอใจในชีวิต เพราะเขาจะมีแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จที่มีผลมาจากความปรารถนาที่จะทำให้เป้าหมายในชีวิตหรือการทำงานบรรลุผลไม่ใช่จากแรงจูงใจที่จะชดเชยความรู้สึกที่ตนเองไม่ภาคภูมิใจในตนเอง

กล่าวโดยสรุป อัตมโนทัศน์ของบุคคลประกอบด้วยพจน์ต่างๆ ของตนโดยรวมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และทางสังคม ซึ่งพัฒนามาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และผลการกระทำหรือความสามารถของตนเอง บุคคลจะสร้างภาพพจน์ทางด้านร่างกายก่อน ซึ่งจะสัมพันธ์กับลักษณะภายนอก และภาพพจน์ที่คนอื่นมองตนภาพพจน์ทางด้านจิตใจจะเกิดบนรากฐานของความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และความสามารถของบุคคลในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม

3.7.4 การวัดอัตมโนทัศน์

จากการประมวลงานวิจัยพบว่า ยังไม่พบงานวิจัยที่ทำการศึกษาตัวแปรอัตมโนทัศน์กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนต่างด้าว แต่พบว่ามีงานวิจัยที่ทำการศึกษาตัวแปรอัตมโนทัศน์กับกลุ่มเด็กทั่วไปในระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ กาญจนา นัยทรัพย์ (2555: 6) ได้สร้างแบบวัดอัตมโนทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า อัตมโนทัศน์ (Self Concept) วัดได้จากการประเมินคุณลักษณะของตนเองในด้านต่างๆ ทั้งหมด 11 ด้านดังนี้

1. ด้านความสามารถทางร่างกาย (Physical Ability) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับทักษะ ความสามารถ ความอดทนทางด้านกีฬา กิจกรรม เกมส์ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย
2. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Appearance) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ และลักษณะโดยรวมของตนเอง

3. ด้านสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ (Opposite-Sex relation) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านการยอมรับ เป็นที่ชื่นชมและเป็นที่น่านิยมของเพื่อนต่างเพศ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศโดยง่าย

4. ด้านสัมพันธ์กับเพื่อนเพศเดียวกัน (Same-Sex Relations) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านการยอมรับ เป็นที่ชื่นชมและเป็นที่น่านิยมของเพื่อนเพศเดียวกัน รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนเพศเดียวกันโดยง่าย

5. ความสัมพันธ์กับครอบครัว (Parent Relations) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันกับผู้ปกครอง การเป็นที่ยอมรับ ที่ชื่นชอบ ความไว้วางใจ และความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

6. ด้านความซื่อสัตย์ และคุณค่าทางจิตใจ (Honesty-Trustworthiness) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้ปกครอง การเป็นที่ยอมรับ ที่ชื่นชอบ ความไว้วางใจ และความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

7. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านความมั่นคงในอารมณ์ ความหนักแน่น ความคงที่ ความไม่หวั่นไหวง่ายของอารมณ์

8. ด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Mathematic) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ การเข้าร่วมกิจกรรมและความสนใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาคณิตศาสตร์

9. ด้านความสามารถทางภาษา (Verbal) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน หรือ การเขียนในภาษาต่างๆหรือการเข้ากิจกรรมเกี่ยวกับภาษา

10. ด้านการเรียนและกิจกรรมทั่วไปในโรงเรียน (General School) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการเรียน ความสนใจ ความใส่ใจ ความเข้าใจ ความประทับใจที่มีต่อการเรียน และกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน

11. ด้านคุณลักษณะทั่วไป (General Self) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองทั้งที่เกี่ยวกับความสามารถ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองและการยอมรับสภาพตนเอง

วาทินี อึ้งเกลี้ยง (2552: 5) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านร่างกาย หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่รู้ลักษณะทางกายภาพและสมรรถภาพที่เกิดจากสภาวะทางกาย ได้เห็นได้รับรู้โดยตัวเองและจากบุคคลภายนอก เช่น รูปร่างหน้าตา ลักษณะท่าทาง น้ำหนักส่วนสูง สุขภาพร่างกายและการแต่งกาย

2. ด้านความสามารถ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน เรื่องการประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะด้านความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ที่ตนเองสามารถทำได้

3. ด้านสังคม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนเรื่องการประเมินตนเองเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ

สตาร์ตน์ ลิมเสรี (2543: 9) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ได้จากการประเมินคุณลักษณะตนเองและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสังคม หมายถึง การประเมินตนเองเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
2. ด้านความสามารถ หมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะ ความสนใจในกีฬา และกิจกรรมต่างๆ
3. ด้านความรู้สึก หมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของตนเองที่มีผลกระทบต่อความรู้สึก
4. ด้านวิชาการ หมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถ ความสนใจ ความพอใจ ที่เกี่ยวกับวิชาการโดยรวม
5. ด้านครอบครัว หมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองว่ามีความใกล้ชิด หรือห่างเหินจากครอบครัว
6. ด้านร่างกาย หมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับลักษณะร่างกาย สุขภาพว่าเป็นอย่างไรและมีเสน่ห์ดึงดูดหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น หรือ การรับรู้ว่าคุณลักษณะของตนเองอย่างไร

3.7.5 ประเภทของอัตมโนทัศน์

ชาเวลสัน ฮับเนล และ สแตนตัน (สราญค์ โค้วตระกูล. 2552: 459; อ้างอิงจาก Shavelson; Hubnes; & Stanton) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ของนักเรียนเป็น 3 ระดับ

ระดับแรก อัตมโนทัศน์โดยทั่วไป (General Self Concept)

ระดับสอง อัตมโนทัศน์แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ อัตมโนทัศน์ทางวิชาการ (Academic Self Concept) และอัตมโนทัศน์ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ (Non-academic Self Concept)

ระดับสาม เป็นอัตมโนทัศน์เฉพาะ อัตมโนทัศน์ทางด้านวิชาการที่แต่ละบุคคลมีต่อวิชาต่างๆ เป็นต้นว่า วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย เป็นต้น นักเรียนมักจะมีอัตมโนทัศน์ว่าตนเองเก่งหรือไม่เก่ง อัตมโนทัศน์ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ ก็แบ่งย่อยออกไปอีก 3 ด้าน คือ อัตมโนทัศน์ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านร่างกาย

มาร์ช สมิธ โบลเนส และ บัทเทิล (สราญค์ โค้วตระกูล. 2552: 459; อ้างอิงจาก Marsh; Smith Baunes; & Butler. 1983) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ ออกเป็น 10 ชนิด คือ

1. อัตมโนทัศน์ทางความสามารถทางด้านร่างกาย
2. อัตมโนทัศน์ต่อรูปร่างหน้าตา
3. อัตมโนทัศน์ต่อเพื่อนร่วมวัย
4. อัตมโนทัศน์ต่อความสัมพันธ์บิดามารดา
5. อัตมโนทัศน์ด้านความสามารถในการอ่าน

6. อัตมโนทัศน์ด้านความสามารถคณิตศาสตร์
7. อัตมโนทัศน์ด้านความสามารถในวิชาที่เรียนทั้งหมด
8. อัตมโนทัศน์ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ
9. อัตมโนทัศน์ต่อวิชาการโดยทั่วไป
10. อัตมโนทัศน์รวม

อัตมโนทัศน์ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ ประกอบด้วยผลรวมของอัตมโนทัศน์ 4 ประการแรก คือ

อัตมโนทัศน์ทางความสามารถทางร่างกาย รูปร่าง หน้าตา เพื่อนร่วมวัยและความสัมพันธ์กับบิดามารดา และอัตมโนทัศน์ทางด้านวิชาการเป็นผลรวมของอัตมโนทัศน์ที่ 5, 6 และ 7 สำหรับอัตมโนทัศน์รวม (Total Self Concept) เป็นผลรวมของอัตมโนทัศน์ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7

3.7.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์

เฮอร์ลิค (Hurlock. 1964: 707-710) ได้กล่าวว่าอัตมโนทัศน์จะสร้างเป็นลำดับขั้น โดยขั้นแรกเริ่มสร้างโดยได้รับอิทธิพลมาจากภายในครอบครัว ต่อมาจึงสร้างมาจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายนอกพร้อมกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

อัตมโนทัศน์ของเด็กจึงมาจากหลายปัจจัยด้วยกันขึ้นอยู่กับสิ่งต่างๆ ดังนี้ วุฒิภาวะ ลักษณะทางด้านร่างกาย ความคาดหวังของพ่อแม่ ทศนคติของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาครอบครัว ทศนคติของเพื่อน ความคิดเห็นของคนรอบข้าง ความต้องการของโรงเรียน โอกาสที่ได้รับจากโรงเรียน อิทธิพลจากสื่อต่างๆ ฐานะทางเศรษฐกิจ และศาสนา

พรณี ช.เจนจิต (2545: 345-347) ได้กล่าวว่า แหล่งสำคัญซึ่งเป็นตัวกำหนดอัตมโนทัศน์ คือ

1. ครอบครัว จุดเริ่มต้นของพัฒนาการเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์เริ่มมาจากครอบครัว บุคคลรอบข้างซึ่งมีความสำคัญต่อเด็ก ล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองทั้งสิ้น การที่บุคคลเหล่านี้มีทำอย่างไร ประพฤติเช่นไรกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติที่เด็กมีต่อตนเองไม่ว่าจะทางบวกหรือทางลบ

2. อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม บุคคลสำคัญรอบๆตัวเด็ก เช่น ครู เพื่อน มีส่วนสำคัญในการสร้างอัตมโนทัศน์ (self - concept) ยิ่งเติบโตขึ้นเป็นวัยรุ่น อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมก็จะมีตามไปด้วยซึ่งจะรวมทั้งค่านิยมทางสังคมและทัศนคติ โดยเฉพาะความเชื่อของครูมีผลต่ออัตมโนทัศน์ของเด็ก เนื่องจาก ครูเป็นบุคคลสำคัญซึ่งผลจากความเชื่อหรือความคาดหวังจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนของเด็ก ดังนั้นครูจึงควรมีความรู้สึกนึกคิดที่ดี และความคาดหวังในทางที่ดีกับเด็ก เพราะเด็กพร้อมที่จะทำตามความคาดหวังนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นไปในทางบวกหรือลบมีการวิจัยหลายอันได้กล่าวถึงความเชื่อของครูซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของเด็ก เช่น เดวิดสัน และแลง (พรณี ช.เจนจิต. 2545: 347; อ้างอิงจาก Davidson; & Lang. 1968) กล่าวว่า การรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับอารมณ์

ของครู หรือความคาดหวังของครูในทางบวก จะมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน และต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็ก การที่ครูเชื่อว่าเด็กทำไม่ได้ ก็จะมีผลต่อการกระทำของเด็กในทางลบ ดังนั้นการที่ครูมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร จะมีผลต่อการกระทำของเด็ก เด็กจะตอบสนองความคาดหวังนั้นๆ ซึ่งเป็นผลการวิจัยของ โรเซนเทิล (พรรณี ช.เจนจิต. 2545: 347; อ้างอิงจาก Rosenthal. 1968)

คอปเตอร์สมิท (สุภางค์ ไคว้ตระกูล. 2545: 424-425; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1967) ได้สรุปว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของอัตมโนทัศน์แต่ละคนมี 4 ประการ คือ

1. การยอมรับด้วยความจริงใจ จากบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเพื่อนๆ
2. การมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่สำคัญ และมีความสำเร็จแสดงว่าตนมีความสามารถ
3. การมีมาตรฐานทางจริยธรรม และศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งใจไม่ให้ประพฤติผิดการมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่ดีและถูกต้องก็จะมีอัตมโนทัศน์ดี
4. การมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนอื่น เช่น มีโอกาสได้ช่วยเหลือคนอื่นให้พ้นจากความยากลำบาก เป็นต้น

ลักขณา สริวัฒน์ (2556: 104) ได้อธิบายเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ว่าพัฒนามาจากปัจจัยหลายประการดังนี้

1. อัตมโนทัศน์เกิดจากการรับรู้ภาพของตนได้จากการรับรู้จากภาพที่ตนเรียกว่า “ฉัน” เป็นกระบวนการเรียนรู้ว่า อะไรคือ “ฉัน” และอะไรไม่ใช่ “ฉัน” การเรียนรู้เช่นนี้จะขยายเข้าไปครอบคลุมอัตมโนทัศน์ของตนในระหว่างที่บุคคลอยู่ในวัยรุ่น อัตมโนทัศน์จะอยู่ในสภาวะแห่งการเคลื่อนไหวมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในช่วงชีวิตของวัยรุ่นมากมาย ทั้งปัญหา อุปสรรคและความขัดแย้งต่างๆ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดค่านิยมและเจตคติอันเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่

2. บุคคลสำคัญในชีวิต มีส่วนร่วมในการกำหนดอัตมโนทัศน์ของบุคคล เมื่อเราได้รับการปฏิบัติจากบุคคลสำคัญในชีวิตอย่างไร ส่วนนั้นก็จะมียิทธิพลต่อการมองตนเอง เช่นเดียวกัน ผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่น บุคคลจะเรียนรู้ว่าเขาชอบหรือไม่ชอบยอมรับหรือไม่ยอมรับ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวให้เกียรติหรือถูก

3. อัตมโนทัศน์มักจะแผ่ขยายไปยังเรื่องอื่นๆ นอกจากตนด้วย ตัวอย่างเช่น พ่อหรือแม่ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อลูก หากมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อสมาชิกในครอบครัวเดิม ก็มักมีอิทธิพลต่อลูกทำให้ลูกเกิดความรู้สึกในเชิงลบต่อญาติมิตรในครอบครัวนั้นได้ ซึ่งลักษณะของการแผ่ขยายอัตมโนทัศน์ในทำนองนี้เองเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาไปสู่ความคิดที่ดี เราจะพบว่าบุคคลที่มีมุมมองในเชิงบวก (Positive Self - Concept) ที่เป็นผลเนื่องมาจากการประสบความสำเร็จในกิจการต่างๆรวมทั้ง การได้รับข้อมูลย้อนหลังกลับจากสิ่งแวดล้อมที่ทำให้มีความพอใจ ความสุข และอยู่อย่างมีคุณค่า ความสำเร็จดังกล่าวนั้นจะเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกที่ดีและเพิ่มพฤติกรรมเช่นนี้มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่รู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป จะมีแนวโน้มของความไม่

รู้จักพอ และมีอัตมโนทัศน์เชิงลบ (Negative Self-Concept) จะมีความรู้สึกที่ขาดความมั่นคงจนทำให้คิดว่าตนไม่มีค่าพอที่จะทำงานให้ดีหรือสำเร็จลงได้ บุคคลที่คิดเช่นนี้จะประสบความล้มเหลวในชีวิต

4. อัตมโนทัศน์ของบุคคลช่วยเสริมพฤติกรรมให้มีแนวโน้มที่จะเลือกสิ่งที่ดีเห็นตามกรอบการรับรู้และกำจัดสิ่งที่ไม่สอดคล้องของตนเองไป บาร์รอน และแฮร์ริงตัน (ลักษณะ. 2556: 17; อ้างอิงจาก Barron; & Harrington. 1981) สรุปว่า

อัตมโนทัศน์เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

4.1 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4.2 การเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น

4.3 การรับข้อมูลย้อนกลับมาจากผู้อื่น

4.4 การสังเกตความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของตนเอง

อย่างไรก็ตาม อัตมโนทัศน์เป็นเพียงส่วนการรับรู้ตนเองอีกแง่หนึ่งซึ่งอาจมีช่องว่างระหว่างอัตมโนทัศน์และการรับรู้ตนจากบุคคลอื่น โดยที่ข้อมูลบางอย่างอาจขาดความเที่ยงตรงได้ อุปสรรคในการเข้าใจชีวิตมักเกิดจากภาพแห่งตน (Self - Image) ที่ไม่เป็นจริงและหลอกลวงซึ่งแต่ละคนสร้างขึ้นมาจากความคิดว่าตนเป็นเช่นนั้น ถ้าบุคคลที่เชื่อถือเป็นไปตามที่คนอื่นรับรู้ทุกประการก็จะทำให้ชีวิตขึ้นอยู่กับคนอื่นโดยสิ้นเชิง ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลไม่ยอมรับการรับรู้ตนจากบุคคลอื่นเลยก็อาจจะพลาดโอกาสที่สำคัญที่จะได้พัฒนาในบางเรื่อง อัตมโนทัศน์จะเชื่อถือได้ก็ต่อเมื่อเป็นการสะท้อนลักษณะที่เป็นจริงของตน โดยการพิจารณาตนและความสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่นอย่างต่อเนื่องทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในครอบครัว ในที่ทำงาน หรือมิตรสหาย จะช่วยให้เห็นภาพตนเองอย่างชัดเจนขึ้น

3.7.7 พัฒนาการของอัตมโนทัศน์

พรณี ช.เจนจิต (2545: 343-345) ได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ (Self-concept) โดยแบ่งตามช่วงวัยไว้ดังนี้

วัยทารก (Infancy) วัยนี้เป็นวัยเด็กเห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด ทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการ ของตนเอง ดังนั้นการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ที่เด็กได้รับในช่วงนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพต่อไป อิริคสัน (พรณี ช.เจนจิต. 2545: 343; อ้างอิงจาก Erikson. 1963) ได้กล่าวว่า ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่และรู้สึกจะสามารถพึ่งพาผู้อื่นได้ เด็กจะรู้สึกว่าโลกนี้น่าอยู่ ทุกสิ่งทุกอย่างน่าชื่นชม ไว้วางใจได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กมีความต้องการแล้วไม่ได้รับการตอบสนองเด็กจะรู้สึกว่าโลกนี้ไม่น่าอยู่ ไม่น่าไว้วางใจ ดังนั้นในช่วงนี้เป็นช่วงที่สำคัญที่จะพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับความไว้วางใจ หรือ ความไม่ไว้วางใจ ซึ่งทัศนคตินี้จะทำให้เด็กมีปฏิกิริยาต่อคนอื่น หรือต่อเหตุการณ์ต่างๆ ไป อย่างไรต่อไป

ถ้าประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิตกับบุคคลซึ่งเป็นคนสำคัญของเด็กเป็นไปด้วยดีเด็กได้รับการยอมรับ เด็กจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็น “บุคคล” การที่เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการที่จะรักผู้อื่นได้นั้นขึ้นอยู่กับความรัก และความเอื้ออาทรที่เด็กได้รับ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเมื่อรู้ตัวว่าเป็นที่ต้องการ เป็นที่ชอบพอ มี

คุณค่า หรือการที่คนอื่น ๆ เห็นว่า เขาเป็นเด็กดี การที่เด็กแต่ละคนจะรู้ว่าตนเองดีหรือไม่ดีนั้น บุคคลรอบข้างเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่งเด็กจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่อัตมโนทัศน์ของเด็ก

พฤติกรรมของบุคคลรอบข้างบางครั้งจะก่อให้เกิดอัตมโนทัศน์ทางลบ (negative self-concept) จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ค่อยดีต่อตนเอง รู้สึกช่วยตนเองไม่ได้ ไม่มีความสามารถ ไม่มีคุณค่า ไม่เป็นต้องการ ไม่ได้รับความรักและการยอมรับ ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีใครเห็นความสำคัญ ฯลฯ พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งถ้าต้องการให้ลูกมีการยอมรับนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องจำไว้ว่าจะต้องมีการยอมรับนับถือ และความเชื่อมั่นให้กับลูกเสียก่อน บางครั้งพ่อแม่บางคนคิดแต่เพียงว่า จะทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกเป็นคนดี อาจทำสิ่งที่ผิดพลาดขึ้นได้เพราะพ่อแม่บางคนคิดแต่เพียงว่า จะทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกเป็นคนดี อาจทำสิ่งที่ผิดพลาดขึ้นได้เพราะพ่อแม่ประเภทนี้จะคอยแต่วิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิด ความไม่มั่นใจในการกระทำของตน เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความสามารถของตน จะรู้สึกว่า ตนคือผู้ที่ไม่มีความสามารถอยู่ตลอดเวลา

ส่วนพ่อแม่บางคนที่มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย จะเลี้ยงดูลูกปกป้อง จนเกินไปจะพยายามปกป้อง ลูกจากภัยอันตรายทั้งปวง ไม่ว่าจะมีความดีหรือไม่ดี ลูกจะรู้สึกว่าโลกนี้เต็มไปด้วยอันตราย ทั้งผู้คน สัตว์ สิ่งของ เด็กเกิดการรับรู้ผิดๆซึ่งจะมีผลต่อการแสดง พฤติกรรมในอนาคต

ดังนั้นในช่วงขวบปีแรกจึงเป็นช่วงที่สำคัญที่เด็กจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิด เกี่ยวกับตนเอง คอปเตอร์สมิท (พรณี ช.เจนจิต. 2545: 344; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1967) ได้กล่าวถึงสถานการณ์ที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ช่วยให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าในตนเองดังนี้

1. ความอบอุ่นที่ได้รับจากพ่อแม่ เด็กตระหนักถึงความรักที่พ่อแม่มีให้กับตน และรู้ตัวว่าเป็นบุคคลที่มีค่าในบ้าน
2. การได้รับการยอมรับจากบุคคลในบ้าน ตลอดจนได้รับสิทธิอิสระในการทำสิ่งต่างๆ
3. การรู้จักขอบเขตของตนเองอย่างแน่ชัด รู้ว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ เข้าใจถึงความคาดหวัง และความต้องการของพ่อแม่ที่มีต่อความสำเร็จ รู้ว่าพ่อแม่เอื้ออาทรไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น

วัยเด็ก (Childhood) เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน กลุ่มเพื่อนจะเริ่มมีความสำคัญกับเด็กพอๆ กับที่ครูมีความสำคัญ ในวัยนี้เด็กได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ทำให้เด็กได้เรียนรู้หลายสิ่งเกี่ยวกับตนเอง เช่น ตนเองเหนือกว่าผู้อื่นในเรื่องใดบ้าง หรือคนอื่น ๆเหนือกว่าตนในเรื่องใดบ้าง ความสามารถของตนเองในการเรียน เพื่อนๆมีปฏิกริยาอย่างไรกับตน การแสดงพฤติกรรมของตนเหมาะสมกับบทบาททางสังคมแล้วหรือยังเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองต่อไป อิริคสัน (พรณี ช.เจนจิต. 2545: 345; อ้างอิงจาก Erikson.

1967) ซึ่งให้เห็นว่าวัยนี้เป็นวัยที่เด็กเริ่มได้รับประสบการณ์จากนอกบ้านเป็นครั้งแรก เมื่อเด็กได้ร่วมเรียนกับเพื่อนๆ เด็กจะมีความรู้สึกว่าการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ โดยการทำงาน หรือทำสิ่งใดก็ตามให้สำเร็จ ซึ่งการที่เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนจะก่อให้เกิดความมานะพากเพียรพยายามซึ่งในความหมายนี้จะรวมถึงการที่เด็กสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ ส่วนเด็กที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถร่วมทำงานกับผู้อื่น เด็กจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งจะทำให้พัฒนาความรู้สึกที่ช่วยตนเองไม่ได้ เกิดความรู้สึกต่ำต้อย

วัยรุ่น (Adolescence) ช่วงของวัยรุ่นเป็นช่วงที่จะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของ negative self-concept หรือ positive self-concept อย่างเด่นชัด การที่เด็กรู้สึกเกี่ยวกับตนเองว่าอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ กัน เช่น เด็กที่เข้าโรงเรียนด้วยความคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ประสบความสำเร็จ มีความสุข มักจะเป็นผู้อาสางาน มีความรับผิดชอบ ซึ่งความคาดหวังของเขาสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่มีต่อตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เขาเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชั้นเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านสังคม ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบมักจะมองตนเองว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถจึงไม่มีใครกระตือรือร้นที่จะรับอาสาทำสิ่งต่างๆ ไม่ใคร่รับผิดชอบ ซึ่งจะนำไปสู่ความล้มเหลวการที่เด็กมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเช่นไร จะสะท้อนให้เห็นว่าเด็กมองคนอื่นอย่างไร ถ้าเด็กมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางบวก เด็กก็จะประพฤติปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างเท่าเทียมกับตน เห็นคุณค่าในผู้อื่น เมื่อเด็กมีความรู้สึกเช่นนี้ให้กับผู้อื่น เด็กจะได้รับการปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างทัดเทียมกับตน เห็นคุณค่าในผู้อื่น เมื่อเด็กมีความรู้สึกเช่นนี้ให้กับผู้อื่น เด็กจะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบก็จะมี ความรู้สึกเช่นนี้ให้กับผู้อื่น ผลคือความขัดแย้งผู้อื่นไม่ชอบ คนเราจะมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นที่ชอบพอของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ได้รับการยอมรับหรือประสบผลสำเร็จนั้น สิ่งสำคัญคือจากประสบการณ์ที่ได้รับจากผู้อื่น

คอปเตอร์สมิท (สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2552: 458; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1967)

ได้สรุปว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ของแต่ละคนมี 4 ประการ คือ

1. การยอมรับด้วยความจริงใจ จากบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเพื่อนๆ
2. การมีโอกาสดำเนินงานที่สำคัญ และมีความสำเร็จแสดงว่าตนมีความสามารถ
3. การมีมาตรฐานทางจริยธรรม และศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งใจไม่ให้ประพฤติดังการมีโอกาที่จะทำความดีและถูกต้องก็จะมีอัตมโนทัศน์ดี
4. การมีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้อื่น เช่น มีโอกาสได้ช่วยเหลือคนอื่นให้พ้นจากความยากลำบาก เป็นต้น

3.7.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ดังกล่าวที่ วาทีนี อึ้งเกลี้ยง (2552: 80) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ อายุ ระดับชั้น: ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นิสัยทางการเรียน บุคลิกภาพ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และนิสัย ทางการเรียน และดรุณี ขอเจริญ (2546: 71-72) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย เรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปยังปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต อายุ และความคาดหวังของพ่อแม่

จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าปัจจัยที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับอาจารย์ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง นิสัยทางการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต อายุ และความคาดหวังของพ่อแม่ ระดับชั้น และบุคลิกภาพ

3.7.9 อัตมโนทัศน์กับการปรับตัว

ซึ่งจากการประมวลเอกสารและงานวิจัยพบว่าอัตมโนทัศน์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ปรับตัวดังที่ ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2556: 106) ได้สรุปว่าอัตมโนทัศน์ ประกอบพจน์ต่างๆของตนโดยรวม ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และทางสังคมซึ่งพัฒนามาจากมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและผลการกระทำ หรือความสามารถของตนเอง บุคคลจะสร้างภาพพจน์ทางด้านร่างกายก่อน ซึ่งจะสัมพันธ์กับลักษณะ ภายนอก และภาพพจน์ที่คนอื่นมองตนภาพพจน์ทางด้านจิตใจจะเกิดขึ้นบนรากฐานความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และความสามารถของบุคคลในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม และจากงานวิจัยของ กอปรทิพย์ พร้อมเพียง (2553: 84) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว อัตมโนทัศน์และบุคลิกภาพ

กอปรทิพย์ พร้อมเพียง (2553: 84) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยสถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว อัตมโนทัศน์ และบุคลิกภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าพบว่าอัตมโนทัศน์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียนของ นักเรียนต่างด้าว

3.8 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค

3.8.1 ความหมายของความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค

มัธตรา ธรรมบุคย์ (2544: 17) กล่าวว่า AQ เป็นความสามารถของบุคคล ในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญปัญหาหรืออุปสรรค

วิทยา นาควัชระ (2544: 91) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรคว่าหมายถึง ความอดทนเมื่อมีอุปสรรคและความสามารถฝ่าฟันอุปสรรค ไปอย่างคนมีกำลังใจและความหวังอยู่เสมอ ความสามารถในการเผชิญปัญหาอุปสรรคเป็นปัจจัย หนึ่งที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2545: 8) ได้กล่าวว่าความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค ว่าหมายถึง ความสามารถในการอดทนต่อความยากลำบาก ความทุกข์ยาก คนเราต้องรู้จักสอนให้ เด็กรู้จักการอดทน อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ยาก อดทนต่อการรอคอย คนที่ ไม่รู้จักอดทนจะมีลักษณะใจร้อน ท้อแท้ และหมดกำลังใจ ไม่รู้จักการรอคอย ทนอะไรไม่ค่อยได้ บางถึงกับทำร้ายตัวเอง

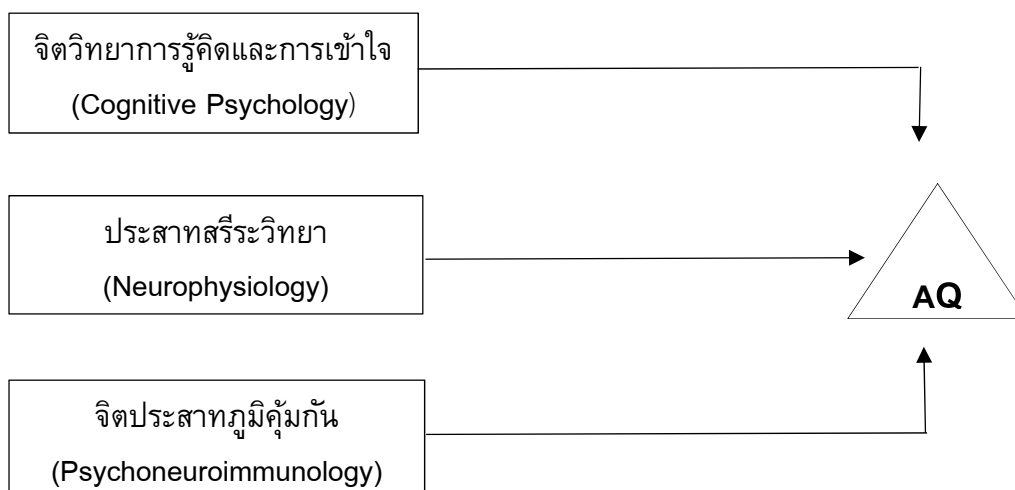
อารี พันธุ์ณี (2546: 101-102) ได้กล่าวว่า A.Q. (Adversity Quotient) การ เอาชนะปัญหาและอุปสรรค หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน จิตใจเข้มแข็งและมีเป้าหมายแน่นอน มีความเข้าใจโลก สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยาก ลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอยอดทนต่อ ความเบื่อหน่าย มุ่งมั่น ฟื้นฝ่าให้ฟื้นอุปสรรคให้ได้และแก้ปัญหาให้ได้

ซึ่งจากความหมายของนิสัยทางการเรียนผู้วิจัยขอสรุปว่า ความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ยากลำบาก มีความอดทนต่อความทุกข์ยาก จิตใจเข้มแข็ง เข้าใจโลก มีความมุ่งมั่นฟื้นฝ่าให้ผ่านพ้นอุปสรรค และปัญหาไปได้

3.8.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค

สตอลท์ซ (สุภา อภิญญาภิบาล. 2549: 14-19; อ้างอิงจาก Stoltz. 1997: 29-34) เปรียบเทียบลักษณะความสำเร็จของมนุษย์เป็นเช่นส่วนต่างๆของต้นไม้แห่งความสำเร็จ (The Tree of Success) แสดงบทบาทของ AQ โดยมีความเชื่อว่า หากบุคคลมี AQ ต่ำ จะขาดความสามารถใน การต้านทานความยากลำบากหรืออุปสรรค และหยุดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่วนบุคคลที่มี AQ สูงเพียงพอ บุคคลนั้นสามารถพัฒนาศักยภาพได้ เช่นเดียวกับต้นไม้ที่เจริญเติบโตบนภูเขาสูง

สตอลท์ซ (สุภา อภิญญาภิบาล. อ้างอิงจาก Stoltz. 1997: 53-84) ใช้เวลาในการ ศึกษาวิจัย 35 ปี โดยอาศัยงานของผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง จากความรู้ที่ได้นำมารวมกันและ ประกอบกับข้อค้นพบอีกหลายครั้งจนได้ผลเป็นทฤษฎีใหม่มีที่ประโยชน์ในเรื่องการปฏิบัติและ ประสิทธิภาพของมนุษย์ AQ อาศัยแนวคิดพื้นฐานจากศาสตร์ 3 สาขา ได้แก่ จิตวิทยาการรู้คิดและ การเข้าใจ(Cognitive Psychology) ประสาทสรีระวิทยา(Neurophysiology) และจิตประสาทภูมิคุ้มกัน (Psychoneuroimmunology) ซึ่งเมื่อประกอบรวมกันแล้วจะเป็นรูปแบบของAQที่เป็นพื้นฐานของ ความสำเร็จ

ภาพประกอบ 2 สามศาสตร์ที่เป็นรูปแบบของ AQ

ที่มา: พอล จี สตอลต์ซ (สุภา อภิญาภิบาล. 2549: 17; อ้างอิงจาก Paul G. Stoltz. 1997). *Adversity Quotient: Turning Obstacles into Opportunities*. p. 83.

จากภาพอธิบายศาสตร์ที่เป็นรูปแบบของ AQ ได้ดังนี้

1. จิตวิทยาการรู้คิดและการเข้าใจ เกี่ยวข้องกับความต้องการเพื่อการควบคุมของมนุษย์หรืออำนาจเหนือชีวิตของบุคคล อธิบายได้ว่า คนที่ตอบสนองต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคจากการมองว่า ความยาก ลำบากหรืออุปสรรคเป็นสิ่งที่คงทน มีขอบเขตกว้างขวาง เกิดจากภายในตัวบุคคล และไม่สามารถที่จะควบคุมได้ จะได้รับความเจ็บปวดทรมาน ในขณะที่คนที่ตอบสนองต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคโดยมองว่า ความยากลำบากหรืออุปสรรคเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว มีขอบเขตจำกัด เกิดจากภายนอกตัวบุคคล และอยู่ภายใต้การควบคุมของตนเอง จะสามารถฝ่าฟันความยากลำบากหรืออุปสรรคได้ การตอบสนองต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติและความสำเร็จ การตอบสนองนี้อยู่ภายใต้จิตสำนึกของบุคคลซึ่งมีรูปแบบคงที่ หากไม่มีการตรวจสอบทบทวน รูปแบบการตอบสนองนี้จะมั่นคงไปตลอดชีวิตของบุคคลคนนั้น

2. ประสาทสรีระวิทยา อธิบายได้ว่า สมองเป็นโครงสร้างที่มีความสมบูรณ์ความเข้มข้นของกระแสประสาทในทิศทางต่างๆจากผิวของเนื้อสมองระดับรู้สำนึกเข้าสู่ลึกถึงสมองส่วนในระดับได้สำนึก เกิดเป็นรูปแบบของนิสัยสามารถถูกยับยั้งหรือเปลี่ยนแปลงได้อย่างฉับพลัน เช่นเดียวกับนิสัยมูมานูพยายาม ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคอย่าง AQ นี้ สามารถเรียนรู้ฝึกฝนได้ตั้งแต่เด็กหรือพัฒนาเปลี่ยนแปลงในผู้ใหญ่หรือองค์กรได้

3. จิตประสาทภูมิคุ้มกัน อธิบายว่า วิธีการที่คนตอบสนองต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับสุขภาพกายและสุขภาพจิต AQ ที่ดีจะมีผลต่อระบบภูมิคุ้มกัน เช่น ทำให้ผู้ป่วยหลังผ่าตัด หยั้งหลังคลอด หรือผู้ที่มีโรคที่คุกคามชีวิต ฟื้นไข้ได้ดีกว่าเร็วกว่า มีชีวิตยืนยาวกว่า ขณะที่คนที่มี AQ ไม่ดีอาจเป็นสาเหตุของสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่เลวร้าย

ซึ่งความก้าวหน้าของศาสตร์ 3 สาขานี้สามารถนำมาอธิบายได้ว่า เหตุที่บุคคลหรือกลุ่มคนบางกลุ่มจะละทิ้งหรือหยุดพักเมื่อพบกับอุปสรรคในขณะที่คนอื่นหรือกลุ่มอื่นยังคงเพียรพยายามเพื่อเอาชนะอุปสรรคต่างๆซึ่งคำตอบก็คือ ระดับของ AQ ที่แตกต่างกันนั่นเอง

สตอลท์ซ (สุภา อภิญาภิบาล. 2549: 18-19; อ้างอิงจาก Stoltz. 1997: 106-125) กล่าวว่า AQ ประกอบด้วย มิติต่างๆ 4 มิติ ดังนี้

1. การควบคุมสถานการณ์ (Control: C) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมเหตุการณ์อันมีความยากลำบากหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตนเอง คนที่มีคะแนนมิตินี้สูงจะเป็นคนที่เพียรพยายามทำสิ่งที่ยาก มีความแน่วแน่กับการตัดสินใจและคล่องแคล่วในการค้นหาวิธีแก้ไขอุปสรรค

2. ความเป็นเจ้าของ (Ownership: O) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการยอมรับผลของอุปสรรคเป็นเรื่องของตนเอง คนที่มีคะแนนมิตินี้สูง จะเป็นคนที่ยอมรับผลของอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยพยายามแก้ไขปัญหามือเหมือนกับเป็นปัญหาของตนเอง

3. การรับรู้ผลของอุปสรรค (Reach: R) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ของอุปสรรคที่เกิดขึ้นว่าไม่มีผลต่อชีวิตในด้านอื่นๆ คนที่มีคะแนนมิตินี้สูง จะเป็นคนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบไม่ให้มีผลหรือเกิดความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตในด้านอื่นๆ

4. ความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance: E) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับมือกับอุปสรรคต่างๆในชีวิตด้วยความเพียรพยายาม มองเห็นว่าอุปสรรคต่างๆ จะผ่านพ้นไป คนที่มีคะแนนมิตินี้สูง จะเป็นคนที่มีความอดทนกับอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาว่าอุปสรรคและสาเหตุเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว

ซึ่งจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับAQที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า AQ เป็นแนวคิดที่มาจาก 3 สาขา ได้แก่ จิตวิทยาการรู้คิดและการเข้าใจ ประสาทสรีรวิทยา และจิตประสาทภูมิคุ้มกัน โดยประกอบด้วย 4 มิติ โดยใช้คำย่อว่า CORE คือ การควบคุมสถานการณ์ (Control) ความเป็นเจ้าของ (Ownership) การรับรู้ผลของอุปสรรค (Reach) และความอดทนต่ออุปสรรค (durance) ซึ่งแต่ละคนหรือกลุ่มคนจะมีระดับ AQ ที่แตกต่าง โดย AQ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิต

3.8.3 ลักษณะของบุคคลที่มี AQ

สตอลท์ซ (สุภา อภิญาภิบาล. 2549: 19; อ้างอิงจาก Stoltz. 1997: 13-15) ได้เปรียบเทียบการประสบความสำเร็จดังเช่นการปีนเขา โดยมนุษย์เปรียบเสมือนนักปีนเขา ซึ่งสตอลท์ซ จำแนกมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. Quitter คือ บุคคลที่ยอมแพ้ง่ายๆเลือกที่จะถอนตัวลาออก คนประเภทนี้จะละทิ้ง ล้มเลิกการป็นเขา พวกเขาจะปฏิเสธโอกาสที่มีทั้งหมด บางครั้งอาจจะมีโอกาสที่ดีผ่านเข้ามาในชีวิตแต่พวกเขาจะไม่เป็นคนคิดว่าโอกาส ละเลยสิ่งที่เป็นแรงขับให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ

2. Camper คือ บุคคลที่จะเดินไปได้ไกลพอสมควร เมื่อพบกับอุปสรรคพวกเขาจะยุติการป็นเขาและค้นหาความราบรื่น ความสะดวกสบาย พวกเขาจึงเลือกที่จะนั่งพักผ่อนและไม่ก้าวต่อไป Camper ต่างจาก Quitter คือ พวกเขาจะได้รับผลประโยชน์บ้างจากการเดินทางที่แสนจะง่าย พวกเขารู้จักเสียสละบ้างและทำงานอย่างขยันหมั่นเพียรเท่ากับที่เขาคิดว่าเขาจะทำได้ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่า Camper จะประสบความสำเร็จในการที่จะไปถึงสถานที่ตั้งค่าย แต่พวกเขาไม่สามารถที่จะรักษาความสำเร็จไว้ได้ นอกเสียจากจะก้าวขึ้นไปสู่ความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

3. Climber คือ บุคคลซึ่งอุทิศตัวให้กับการก้าวขึ้นสู่ความสำเร็จชั่วชีวิต ซึ่งบุคคลประเภทนี้จะไม่สนใจภูมิหลัง ข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบ เเคราะห์ดีหรือเเคราะห์ร้าย พวกเขาจะก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง Climber เป็นบุคคลที่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ โดยไม่ยอมให้อายุ เพศ เชื้อชาติ ความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ หรือสิ่งอื่นๆ มาเป็นอุปสรรคในหนทางของการไปสู่ความสำเร็จ

วิทยา นาควัชระ (2544: 91-94) กล่าวว่า ผู้ที่มี AQ สูงจะมีแรงฮึด มีความนึกฝันที่ดี มีพลังที่จะฝ่าฟันอุปสรรคได้มาก และมีเจตคติต่ออุปสรรคว่า อุปสรรคเป็นความท้าทาย ความท้าทายทำให้เกิดโอกาส และการมีโอกาสมากทำให้เกิดหนทางสู่ความสำเร็จ ส่วนผู้ที่มี AQ ต่ำ เวลาพบอุปสรรคของชีวิตมักยอมแพ้หรือหาทางเลี่ยง ถอยหนี ถอนตัวหรือท้อถอยได้ง่ายๆเมื่อเกิดอุปสรรคจะคิดว่าทำให้มีโอกาสน้อยลงและทำให้เกิดความสำเร็จน้อยลงจึงหมดกำลังใจและไม่ต่อสู้กับอุปสรรคต่อไป

3.8.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่ายังไม่มีการศึกษาตัวแปรความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคกับนักเรียนที่เป็นต่างด้าวแต่มีการศึกษากับนักเรียนปกติในงานวิจัยของธิดา จิตพานิชยางกูร (2550: 90) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัว ($\beta = .190$) การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล ($\beta = .216$) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ($\beta = .097$) บรรยากาศการเรียนการสอน ($\beta = .112$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .226$) ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค

พัชรภรณ์ บุญทวี (2555: 119-129) ได้พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางเชาว์ปัญญา(IQ) ความฉลาดทางอารมณ์(EQ) ความฉลาดทางจริยธรรม(MQ) ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค(AQ) และความสามารถในการคิดวิเคราะห์(AT)ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า อิทธิพลของความฉลาดทางเชาว์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ส่งผลโดยรวมทางตรงในเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ทศพร บรรจง (2555: 209-217) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และบุคลิกภาพแบบมีสติ ส่งผลในเชิงบวกแต่ ปัจจัยบุคลิกภาพแบบหวั่นไหวส่งผลในเชิงลบ

จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล บุคลิกภาพ และบรรยากาศการเรียนการสอน

3.8.5 ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับการปรับตัวในการเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในการเรียนดังงานวิจัยของวิสุทธิ กล้าหาญ (2552: 87-93) ที่พบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการภาคภาษาอังกฤษ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจาก ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 111.19 ที่องศาอิสระ(df) เท่ากับ 107 โดยมีความน่าจะเป็น(p) เท่ากับ .37 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน(GFI) เท่ากับ .97 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ(GFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ .033 ดัชนีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .0096 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคได้ร้อยละ 86 และอธิบายความสามารถในการปรับตัวทางการเรียนได้ร้อยละ 87 และปฐมภรณ์ สาธุกุล (2557: 13) กล่าวว่า ภายในสังคมที่การเปลี่ยนแปลงต่างๆเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาและอุปสรรคต่างๆเกิดขึ้นบ่อยครั้งจนหลีกเลี่ยงได้ยาก หากเราต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ความรู้และกระบวนการในการแก้ปัญหาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอแต่สิ่งที่ต้องมีควบคู่ไปด้วยกันในการแก้ปัญหาต่างๆ ความรู้และกระบวนการในการแก้ปัญหาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอแต่สิ่งที่ต้องมีควบคู่ไปด้วยในการแก้ปัญหาคือ ความอดทน ความมุ่งมั่น โดยเรียกความสามารถนี้ว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (adversity quotient: AQ) ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จ

ทิพย์วัลย์ สุรินยา (2557: 38-51) การทำหน้าที่ครอบครัว ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและการปรับตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.มหานคร ผลการวิจัยพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัว และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของนักเรียนได้ร้อยละ 20

จากงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยเชื่อว่าความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคมีผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างดาว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาที่กำลังศึกษาในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งหมด 91 โรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 2272 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครปีการศึกษา 2560 จำนวน 300 คนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของแฮร์ และคณะได้เสนอให้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คนต่อตัวแปรในการศึกษาวิจัยหนึ่งตัวแปร (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 311) ซึ่งงานวิจัยนี้มีตัวแปรทั้งหมด 8 ตัวแปรดังนั้นควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 160 คนขึ้น โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครที่มีนักเรียนต่างด้าวที่ศึกษาอยู่มา 11 โรงเรียนจากโรงเรียนทั้งหมด 91 โรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) ซึ่งแบ่งกลุ่มตามโรงเรียนที่มีนักเรียนต่างด้าวศึกษาร่วมกับนักเรียนไทย โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มนักเรียนต่างด้าวจากห้องที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 2 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ห้องเรียนละเท่าๆกันตามสัดส่วนของนักเรียนแต่ละระดับชั้นรวมทั้งสิ้น 300 คน ดังตาราง

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียน	ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียนต่างดาว	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนที่ 1	ป.4	1 ห้อง	21 คน	20 คน
	ป.5	1 ห้อง	19 คน	17 คน
	ป.6	1 ห้อง	17 คน	15 คน
โรงเรียนที่ 2	ป.4	1 ห้อง	10 คน	8 คน
	ป.5	1 ห้อง	9 คน	8 คน
	ป.6	1 ห้อง	5 คน	5 คน
โรงเรียนที่ 3	ป.4	1 ห้อง	11 คน	10 คน
	ป.5	1 ห้อง	10 คน	10 คน
	ป.6	1 ห้อง	11 คน	10 คน
โรงเรียนที่ 4	ป.4	1 ห้อง	5 คน	5 คน
	ป.5	1 ห้อง	10 คน	9 คน
	ป.6	1 ห้อง	4 คน	4 คน
โรงเรียนที่ 5	ป.4	1 ห้อง	13 คน	13 คน
	ป.5	1 ห้อง	9 คน	7 คน
	ป.6	1 ห้อง	9 คน	8 คน
โรงเรียนที่ 6	ป.4	1 ห้อง	11 คน	10 คน
	ป.5	1 ห้อง	15 คน	12 คน
	ป.6	1 ห้อง	1 คน	1 คน
โรงเรียนที่ 7	ป.4	1 ห้อง	14 คน	13 คน
	ป.5	1 ห้อง	10 คน	8 คน
	ป.6	1 ห้อง	10 คน	10 คน
โรงเรียนที่ 8	ป.4	1 ห้อง	10 คน	7 คน
	ป.5	1 ห้อง	11 คน	11 คน
	ป.6	1 ห้อง	10 คน	10 คน
โรงเรียนที่ 9	ป.4	1 ห้อง	3 คน	3 คน
	ป.5	1 ห้อง	8 คน	7 คน
	ป.6	1 ห้อง	8 คน	8 คน
โรงเรียนที่ 10	ป.4	1 ห้อง	12 คน	8 คน
	ป.5	1 ห้อง	5 คน	5 คน
	ป.6	1 ห้อง	5 คน	4 คน
โรงเรียนที่ 11	ป.4	1 ห้อง	22 คน	22 คน
	ป.5	1 ห้อง	5 คน	5 คน
	ป.6	1 ห้อง	4 คน	4 คน
รวม			327 คน	300 คน

ในศึกษาแนวทางการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 3 มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์คือ เป็นครูที่มีประสบการณ์สอนนักเรียนต่างด้าวหรือเป็นครูประจำชั้นของนักเรียนต่างด้าวเป็นเวลา 3 ปีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพ ซึ่งสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณนั้นเป็นแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 8 ฉบับ ซึ่งแบ่งเป็นดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการปรับตัวในการเรียนแบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนบุคคลของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ระดับชั้น โรงเรียน สัญชาติ เชื้อชาติของนักเรียนและของบิดามารดา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปรับตัวในการเรียน จำนวนข้อ 11 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบวัดทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม จำนวนข้อ 12 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนของผู้ปกครอง จำนวนข้อ 14 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวนข้อ 10 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู จำนวนข้อ 16 ข้อ

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ จำนวนข้อ 14 ข้อ

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน จำนวนข้อ 15 ข้อ

ฉบับที่ 8 แบบสอบถามความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค จำนวนข้อ 12 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีประเด็นคำถามดังนี้

ตาราง 3 ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview)

ประเภทคำถาม	ข้อคำถาม
คำถามนำ	1. ช่วยเล่าให้ฟังว่าขณะที่เด็กต่างด้าวอยู่ในโรงเรียนมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร
คำถามเริ่มต้น	1. นักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนของท่านสามารถทำกิจกรรมและใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อนในโรงเรียนได้หรือไม่อย่างไร
คำถามหลัก	1. เด็กต่างด้าวมีปัญหาในการเรียนร่วมกับเด็กไทยหรือไม่ อย่างไร 2. นักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนของท่านสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียนได้หรือไม่อย่างไร และมีความเข้าใจวัฒนธรรมไทยมากน้อยเพียงใด 3. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุในการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในโรงเรียน 4. นักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนของท่านเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยได้หรือไม่อย่างไร 5. ท่านคิดว่าแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวควรทำอย่างไร
คำถามปิด	1. โรงเรียนของท่านมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับตัวในการเรียนให้แก่ นักเรียนหรือไม่ อย่างไร

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่

3.1.1 แบบวัดทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม

3.2 เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำนวน 7 ฉบับ

3.2.1 แบบสอบถามการปรับตัวในการเรียน

3.2.2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

3.2.3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3.2.4 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน

3.2.5 แบบสอบถามการสนับสนุนของผู้ปกครอง

3.2.6 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์

3.2.7 แบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาทฤษฎี ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในเรียน ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นิสัยทางการเรียน การสนับสนุนของผู้ปกครอง อัตมโนทัศน์ และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมา กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างตัวแปรที่ต้องการวัด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ใช้ในการวัดมาเขียนเป็นข้อคำถามซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และเครื่องมือที่ผู้วิจัยปรับปรุงพัฒนาขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1. แบบวัดทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม เป็นแบบวัดระดับพฤติกรรม การของนักเรียนต่างด้าวที่มีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางสังคมหรือวัฒนธรรม สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้ รู้กาลเทศะ ทราบว่าเมื่อใดควรพูดเมื่อใดควรฟัง ทำงานเป็นกลุ่มได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมถึงสามารถ ดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีได้อย่างมีความสุข โดยไม่รู้สึกละแวกแยกจำนวน 13 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

1. แบบสอบถามการปรับตัวในการเรียน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาจากแบบสอบถามการปรับตัวทางการเรียนภาษาอังกฤษของกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552) พระมหาวิชิต พงศ์ วชิรวโส (2552) กอปรทิพย์ พร้อมเพ็ญ (2553) นำมาปรับปรุงจำนวน 12 ข้อ

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาจากแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูของกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552) สุเมธ พงษ์เกตรา (2553) นำมาปรับปรุงจำนวน 15 ข้อ

3. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาจากแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552) สุเมธ พงษ์เกตรา (2553) นำมาปรับปรุงจำนวน 16 ข้อ

4. แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาจากแบบสอบถามนิสัยทางการเรียน ของกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552) นำมาปรับปรุงจำนวน 16 ข้อ

5. แบบสอบถามการสนับสนุนของผู้ปกครอง ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาจากแบบสอบถามของกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552) พระมหาวชิรพงศ์ วชิรวโส (2552) นำมาปรับปรุงจำนวน 16 ข้อ

6. แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาจากแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ของกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552) นำมาปรับปรุงจำนวน 15 ข้อ

7. แบบสอบถามความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาจากแบบสอบถามของรัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553) ทิพย์วัลย์ สุรินยา (2557) นำมาปรับปรุงจำนวน 16 ข้อ

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างตารางกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดและจำนวนข้อคำถาม โดยผู้วิจัยสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรม (table of specification) จากนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 ร่างแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามตามตารางกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดและจำนวนข้อคำถามได้เป็นแบบสอบถามฉบับร่างครั้งที่ 1 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อประธานที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความเหมาะสมของข้อคำถาม ภาษาที่ใช้

ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทให้คำแนะนำและจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับร่างครั้งที่ 2

ขั้นตอนที่ 7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้นๆ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความครอบคลุมสอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการ และความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษา

ขั้นตอนที่ 8 พิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามเป็นรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการโดยใช้ดัชนี IOC ที่มีลักษณะการให้คะแนน คือ

- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

เกณฑ์พิจารณาตัดสินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งคำนวณได้จากผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหารด้วยจำนวนของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่าดัชนี IOC ที่ คำนวณได้ ควรมีค่ามากกว่า 0.5 จึงจะแสดงว่าข้อคำถามข้อนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (บุญชม ศรีสะอาด. 2553: 71) ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการปรับตัวในการเรียนจำนวนข้อ 12 ข้อ
คัดเลือกไว้ 11 ข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ฉบับที่ 2 แบบวัดทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมจำนวนข้อ 13
ข้อ คัดเลือกไว้ 12 ข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนของผู้ปกครองจำนวน 12 ข้อ
คัดเลือกไว้ 10 ข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจำนวน
ข้อ 16 ข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูจำนวน
ข้อ 15 ข้อคัดเลือกไว้ 14 ข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์จำนวนข้อ 15 ข้อ คัดเลือกไว้
14 ข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียนจำนวนข้อ 15 ข้อ โดยค่า
ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ฉบับที่ 8 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่า
อุปสรรคจำนวนข้อ 12 ข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ขั้นตอนที่ 9 การปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
และนำแบบสอบถามไปให้ประธานที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 10 การทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนต่างระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 – 6 ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คนเพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของ
เครื่องมือ

จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability)
โดยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการปรับตัวในการเรียน มีค่าอำนาจจำแนก
อยู่ระหว่าง 0.236-0.560 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.735

ฉบับที่ 2 แบบวัดทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมมีค่าอำนาจ
จำแนกอยู่ระหว่าง 0.201-0.717 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.770

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนของผู้ปกครองมีค่าอำนาจ
จำแนกอยู่ระหว่าง 0.292-0.656 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.771

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีค่า
อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.221-0.632 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.799

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีค่า
อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.238-0.627 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.785

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.211-0.522 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.768

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.252-0.601 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.787

ฉบับที่ 8 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.216-0.460 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.683

ขั้นตอนที่ 11 ปรับปรุงแบบสอบถามจนได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว นำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

แบบสัมภาษณ์ได้สร้างขึ้นตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร โดยมุ่งอธิบายและหาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. นักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนของท่านมีพฤติกรรมในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร
2. นักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนของท่านสามารถปรับตัวในการเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในโรงเรียนได้หรือไม่อย่างไร
3. นักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนของท่านมีพฤติกรรมอย่างไรเมื่ออยู่ในโรงเรียน สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียนได้หรือไม่อย่างไร และมีความเข้าใจวัฒนธรรมไทยมากน้อยเพียงใด สังเกตได้อย่างไร
4. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุในการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในโรงเรียน และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวให้ดียิ่งขึ้นควรทำอย่างไร
5. ในโรงเรียนของท่านมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับตัวในการเรียนให้แก่ นักเรียนหรือไม่ อย่างไร

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าว

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม แล้วตรวจสอบความความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

ขั้นตอนที่ 5 ทำการแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะพร้อมที่จะนำไปใช้ นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับ

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันมีความสุขในการเรียน					
00	ฉันเรียนไม่ทันเพื่อน					

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการปรับตัว

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ระดับชั้น เชื้อชาติ สัญชาติโรงเรียน

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้ตรงตามความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

- กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้น ☐ ป.4 ☐ ป.5 ☐ ป.6
- โรงเรียน.....
- เชื้อชาติ..... สัญชาติ.....

ตอนที่ 2 การปรับตัวในการเรียนของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกรูณาใส่เครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก			ข้อความเชิงลบ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีการปรับตัวในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีการปรับตัวในการเรียนอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีการปรับตัวในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีการปรับตัวในการเรียนอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีการปรับตัวในการเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 2 แบบวัดทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันยอมรับได้หากเพื่อนต่างชาติของฉันปฏิบัติต่างออกไปจากวัฒนธรรมของฉัน					
00	ฉันอยากเรียนรู้วัฒนธรรมไทย					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก			ข้อความเชิงลบ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ					
00	ฉันชอบอยู่คนเดียวตามลำพังมากกว่าอยู่กับเพื่อน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก			ข้อความเชิงลบ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งจาก 5 ช่องดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	เมื่อฉันมีปัญหา ฉันนึกถึงครูเป็นคนแรก					
00	ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก			ข้อความเชิงลบ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับครูอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับครูอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับครูอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีสัมพันธภาพกับครูอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีการปรับตัวอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 5 แบบวัดการสนับสนุนของผู้ปกครอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ระดับการสนับสนุนของผู้ปกครอง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ผู้ปกครองให้รางวัลเมื่อฉันสอบได้คะแนนดี					
00	ผู้ปกครองไม่เคยซักถามเรื่องการบ้านของฉัน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก			ข้อความเชิงลบ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีการสนับสนุนของผู้ปกครองอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีการสนับสนุนของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีการสนับสนุนของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีการสนับสนุนของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีการสนับสนุนของผู้ปกครองอยู่ในระดับที่ต่ำ

ฉบับที่ 6 แบบวัดอัตมโนทัศน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกรอกในเครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันทำงานได้อย่างถูกต้อง					
00	ทุกคนชมว่าฉันเก่ง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก			ข้อความเชิงลบ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับที่ต่ำ

ฉบับที่ 7 แบบวัดนิสัยทางการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันส่งการบ้านตรงเวลา					
00	ฉันคุยกับเพื่อนขณะเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

ข้อความเชิงลบ

มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีนิสัยทางการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีนิสัยทางการเรียนอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีนิสัยทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีนิสัยทางการเรียนอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีนิสัยทางการเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 8 แบบวัดความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบวัดความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรคของนักเรียน ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดแล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ใน เพียงช่องใดช่องหนึ่งดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	เมื่อฉันหาคำตอบของการบ้านไม่ครบ ฉันจะส่งการบ้านเท่าที่ทำได้					
00	ฉันทนไม่ได้ที่ต้องทำงานที่ตนไม่ถนัด					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อความต่อไปนี้

ข้อความเชิงบวก			ข้อความเชิงลบ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	1	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	4	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ผู้ตอบมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ผู้ตอบมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ผู้ตอบมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ผู้ตอบมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ผู้ตอบมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย
3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่ผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นๆ อนุญาตแล้ว
4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของแต่ละโรงเรียนเพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย

2. เมื่อทางโรงเรียนยินยอมให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจึงจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์หลังจากที่ผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นๆ อนุญาตแล้ว

5. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของเครื่องมือในแต่ละตอนโดยคัดเลือกข้อมูลของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับที่มีความสมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์
2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละชุด
3. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยตามวัตถุประสงค์

2.1 การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา

2.2 การวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และคำนวณค่าขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษาโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์และการตรวจสอบ มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 การกำหนดข้อมูลจำเพาะของแบบจำลอง (specification of the model) ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าตัวแปรสาเหตุตัวใดบ้างที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษาโดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตและตัวแปรแฝง โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของโมเดลว่าความสัมพันธ์ต้องเป็นความสัมพันธ์ทางเดียว (recursive model) ระหว่างตัวแปรภายนอก (exogenous variable) และตัวแปรภายใน (endogenous variable)

2.2.2 การระบุค่าความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (identification of the model) ผู้วิจัยใช้เงื่อนไขกฎ t (t-rule) นั่นคือจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าจะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง โดยกฎ t กล่าวว่า โมเดลจะระบุค่าได้พอดี เมื่อ $t \leq (1/2)(p+q)(p+q+1)$ และกฎความสัมพันธ์ทางเดียว (recursive model)

2.2.3 การประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล (parameter estimation from the model) ผู้วิจัยใช้การประมาณค่าโดยใช้วิธี ML (Maximum Likelihood) ซึ่งเป็นวิธีที่แพร่หลายที่สุดเนื่องจากมีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพ และเป็นอิสระจากมาตรวัด

3. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (goodness-of-fit measure) เพื่อศึกษาภาพรวมของโมเดลว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติที่จะตรวจสอบ ดังนี้

3.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (chi-square statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติ ว่าฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์ มีค่าต่ำมากหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าใดแสดงว่าข้อมูลโมเดลลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ค่าไค-สแควร์เองก็มีความอ่อนไหวในเรื่องของ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ เมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ ค่าไค-สแควร์ก็จะมีค่าสูง ส่งผลให้ค่าไค-สแควร์ มีนัยสำคัญได้ทั้งที่โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูล การพิจารณาความกลมกลืนของโมเดลจึงควรพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืนหลายๆ ดัชนีร่วมกัน

3.2 ดัชนีบ่งบอกความกลมกลืน (fit index) เป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความกลมกลืนของข้อมูล เชิงประจักษ์กับโมเดลที่กำหนดขึ้น ดัชนี NNFI (Non-Normed Fit index) หรือดัชนี TLI (Tucker-Lewis index) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 แต่ค่าที่ได้สูงกว่า .90 ถือว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แฮร์ และคณะ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 23-60; อ้างอิงจาก Hair, et al. 2010: 689) โดยที่ค่าเข้าใกล้ 1 สูง จะบ่งบอกว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลสูงด้วย โบเลน (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 23-60; อ้างอิงจาก Bollen. 1989: 270)

3.3 ค่า CFI (Comparative Fit Index) เป็นดัชนีเชิงเปรียบเทียบประเภทที่ 3 ที่คำนวณขึ้นจากสถิติไค-สแควร์ที่มีการแจกแจงแบบ non-central distribution มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 ก็ยิ่งแสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนดีกว่าโมเดลฐาน เกณฑ์ที่นิยมใช้คือโมเดลที่มีความกลมกลืนควรมีค่าดัชนี CFI สูงกว่า 0.90

3.4 ค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) เป็นค่าที่บ่งบอกถึง ความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ที่น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องสนิท (close fit) แต่อย่างไรก็ตาม ค่าที่ใช้ได้และถือว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับโมเดลไม่ควรเกิน .08

3.5 ค่า SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) เป็นค่าที่บอกขนาดของ ส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลสองโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าของดัชนีเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี SRMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยทั่วไปไม่ควรใหญ่กว่า .08

ดัชนีความสอดคล้องเหล่านี้มองความกลมกลืนจากมุมมองที่แตกต่างกัน ดังนั้น การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลว่ามีความเหมาะสมหรือไม่จึงควรพิจารณาจากดัชนีส่วนใหญ่ที่บ่งบอกว่าโมเดลมีความเหมาะสม

1. การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนในผลลัพธ์ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของโมเดลภายหลังจากการประเมินความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวมแล้ว สิ่งสำคัญที่จะต้องประเมินคือการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ในแต่ละส่วนว่ามีความถูกต้อง และอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ การตรวจสอบนี้ทำให้ทราบว่าโมเดล มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างแท้จริงหรือไม่ในแต่ละส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

1.1 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard errors) โดยค่าความคลาดเคลื่อนควรมีขนาดเล็ก ในการตีความว่าความคลาดเคลื่อนมีขนาดใดนั้น พิจารณาจากค่าประมาณพารามิเตอร์ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ หากค่าประมาณพารามิเตอร์มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีขนาดเล็ก และหากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าความคลาดเคลื่อนมีขนาดใหญ่ เป็นการบ่งบอกว่าโมเดลยังไม่ได้พอ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 53) สำหรับการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานด้วยโปรแกรมลิสเรลนั้น เมื่อใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วย วิธีโลคัลไลซ์สูงสุด (ML) จะถูกต้องแม่นยำ เมื่อตัวแปรสังเกตมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติหลายตัวแปร

1.2 สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (squared multiple correlation : R^2) หรือค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ของตัวแปรสังเกต โดยมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าสถิติที่มีค่าสูง แสดงว่าโมเดลมีความเที่ยงตรง แต่ถ้ามีค่าสถิติน้อย แสดงว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงน้อยและไม่มีประสิทธิภาพ

2. การตีความและปรับโมเดล (interpreting and modifying the model) ในการตรวจสอบวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น เมื่อตรวจสอบโมเดลแล้วพบว่าโมเดลยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือกล่าวได้ว่าโมเดลยังไม่ได้มีความถูกต้อง ก็จะมีการปรับโมเดลโดยพิจารณาจาก

2.1 ความเป็นไปได้เชิงทฤษฎี และจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากดัชนีการปรับโมเดล (modification indices-MI) จากนั้นจึงเริ่มต้นในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มต้นจากขั้นตอนแรกใหม่ หากตรวจสอบแล้วพบว่าโมเดลมีความถูกต้อง ก็จะเป็นการตีความโมเดลโดยการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดล

จากกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความกลมกลืนของโมเดล ดังตาราง 4

ตาราง 4 เกณฑ์การพิจารณาความกลมกลืนของโมเดล

สถิติ	ค่าสถิติ
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญ (p-Value มากกว่า .05)
CFI	มากกว่า .90
GFI	มากกว่า .90
AGFI	มากกว่า .90
RMSEA	ไม่เกิน .08
SRMR	ไม่เกิน .08

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ตีความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร มีความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	หมายถึง	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
SD	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
%CV	หมายถึง	ค่าร้อยละสัมประสิทธิ์การกระจาย
Min	หมายถึง	ค่าต่ำสุด
Max	หมายถึง	ค่าสูงสุด
t	หมายถึง	ค่าสถิติที (t-test)
F	หมายถึง	ค่าสถิติเอฟ (F-test)
p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
SE	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
SC	หมายถึง	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน
CR	หมายถึง	ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง
χ^2	หมายถึง	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square)
R^2	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณยกกำลังสอง (Squared Multiple Correlation)
GFI	หมายถึง	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)

CFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)
AGFI	หมายถึง	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
RMSEA	หมายถึง	ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation)
SRMR	หมายถึง	ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standard Root Mean Square Residual)
DE	หมายถึง	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)
IE	หมายถึง	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)
TE	หมายถึง	อิทธิพลรวม (Total Effect)

ตัวอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอักษรย่อที่ใช้แทนตัวแปร
ดังนี้

ADJ	หมายถึง	การปรับตัวทางการเรียน (Learning Adjustment)
SS	หมายถึง	ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills)
PS	หมายถึง	การสนับสนุนของผู้ปกครอง (Parents' support)
RF	หมายถึง	สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อน (Relationship between students and friends)
RT	หมายถึง	สัมพันธภาพของนักเรียนกับครู (Relationship between students and teachers)
SC	หมายถึง	อัตมโนทัศน์ (Self-Concepts)
LH	หมายถึง	นิสัยทางการเรียน (Learning habit)
AQ	หมายถึง	ความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรค (Adversity Quotien)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 5 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=300 คน)

ข้อมูลพื้นฐาน		ความถี่	ร้อยละ
เชื้อชาติ	พม่า	143	47.67
	มอญ	71	23.67
	ลัวะ	39	13.00
	ชาวเขา	14	4.67
	กะเหรี่ยง	6	2.00
	ไทยใหญ่	5	1.67
	กัมพูชา	4	1.33
	ปะหรง	2	0.66
	จีน	1	0.33
	ลาว	1	0.33
	ไม่มีสัญชาติ	14	4.67
ระยะเวลาที่อาศัยในประเทศไทย	1-5 ปี	25	8.33
	6-10 ปี	167	55.67
	11-15 ปี	108	36.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สัญชาติพม่าจำนวน 143 คน (ร้อยละ 47.67) รองลงมาคือสัญชาติมอญ จำนวน 71 คน (ร้อยละ 23.67) และสัญชาติจีนและลาว มีจำนวนน้อยที่สุดอย่างละ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.33) และเมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่อาศัยในประเทศไทย พบว่าเป็นนักเรียนต่างด้าวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 6-10 ปี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 55.67) รองลงมาคืออาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 11-15 ปีจำนวน 108 คน (ร้อยละ 36.00) และอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 1-5 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 25 คน (ร้อยละ 8.33)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของ
นักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ
เชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปร	ADJ	SS	PS	SC	LH	AQ	RT	RF
ADJ	1.000							
SS	0.605**	1.000						
PS	0.413**	0.343**	1.000					
SC	0.607**	0.553**	0.402**	1.000				
LH	0.714**	0.602**	0.398**	0.664**	1.000			
AQ	0.535**	0.428**	0.406**	0.553**	0.613**	1.000		
RT	0.548**	0.545**	0.463**	0.572**	0.543**	0.485**	1.000	
RF	0.557**	0.556**	0.504**	0.644**	0.585**	0.517**	0.650**	1.000
$\bar{X}$	3.566	4.171	3.728	3.624	3.421	3.584	4.182	3.737
SD	0.660	0.513	0.863	0.630	0.531	0.494	0.595	0.609

**=p<.01, *=p<.05

จากตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสัมพันธเชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.182 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.595 ส่วนนิสัยทางการเรียน (LH) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.412 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกอยู่ระหว่าง 0.343 -0.714 โดยการปรับตัวในการเรียน (ADJ) กับนิสัยทางการเรียน (LH) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดเท่ากับ 0.714 รองลงมาเป็นสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกเท่ากับ 0.650 ส่วนทักษะสังคมและข้ามวัฒนธรรม (SS) กับการสนับสนุนของผู้ปกครอง (PS) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกต่ำสุดเท่ากับ 0.343

การวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ในการตรวจสอบความสอดคล้องความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 8 ตัวแปร คือ การปรับตัวในการเรียน ทักษะสังคมและข้ามวัฒนธรรม อัตมโนทัศน์ การสนับสนุนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคนิสัยทางการเรียน พบว่าในการวิเคราะห์โมเดลตามกรอบแนวคิดในครั้งแรกโมเดลยังไม่สอดคล้องความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดลเชิงสาเหตุของการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าว โดยพิจารณาค่าปรับแก้โมเดล (modification indices) พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุของการปรับตัวของนักเรียนต่างด้าวที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

ตาราง 7 แสดงผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

สถิติ	เกณฑ์	ค่าสถิติในโมเดล
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญ (p-Value มากกว่า .05)	9.04 ที่ df 4 (p=0.06)
CFI	มากกว่า 0.90	1.00
GFI	มากกว่า 0.90	0.99
AGFI	มากกว่า 0.90	0.93
RMSEA	ไม่เกิน 0.08	0.07
SRMR	ไม่เกิน 0.08	0.02

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว พบว่า ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 9.04 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 4 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.06 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีค่าความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.93 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1 ซึ่งหมายความว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำไปอธิบายการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวแปรดังตาราง

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล								
	อ้อมโนทัศน์ (SC)			ความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค (AQ)			การปรับตัวในการเรียน (ADJ)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF)	0.31*	-	0.31*	0.17*	-	0.17*	0.02	0.05	0.07
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT)	0.15*	-	0.15*	0.13*	-	0.13*	0.09	0.03	0.11
นิสัยทางการเรียน (LH)	0.40*	-	0.40*	0.44*	-	0.44*	0.40*	0.07	0.47*
การสนับสนุนของผู้ปกครอง (PS)	-	-	-	-	-	-	0.07	-	0.07
ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (SS)	-	-	-	-	-	-	0.20*	-	0.20*
อ้อมโนทัศน์ (SC)	-	-	-	-	-	-	0.11	-	0.11
ความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค (AQ)	-	-	-	-	-	-	0.07	-	0.07
R^2	0.55			0.42			0.58		

**= $p < .01$, *= $p < .05$

หมายเหตุ : DE = อิทธิพลทางตรง (Direct effect)

IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect)

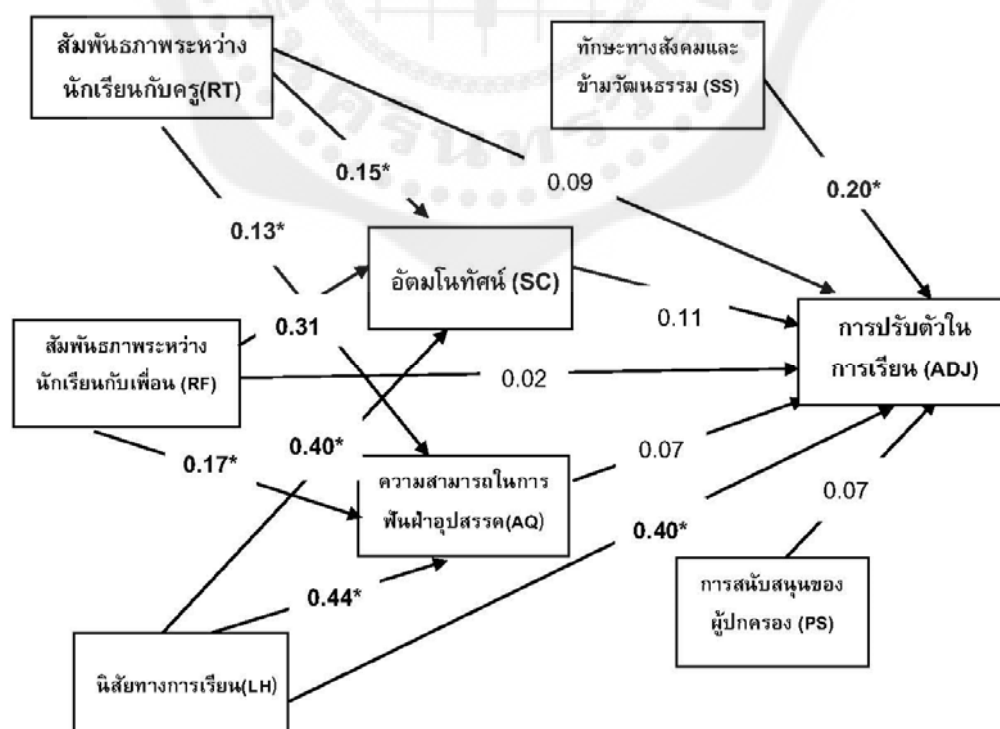
TE = อิทธิพลรวม (Total effect)

จากตารางอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัวในการเรียน พบว่า การปรับตัวในการเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีค่าเป็นบวก จากตัวแปรนิสัยทางการเรียน (LH) มากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.40 รองลงมาเป็นทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (SS) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.20 แสดงให้เห็นว่านิสัยทางการเรียนและทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวในการเรียน

และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ผลต่ออัตมโนทัศน์ (SC) พบว่า อัตมโนทัศน์ (SC) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีค่าเป็นบวกจากนิสัยทางการเรียนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.40 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.31 และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.15

อิทธิพลทางตรงที่ผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) พบว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีค่าเป็นบวกจากนิสัยทางการเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.44 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.17 และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.13

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ พบว่า นิสัยทางการเรียน (LH) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (SS) อัตมโนทัศน์ (SC) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) การสนับสนุนของผู้ปกครอง (PS) และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถร่วมกันอธิบายการปรับตัวในการเรียน (ADJ) ได้ร้อยละ 58 ($R^2=0.58$) และ นิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ร่วมกันอธิบายอัตมโนทัศน์ (SC) ได้ร้อยละ 55 ($R^2=0.55$) และนิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ร่วมกันอธิบายความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้ร้อยละ 42 ($R^2=0.42$)

ภาพประกอบ 3 โมเดลการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา

แนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

ผลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครพบว่า แนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวมี่ดังนี้

1. ควรจัดการเรียนการสอนให้เสมอภาคกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนต่างด้าว ให้ความสำคัญเท่าเทียมกันเพื่อไม่ให้นักเรียนต่างด้าวเกิดความรู้สึกแตกต่าง

“...พัฒนาด้านจิตใจก่อนเลย พยายามสอนให้เขารู้สึกว่าเป็นคนไทยเหมือนกัน สอนให้เขาเพื่อให้เขารู้สึกว่าเขาไม่ได้เป็นต่างด้าว ให้ความสำคัญเหมือนกัน ให้ความสำคัญเสมอภาค...”

(ครู ค.ศ.3, ประสบการณ์สอน 40 ปี)

“...ครูผู้สอนควรดูแลเอาใจใส่และดูแลนักเรียนให้เท่าเทียมกับนักเรียนไทย...”

(ครู ค.ศ.1, ประสบการณ์สอน 5 ปี)

“...ควรจัดการเรียนการสอนที่เท่าเทียม ระหว่างเด็กไทยและเด็กต่างด้าวไม่มองว่าเขาแตกต่างให้เขาทำกิจกรรมเหมือนเพื่อนๆ...”

(ครู ค.ศ.1, ประสบการณ์สอน 4 ปี)

“...ควรใส่ใจดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ...”

(ครู ค.ศ.2, ประสบการณ์สอน 33 ปี)

2. จัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งภายในห้องเรียนแบบส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักเรียนไทย

“...ส่งเสริมด้านสติปัญญาอันดับแรก เด็กต่างด้าวส่วนใหญ่อดทน ขยัน อดทน เวลาป้อนอะไรเขารับหมดเลยนำเสนอฝึกนำเสนอส่งเสริมมาก ครูต้องดึงความสามารถเขาออกมาใช้ ให้เขาเห็นคุณค่าของตัวเอง ในห้องเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทำงานเป็นกลุ่ม อย่างของครูวิชาภาษาไทยจะมีการให้ศึกษาค้นคว้า ทำโครงการ ต้องทำเป็นกลุ่มให้ไปค้นคว้างานด้วยกัน หรือบางทีพาไปศึกษานอกสถานที่และกลับมา มาอภิปรายรวมเป็นกลุ่มแล้วสรุปงานออกมา หรือว่ามีกิจกรรมงานวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ หรือว่าวันเด็ก เขาจะได้มีความสัมพันธ์กับชุมชนแล้วเป็นที่เข็ดหน้าชูตาเพราะเด็กที่นี้เขาเล่นกลองยาวเก่ง เวลาผู้ปกครอง

เขามีงานอะไรเขาก็จะเอาเด็กไป มีกิจกรรมชุมนุม เช่น ชุมนุมดนตรีไทย ชุมนุมกีฬา ชุมนุมฝึกกังฟู ชุมนุมกลองยาว เพื่อให้เด็กทุกคนเป็นต้น...”
(ครู ค.ศ.3, ประสพการณ์สอน 40 ปี)

“...มีการทำงานร่วมกันตลอด พาเด็กไปเข้าวัด เข้าค่ายธรรมะ เข้าก็จะทำกิจกรรมร่วมกัน มีมาถามครูนอกเวลาบ้าง คือเราไม่ได้แบ่งแยกว่าเป็นเด็กไทยเด็กพม่า ถ้าเป็นเด็กอ่อนก็จะมีกิจกรรมเสริม และโครงการพี่ช่วยน้อง มีการจับคู่กันระหว่างเด็กเก่งกับเด็กอ่อนเด็กเขาไม่มองว่าเป็นเด็กไทยเป็นพม่า เขาก็เป็นเพื่อนกันหมด...”
(ครู ค.ศ.1, ประสพการณ์สอน 5 ปี)

3. ฝึกทักษะด้านภาษาเพิ่มเติม เช่น การอ่าน การพูดเพราะเด็กต่างตัวส่วนใหญ่จะพูดไม่ชัด

“...มีกิจกรรมชุมนุม เกี่ยวกับภาษาไทยชื่อว่าภาษาพาเพลิน จำกัดเอาเด็กเฉพาะที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้มาฝึก...”
(ครู ค.ศ.3, ประสพการณ์สอน 40 ปี)

“...อาจจะฝึกการอ่าน เรียนเพิ่มเติม เพราะเด็กต่างตัวส่วนใหญ่จะพูดไม่ชัด...”
(ครู ค.ศ.1, ประสพการณ์สอน 4 ปี)

“...เรียนซ่อมเสริม ลองให้เขาการอ่านออกเสียง ฟัง จะเปิดวิดีโอจากสื่อให้เขาฟัง ฝึกออกเสียงบางคนเขาก็จะพูดได้ชัดขึ้นเมื่อโตขึ้น...”
(ครู ค.ศ.1, ประสพการณ์สอน 5 ปี)

“...เด็กที่นี่เป็นการผ่านการเตรียมความพร้อม เตรียมความพร้อมก่อนปีหนึ่ง ของมูลนิธิ และLPNเป็นเด็กที่พูดภาษาไทยไม่คล่อง การอ่าน การเขียนไม่ค่อย LPN มีการส่งครูมาสอน ส่วนใหญ่เตรียมความพร้อมโดยเด็กนั้นจะอยู่ในห้องเรียนนั้นหนึ่งปี มีการเตรียมความพร้อมโดยการพูด การเขียน คือพูดสื่อสารภาษาไทยรู้เรื่อง พอถึงเวลารับเข้าเรียนก็มาสมัครเรียนตามปกติ...”

(ครูคศ 3, ประสพการณ์ 10 ปี)

4. ปลุกฝังค่านิยมและทำความเข้าใจเรื่องอาชีพในอนาคต ให้โอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในเท่าเทียมกัน

“...ปลุกฝังค่านิยมและทำความเข้าใจเรื่องอาชีพในอนาคต...”

(ค.ศ.2, ประสพการณ์สอน 33 ปี)

“...จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตภายใต้สังคมไทยและจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย ให้เข้าใจบริบทของสังคมไทย เรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมโดยบูรณาการผ่านกิจกรรมของโรงเรียนเช่น กิจกรรมอนุรักษ์ความเป็นไทย กิจกรรมทางศาสนา และจิตอาสา รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมวิชาชีพเป็นต้น...”

(ค.ศ.3, ประสพการณ์สอน 26 ปี)

5. ควรจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่างตัวเป็นรายบุคคลในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม การเรียน และทักษะชีวิตภายใต้สังคมไทย

“...จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งด้านพฤติกรรม การเรียน และทักษะชีวิตภายใต้สังคมไทย...”

(ค.ศ.3, ประสพการณ์สอน 26 ปี)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครมีความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

มีสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. การปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม การสนับสนุนของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อัตมโนทัศน์ นิสัยทางการเรียน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยผ่านอัตมโนทัศน์และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครปีการศึกษา 2560 จำนวน 300 คนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ แอร์และคณะ เสนอให้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คนต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร (นงลักษณ์วิรัชชัย, 2542: 311) และครูผู้สอนนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามเกณฑ์คือ เป็นครูที่มีประสบการณ์สอนนักเรียนต่างด้าว 3 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 8 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามทั้งหมด 8 ฉบับ โดยใช้ทดลองกับนักเรียนต่างด้าวที่ศึกษาร่วมกับนักเรียนไทย ในโรงเรียน จังหวัดสมุทรสาคร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ผลปรากฏดังนี้ ฉบับที่ 1 แบบวัดการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.236-0.560 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.735 ฉบับที่ 2 แบบวัดทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.201-0.717 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.770 ฉบับที่ 3 แบบวัดการสนับสนุนของผู้ปกครองของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.292-0.656 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.771 ฉบับที่ 4 แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.221-0.632 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.799 ฉบับที่ 5 แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.238-0.627 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.785 ฉบับที่ 6 แบบวัดอัตมโนทัศน์ของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.211-0.522 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.768 ฉบับที่ 7 แบบวัดนิสัยทางการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.252-0.601 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.787 ฉบับที่ 8 แบบวัดความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.216-0.460 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.683 ซึ่งพบว่าค่าความเชื่อมั่นมีค่ามากกว่า .05 และค่าอำนาจจำแนกมีค่ามากกว่า 0.20 ซึ่งทุกฉบับอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือทุกฉบับมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นเพียงพอที่จะสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ได้

สรุปผลการวิจัย

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว

1. ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 9.04$, $df = 4$, $p = 0.06$) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีค่าความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.93 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1 ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและดัชนีอื่นๆ ยังชี้ให้เห็นว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปว่า โมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ พบว่า นิสัยทางการเรียน (LH) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (SS) อัตมโนทัศน์ (SC) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) การสนับสนุนของผู้ปกครอง (PS) และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถร่วมกันอธิบายการปรับตัวในการเรียน (ADJ) ได้ร้อยละ 58 ($R^2=0.58$) นอกจากนี้สามารถพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้ดังนี้

อิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ (SC) พบว่า อัตมโนทัศน์ (SC) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกจากนิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ร่วมกันอธิบายอัตมโนทัศน์ (SC) ได้ร้อยละ 55 ($R^2=0.55$)

อิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) พบว่าความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกจากนิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ร่วมกันอธิบายความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้ร้อยละ 42 ($R^2=0.42$)

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนต่างด้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มากที่สุดคือตัวแปรนิสัยทางการเรียน (LH) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.40 รองลงมาเป็นทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (SS) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.20 และอัตมโนทัศน์ (SC) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) มีอิทธิพลทางตรงกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11, 0.09, 0.07 และ 0.02 ตามลำดับ

นิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) มีอิทธิพลทางตรงกับอัตมโนทัศน์ (SC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.40, 0.31 และ 0.15 ตามลำดับ

นิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) มีอิทธิพลทางตรงกับความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.44, 0.17 และ 0.13 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า นิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) มีอิทธิพลทางอ้อมกับปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.07, 0.05 และ 0.03 ตามลำดับ

แนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร

1) ควรจัดการเรียนการสอนให้เสมอภาคกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนต่างด้าวให้ความสำคัญเท่าเทียมกันเพื่อไม่ให้นักเรียนต่างด้าวเกิดความรู้สึกแตกต่าง

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งภายในห้องเรียนแบบส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักเรียนไทย

3) ฝึกทักษะด้านภาษาเพิ่มเติมเช่น การอ่าน การพูดเพราะเด็กต่างตัวส่วนใหญ่จะพูดไม่ชัด

4) ปลูกฝังค่านิยมและทำความเข้าใจเรื่องอาชีพในอนาคต ให้โอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในเท่าเทียมกัน

5) ควรจัดทำระบบการให้การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านพฤติกรรม การเรียน และทักษะชีวิตภายใต้สังคมไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างตัว

จากการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างตัว ระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 9.04$, $df = 4$, $p = 0.06$) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีค่าความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.93 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับมาก ดังคำกล่าวของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2542: 53-57) ที่กล่าวว่า ค่าวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) ที่มีค่าเข้าใกล้ 1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลยังมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.03 และค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังคำกล่าวของ นางลักษณ์ วิรัชชัย (2542: 53-57) กล่าวว่า ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) ยังมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ยังมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลรวมของปัจจัยปัจจัยที่ร่วมกันส่งอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างตัวมีทั้งหมด 7 ตัวแปร โดยเรียงลำดับตัวแปรสาเหตุตามอิทธิพลรวมที่มีต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างตัวจากมากไปน้อยดังต่อไปนี้ 1) นิัยทางการเรียน 2) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม 3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู 4) อัตมโนทัศน์ 5) ความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค 6) การสนับสนุนของผู้ปกครอง และ 7) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลมากที่สุดไปยังน้อยที่สุดเป็นรายปัจจัย พบว่า

นิสัยทางการเรียนมีอิทธิพลรวมต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สูงสุดเท่ากับ 0.47 เนื่องจากนักเรียนต่างด้าวที่มีนิสัยทางการเรียนที่ดี มีความสนใจ ตั้งใจ ฟังพอใจ เอาใจใส่ในการเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ ขยันทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฟังในขณะที่ยังครูสอน มีการซักถามเมื่อเกิดความสงสัยจะทำให้มีพัฒนาการในการเรียนดีขึ้น จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนต่างด้าวสามารถปรับตัวในการเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้มีผลการเรียนดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับกฤษฎีคำขาย (2542: 181-186) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนที่สอบได้คะแนนยอดเยี่ยมตอนเข้ามหาวิทยาลัยและเรียนได้เกรดเฉลี่ยสะสมในระดับสูงมากในชั้นมัธยมศึกษา สิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนเหล่านี้ให้ข้อมูลตรงกันอย่างแรกคือ การรู้จักวิธีเรียนในชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่การเข้าชั้นเรียน การฟัง การจดบันทึกและการทบทวน สอดคล้องกับงานวิจัยของพยอม ธีธรรส (2540: 100-104) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า นิสัยในการเรียนเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และพระมหาวิจิตรพงศ์ศิริวิโส (2552: 95-96) พบว่า นิสัยทางการเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียน รวมถึงกนกกานต์ ภูประเสริฐ (2552: 78) พบว่า นิสัยทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเฉลิมไฉไลวิทยา จังหวัดสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รองลงมาเป็นทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (SS) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.20 เนื่องจากทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรมเป็นความสามารถในการทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีได้อย่างมีความสุขโดยไม่รู้สึกแปลกแยกและเคารพในความแตกต่างและจากงานวิจัยของ พรพะเยาว์ กังเม้ง (2557: 649- 654) ที่ได้ศึกษาความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาจีนมหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของนักศึกษาจีน คือการเรียนรู้และยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเดิมของตนเองกับวัฒนธรรมไทยการมีจิตใจเปิดกว้างยอมรับแนวคิดใหม่ๆ มองโลกในแง่ดีและเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยให้ได้การเรียนรู้วัฒนธรรมที่ดีที่สุดคือจะต้องปฏิบัติจริงเข้าอยู่ในสถานการณ์นั้นจริงการมีเครือข่ายทางสังคมที่เป็นคนไทยจะมีส่วนช่วยในการปรับตัวให้ดีขึ้นและสอดคล้องกับ วรัญญา ศรีสะเวก (2557: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ทักษะสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวเรียนรู้และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา ได้แก่ ทักษะในการคิด ทั้งการคิดสร้างสรรค์ การคิดในเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนทักษะชีวิตและการทำงาน ที่เด็กจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว มีความคิดริเริ่ม มีทักษะสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม รวมไปถึงการมีความรับผิดชอบต่องานตนเองและผู้อื่น

พบว่าอัตมโนทัศน์ (SC) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) มีอิทธิพลทางตรงกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวอย่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11, 0.09, 0.07 และ 0.02 ตามลำดับ เนื่องจากอัตมโนทัศน์เป็นการรับรู้หรือความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งสติปัญญา ความคิดความสามารถ รูปร่างหน้าตา สุขภาพร่างกาย ในด้านดีและไม่ดีซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ซึ่งพรรณิ ช.เจนจิต (2545: 346) ได้อธิบายว่าเด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกรู้ว่าตัวเองเป็นผู้มีความสามารถ มักจะเป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการเรียน แต่สำหรับนักเรียนต่างด้าวส่วนใหญ่มักคิดว่าตนเองด้อยและขาดโอกาสหรือมีอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองในด้านลบกลับเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนมีความพยายาม มุ่งมั่นตั้งใจเรียน และสามารถปรับตัวในการเรียนได้ดีซึ่งสอดคล้องกับ รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553: 67) กล่าวว่าไว้ว่าเด็กต่างด้าวสามารถปรับตัวในโรงเรียนไทยได้เร็ว โดยพื้นฐานของเด็กต่างด้าวจะเป็นเด็กที่ยากจนหรือขาดโอกาส อพยพเข้ามาเนื่องจากต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ไม่ต้องการอยู่ในสมรภูมิระหว่างเชื้อชาติ ด้วยความที่เด็กเหล่านี้มีประสบการณ์ชีวิตที่ยากลำบาก หล่อหลอมทำให้เด็กต่างด้าวมีนิสัยอดทน มานะพยายาม สู้งาน มีความขยัน มีความตั้งใจในการเรียน จึงสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้ง่าย

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) มีอิทธิพลทางตรงกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11 เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูนั้นคือ การที่นักเรียนมีการติดต่อประสานงาน สร้างปฏิสัมพันธ์กับครู มีการขอคำแนะนำด้านวิชาความรู้ต่างๆ ทั้งการปฏิบัติตนในการเรียนและชีวิตส่วนตัว หรือการที่ครูมีการให้กำลังใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กที่มีต่อครูในทางที่ดีขึ้น มีความเคารพครู ตั้งใจเรียนและเชื่อฟังครูจึงทำให้สามารถปรับตัวทางการเรียนได้ดีขึ้น แต่สำหรับนักเรียนต่างด้าวอาจเป็นนักเรียนที่เพิ่งเข้าในระบบการศึกษาไทยที่มีความแตกต่างในหลายๆ ด้าน อีกทั้งนักเรียนต่างด้าวบางคนมีปัญหาด้านของภาษา จึงทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับครูได้น้อยลงต่างจากเด็กปกติ ดังคำกล่าวของรัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553: 63) ที่กล่าวว่าภาษาและการสื่อสารเป็นอุปสรรคใหญ่ในการปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ของเด็กต่างด้าวเนื่องจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและภาษา ในช่วงแรกที่เข้าเรียนเด็กเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการปรับตัวด้านภาษาค่อนข้างมากและจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนต่างด้าวพบว่าการที่นักเรียนจะมีสัมพันธภาพที่ดีกับครูนั้นเป็นทักษะและนิสัยส่วนตัวของเด็กและสัมพันธภาพไม่ส่งอิทธิพลต่อการปรับตัวใจการเรียน

ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มีอิทธิพลทางตรงกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาครอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.07 กล่าวคือนักเรียนต่างด้าวที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคต่างกันสามารถปรับตัวในการเรียนได้ไม่แตกต่างกันเนื่องจากความสามารถในการฟันฝ่า

อุปสรรคคือความสามารถในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ยากลำบากในการเรียน มีความพยายามหาวิธีการให้ผ่านเหตุการณ์ที่ยากลำบากไปได้ รู้จักควบคุมตนเอง มีความมุ่งมั่นไม่ลดละความตั้งใจแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถผ่านปัญหาไปได้สำหรับนักเรียนต่างตัวส่วนใหญ่จะมีความอดทนและมุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก จึงทำให้สามารถก้าวผ่านปัญหาไปได้โดยไม่เกิดความกดดันและความเครียดซึ่งมาลี จุฑา (2542: 319) ได้อธิบายว่า ความตึงเครียดนั้นเป็นสาเหตุที่บุคคลต้องปรับตัว เนื่องจากความตึงเครียดเป็นสภาวะทางอารมณ์เมื่อบุคคลประสบสิ่งใดแล้วพบกับอุปสรรคเมื่อไม่อาจแก้ปัญหาได้ย่อมเกิดความตึงเครียด ทำให้ปวดศีรษะได้ จึงต้องหาทางปรับตัวเพื่อปรับสภาวะทางอารมณ์ และความกดดัน (Pressure) เป็นสภาวะทางอารมณ์ที่บุคคลได้รับจากอุปสรรคหรือสิ่งแวดล้อมที่บุคคลเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความไม่สบายใจ และบุคคลจะหลีกเลี่ยงจากความกดดันดังกล่าว ดังนั้นนักเรียนต่างตัวที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคต่างกันจึงไม่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) มีอิทธิพลทางตรงกับการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนต่างตัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.07 เนื่องจากนักเรียนต่างตัวที่มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของนักเรียนกับเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการพูดคุย มีความใกล้ชิดสนิทสนม สนใจความรู้สึกของกันและกัน ห่วงใย ตลอดจนช่วยเหลือให้คำปรึกษาในด้านต่างๆทั้งการเรียนและส่วนตัวจะเป็นสาเหตุให้นักเรียนต่างตัวสามารถปรับตัวทางการเรียนได้ดีด้วยดังทฤษฎีของ อิริสัน (พรณี ข.เจนจิต. 2545: 345; อ้างอิงจาก Erikson. 1967) ที่ชี้ให้เห็นว่าวัยนี้เป็นวัยที่เด็กเริ่มได้รับประสบการณ์จากนอกบ้านเป็นครั้งแรก เมื่อเด็กได้ร่วมเรียนกับเพื่อนๆเด็กจะมีความรู้สึกว่าการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับโดยการทำงานหรือทำสิ่งใดก็ตามให้สำเร็จ ซึ่งการที่เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนจะก่อให้เกิดความมานะพากเพียรพยายามซึ่งในความหมายนี้จะรวมถึงการที่เด็กสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ ทำให้สามารถปรับตัวในการเรียนได้ซึ่งเด็กในช่วงวัยนี้จะอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้การเล่นของเด็ก การยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อน และครอบครัวที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดในสังคม แต่สำหรับนักเรียนต่างตัวพบว่าในงานวิจัยของ ศิริภา ใจมุก (255: 94) ได้กล่าวว่าเด็กต่างตัวต้องมีความอดทนที่จะปรับตัวให้อยู่ในสภาพแวดล้อมและท่ามกลางผู้คนต่างภาษา ต่างวัฒนธรรมอย่างเช่น เมื่อเด็กอยู่ในห้องเรียนถูกเพื่อนล้อว่าเป็นพม่า เด็กจะต้องหาสิ่งที่ทำให้ตัวเองก้าวผ่านสิ่งที่เพื่อนๆล้อ ซึ่งเด็กต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวเพื่อหาสิ่งที่ทดแทนปมที่อยู่ในใจเด็ก สิ่งทดแทนนั้นต้องเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเรียน การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ การเป็นผู้นำกิจกรรม และอีกหลายสิ่งที่เด็กจะใช้เป็นบันไดให้ตัวเองได้ก้าวผ่านสิ่งที่กดทับตัวเด็กไว้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยคำพูดหรือการกระทำของคนในสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ถ้าเด็กไม่ปรับตัวเด็กจะอยู่อย่างมีความสุข

การสนับสนุนของผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างตัวระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.07 กล่าวคือนักเรียนต่างตัวที่ผู้ปกครองมีการสนับสนุนในเรื่องๆ เกี่ยวกับการเรียนไม่เท่ากันไม่มีผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างตัวเนื่องจากการสนับสนุนของผู้ปกครอง

ในงานวิจัยนี้หมายถึงการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้การสนับสนุนด้านการเรียนช่วยเหลือในด้านต่างๆซึ่งมีผลต่อการเรียนของนักเรียนทั้งด้านวัตถุ อุปกรณ์การเรียน เครื่องแต่งกาย เงินอย่างเพียงพอ ให้ความสนใจ เอาใจใส่ ให้กำลังใจ ซึ่งแนะแนวทางในการเรียนแก่นักเรียนซึ่งประหยัดเถื่อนศิริ (2536: 23) ได้กล่าวว่า สภาพครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเรียนของนิสิต เพราะครอบครัวมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางการพัฒนานิสิตทั้งทางร่างกาย สมอง สติปัญญา และจิตใจ หากครอบครัวให้ความอบอุ่นอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ให้การยอมรับ ยกย่อง ชมเชย แสดงความสนใจ เอาใจใส่ เอาใจใส่อย่างดีพร้อมสนับสนุนและช่วยเหลือทุกด้านจะทำให้ นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงแต่จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนต่างได้พบว่าผู้ปกครองของนักเรียนต่างมีส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถหรือเข้าใจภาษาไทยมากนัก และประกอบอาชีพรับจ้าง ต้องทำงานด้วยความยากลำบากไม่จึงมีการอบรมสั่งสอนให้เด็กต่างตัวเห็นความสำคัญของการเรียน มุ่งมั่นตั้งใจเรียนเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากลำบากมากกว่าการสนับสนุน ดูแลเอาใจใส่นักเรียนในด้านการเรียนหรือซื้ออุปกรณ์การเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุรรัตน์ สมบัติกำไร ที่กล่าวว่าครอบครัวมีบทบาทในการกล่อมเกลายุติธรรมทางสังคมของนักเรียนชนเผ่าปกากะญอในทุกเรื่อง แต่ปัจจุบันมีอิทธิพลน้อยลงเนื่องจากสภาพครอบครัวที่ยากจนและต้องช่วยกันทำมาหากิน จึงไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูก เมื่อได้ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ และให้โรงเรียนดูแลลูกตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งความเป็นอยู่และการให้ความรู้ทางด้านวิชาการกับศิริภา ใจมุก (255: 94) ที่กล่าวว่าเด็กต่างตัวจะถูกสอนจากพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือญาติที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยก่อน ว่าเวลาเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจะต้องพูดภาษาไทยเท่านั้น

อิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ (SC) พบว่า อัตมโนทัศน์ (SC) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกจากนิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ร่วมกันอธิบายอัตมโนทัศน์ (SC) ได้ร้อยละ 55 ($R^2=0.55$) ซึ่งสอดคล้องกับพรณี ช.เจนจิต (2545: 345-347) ได้กล่าวว่า แหล่งสำคัญซึ่งเป็นตัวกำหนดอัตมโนทัศน์ คือ อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม บุคคลสำคัญรอบๆ ตัวเด็ก เช่น ครู เพื่อน มีส่วนสำคัญในการสร้างอัตมโนทัศน์ (self - concept) ยิ่งเติบโตขึ้นเป็นวัยรุ่น อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมก็จะมีตามไปด้วยซึ่งจะรวมทั้งค่านิยมทางสังคมและทัศนคติ โดยเฉพาะความเชื่อของครูมีผลต่ออัตมโนทัศน์ของเด็ก เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญซึ่งผลจากความเชื่อหรือความคาดหวังจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนของเด็ก และนิสัยทางการเรียนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.40 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาทีณี อึ้งเกลี้ยง (2552: 80) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นิสัยทางการเรียน

อิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) พบว่าความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกจากนิสัยทางการเรียน (LH) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RF) รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RT) ร่วมกันอธิบายความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้ร้อยละ 42 ($R^2=0.42$) โดยเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคพบว่า ความสามารถในการฟัน

ฝ่าอุปสรรคได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีค่าเป็นบวกจากนิสัยทางการเรียนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.44 ซึ่งสอดคล้องกับจิตติกร ชินสุวรรณพานิช (2546: 21) ได้สรุปว่า นิสัยในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติจนเป็นประจำในทางการเรียนและเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความพอใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะต้องมีลักษณะของความตั้งใจ มีการวางแผนการเรียน มีการจัดระบบการเรียน มีการแสวงหาความรู้และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่ย่อท้อและสรวุทธร แก้วกล้า (2554: 25) ที่กล่าวว่านิสัยในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติจนเป็นประจำในการเรียน และเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะต้องมีลักษณะของความตั้งใจ มีการวางแผนการเรียน มีการจัดระบบการเรียน มีการแสวงหาความรู้และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นนักเรียนต่างด้าวที่มีนิสัยทางการเรียนที่ดี มีความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษา มั่นศึกษาหาความรู้ ขยันทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นผู้สามารถแก้ปัญหาและสามารถผ่านอุปสรรคต่างๆไปได้ดังคำกล่าวของอารี พันธุ์ณี (2546: 101-102) ได้กล่าวว่า A.Q. (Adversity Quotient) การเอาชนะปัญหาและอุปสรรค หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน จิตใจเข้มแข็งและมีเป้าหมายแน่นอน มีความเข้าใจโลก สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยาก ลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอยอดทนต่อความเบื่อหน่าย มุ่งมั่น พยายามฝ่าฟันอุปสรรคให้ได้และแก้ปัญหาให้ได้ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงที่ผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.17 สอดคล้องกับ ทศพร บรรจง (2555: 209-217) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูโดยมีอิทธิพลทางตรงที่ผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.13 ซึ่งสอดคล้องกับธิดา จิตติพานิชยางกูร (2550: 90) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ($\beta = .097$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ($\beta = .226$)

เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษา

แนวทางในการพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครพบว่า

1) ควรจัดการเรียนการสอนให้เสมอภาคกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนต่างด้าว ควรให้ความสำคัญเท่าเทียมกันเพื่อไม่ให้นักเรียนต่างด้าวเกิดความรู้สึกแตกต่างหรือแปลกแยก จะทำให้นักเรียนต่างด้าวเกิดทัศนคติที่ดี รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพรณี ชูทัย เจริญจิต (2532: 316) ที่กล่าวว่า การที่ครูมีความเมตตากรุณาเห็นอกเห็นใจนักเรียนสนใจ

นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความยุติธรรม ไม่มีความลำเอียง หรือเลือกที่รักมักที่ชังตลอดจนมีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน ทำให้นักเรียนรักที่จะเรียน และทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยและมานิตย์ เขียวดารา (2549: 118) ที่กล่าวว่า คนที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความผิดปกติไปจากตัวของเขาเองย่อมต้องการการปรับตัว มนุษย์ย่อมปรารถนาที่จะผูกพันกับใครสักคนที่จะช่วยให้เขามีความรู้สึกรับประกันความปลอดภัย อบอุ่นและได้รับการยอมรับ การปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมจึงเป็นการช่วยให้เกิดความพอดีระหว่างการรักษาความคงที่ไว้กับการเปลี่ยนแปลง เมื่อมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือความคงที่ในวิถีชีวิตสูญเสียไป บุคคลนั้นจะตกอยู่ในสภาวะเครียด

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งภายในห้องเรียนแบบส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักเรียนไทยเช่น ทำโครงการ พาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ จัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ วันพ่อ วันแม่ เล่นดนตรีสัมพันธ์กับชุมชนเวลาชุมชนมีงาน ดังคำกล่าวของศิริภา ใจมุข (2544: 95) ที่กล่าวว่า การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถโดยไม่กีดกัน ยอมรับความสามารถและส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกและเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม รับผิดชอบงานที่ครูมอบหมายได้อย่างดีเยี่ยมเหตุผลเหล่านี้ส่งผลให้เด็กปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับ ฌอน เจล์ และ ซีกเลอร์ (ฉวี วิชญเนติชัย. 2537: 14; อ้างอิงจาก Hjelle; & Ziegler. 1992: 12-13) ที่ได้กล่าวว่าชนบทรอบเนินมประเพณีและวัฒนธรรม ในการที่บุคคลอาศัยอยู่ในสังคมที่แตกต่างย่อมมีบุคลิกภาพและการปรับตัวที่ต่างกัันด้วย เพราะชนบทรอบเนินมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม จะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและการปรับตัวให้แก่บุคคล ดังนั้นการปรับตัวจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ของการสัมผัสและการได้รับสิ่งเร้าที่หลากหลาย จะเห็นได้จากคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อุดมไปด้วยความรู้หลายๆด้าน จะแสดงผลการเรียนรู้ดีกว่าคนที่ขาดแคลนสิ่งแวดล้อม (มานิตย์ เขียวดารา. 2549: 118)

3) ฝึกทักษะด้านภาษาเพิ่มเติมเช่นการอ่าน การพูดเพราะเด็กต่างตัวส่วนใหญ่จะพูดไม่ชัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัชชรี โชติรสฐิติ (2556: 37) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารจะเป็นส่วนที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจระหว่างบุคคล ชุมชน สังคม เพราะสามารถเข้าใจมุมมองของผู้อื่นได้มากขึ้นทำให้การปรับตัวทำได้ง่ายขึ้นด้วยโดยแนวทางในการปรับตัวก็คือ พยายามเรียนรู้ภาษาให้ได้เร็วที่สุด สร้างมนุษยสัมพันธ์อันดี สร้างบุคลิกภาพของตนเองให้เกิดการยอมรับเนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างเพื่อน หรือการทำกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียน การดำรงชีวิตประจำวัน กล่าวคือการที่บุคคลไปอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ที่ไม่คุ้นเคยก็ยังสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน ในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้ การเรียนรู้ภาษาได้เร็วจะยิ่งช่วยในการปรับตัว และรัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553: 77) ที่กล่าวว่า โรงเรียนค่อนข้างให้ความสำคัญกับเรื่องภาษามุ่งเน้นนักเรียนฟังพูดอ่านและเขียนภาษาไทยได้เนื่องจากภาษาจะเป็นสิ่งสำคัญทำให้เด็กเหล่านี้สามารถปรับตัว สื่อสารและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับสังคมได้

4) ปลุกฝังค่านิยมและทำความเข้าใจเรื่องอาชีพในอนาคต ให้โอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมการจัดหางาน ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า "งานคือชีวิต" ดังนั้น ในการเลือกอาชีพจำเป็นต้องมีการเริ่มต้นด้วยการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ตั้งแต่วัยเรียน ซึ่งเป็นการวางแผนระยะยาวที่ต้องใช้เวลานานมาก และใช้ความพยายามอย่างมาก ผลตอบแทนที่ได้รับก็คุ้มค่า ดังนั้นจึงควรปลุกฝังให้นักเรียนต่างตัวเห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (2557: 8) อีกประการหนึ่งของการให้การศึกษาแก่เด็กข้ามชาติก็คือ จังหวัดสมุทรสาคร จะมีฐานกำลังแรงงานที่มีความรู้เพิ่มขึ้นเด็กเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะอยู่ในประเทศไทยนานขึ้น (ตอนนี้เด็กข้ามชาติบางคนเป็นรุ่นที่สองหรือรุ่นที่สาม) การให้การศึกษาแก่เด็กข้ามชาติจะช่วยส่งเสริมให้มีกำลังแรงงานมากขึ้น และมีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาที่ประเทศไทยกำลังประสบกับภาวะการทำให้การศึกษาของเด็กข้ามชาติจึงมีความสำคัญ การจัดให้มีการศึกษาอย่างเหมาะสมสำหรับผู้ย้ายถิ่นจะเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้ย้ายถิ่นที่คิดจะมาอยู่ประเทศไทย และจะทำให้มีผู้ย้ายถิ่นเดินทางมาประเทศไทยและจังหวัดสมุทรสาครมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีกำลังแรงงานที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ยิ่งกว่านี้ การจัดการศึกษาให้บุตรหลานแรงงานข้ามชาติจะส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข และความเป็นปึกแผ่นในกลุ่มประเทศอาเซียน นั้นหมายความว่าการศึกษาช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน(Thai Frozen Foods Association, 2012; Srakaew. 2014b).

5) ควรจัดทำระบบการให้การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านพฤติกรรมกรเรียน และทักษะชีวิตภายใต้สังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ศรีสะเกษ (2557: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ทักษะสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวเรียนรู้และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆได้ตลอดเวลา ได้แก่ ทักษะในการคิด ทั้งการคิดสร้างสรรค์ การคิดในเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนทักษะชีวิตและการทำงาน ที่เด็กจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว มีความคิดริเริ่ม มีทักษะสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ดังนั้นจึงควรมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่างตัวเป็นรายบุคคลทั้งด้านพฤติกรรมกรเรียนและทักษะด้านสังคม เพื่อให้เด็กนักเรียนต่างตัวสามารถใช้ชีวิตและปรับตัวในการเรียนร่วมกับนักเรียนไทยได้ดียิ่งขึ้น และ ศศิกิตติยา เทพเสนา (2559: 9) ได้กล่าวว่า เด็กต่างตัวส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบและขยันต่อการเล่าเรียนก็จริง แต่เด็กต่างตัวบางส่วนมีพฤติกรรมขาดเรียนบ่อยครั้งซึ่งจัดว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยงของการคัดกรองนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเสนอว่าครูควรได้รับการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกโรงเรียนโดยเฉพาะการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่เป็นเด็กต่างตัว อย่างน้อยทุก ๆ ปีการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนและรู้วิธีการแก้ไขปัญหาได้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จังหวัดสมุทรสาครที่สร้างขึ้น พบว่า ปัจจัยที่ร่วมกันส่งอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวมีทั้งหมด 7 ตัวแปร โดยเรียงลำดับตัวแปรสาเหตุตามอิทธิพลรวมที่มีต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวจากมากไปน้อยดังต่อไปนี้ นิสัยทางการเรียน ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู อัตมโนทัศน์ความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อีกทั้งยังพบว่า นิสัยทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และการสนับสนุนของผู้ปกครองส่งอิทธิพลทางอ้อมกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ดังนั้นในการวางแผนการพัฒนาและสนับสนุนการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรส่งเสริมและปลูกฝังนิสัยทางการเรียนของนักเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนต่างด้าวได้พัฒนาทักษะทางสังคมและวัฒนธรรม เข้าใจและสามารถประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมไทย โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครอง ครู และเพื่อนนักเรียนด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวทั้งหมด 7 ตัวแปร โดยเรียงลำดับตัวแปรสาเหตุตามอิทธิพลรวมที่มีต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวจากมากไปน้อยดังต่อไปนี้ นิสัยทางการเรียน ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู อัตมโนทัศน์ ความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าอาจมีตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆที่ผลต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว เช่น บุคลิกภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ แรงจูงใจในการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนในระดับชั้นอื่นๆด้วย

3. เครื่องที่ใช้ในการวิจัยควรใช้ภาษาให้เหมาะสม เข้าใจง่าย กระชับและจำนวนข้อไม่มากจนเกินไปเนื่องจากนักเรียนต่างด้าวบางส่วนมีปัญหาในด้านภาษา

บรรณานุกรม

- กนกกานต์ ภูประเสริฐ. (2552). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียน
วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเฉลิมไฉไลวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กมลพรรณ จันท์พยอม. (2550). สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้อง
กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณภรณ์ สอนสมฤทธิ์. (2551). ความเป็นชายชอบกับการจัดการศึกษาไทยในเขตพื้นที่ชายแดน
ไทย-พม่า : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปางคามในอำเภอปางมะผ้าจังหวัดแม่ฮ่องสอน.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (ภูมิภาควิทยา) เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- กัญญา เพชรภรณ์. (2555). การศึกษาอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลายในจังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดของแบรคเคน. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2558,
จาก <http://www.lib.ku.ac.th/KUthesis/SudaratLIM/SudaratLIMAll.pdf>.
- กอปรทิพย์ พร้อมเพียง (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค่าย
อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กันยา สุวรรณแสง. (2536). บุคลิกภาพและการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กาญจนา นัยทรัพย์. (2555). การสร้างแบบวัดอัตมโนทัศน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณี คำชาย. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ขนิษฐา วิเศษสาทร. (2552). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จักรกฤษ เลื่อนกสิณ. (2549). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัว
ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย. ปริญญานิพนธ์
กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จอมขวัญ ขวัญยืน. (2549). การศึกษาการจัดสวัสดิการแรงงานต่างด้าว: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมือง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จิรนาถ จนาศักดิ์. (2544). ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ณวี วิชญเนติชัย. (2537). บุคลิกภาพและการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- ณิธ สุธิสวาท. (2552). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนนานาชาตินิวา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตติกร ชินสุวรรณพานิช. (2546). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพโรงเรียนช่างฝีมือปฏิจวิทยาเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดิลก ถือกกล้า. (2554). บทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://nakhonnayok.go.th/ppisnayok/km25.pdf>
- ทศพร บรรจง. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. 209-219.
- ทิพย์วัลย์ สุรินยา. (2557, พฤษภาคม-สิงหาคม). การทำหน้าที่ของครอบครัว ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และการปรับตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี. 25(2): 37-56.
- ธิดา จิตพานิชยางกูร. (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2552). โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิเทศก์ เจริญพันธุ์. (2543). ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนต่อสภาพการเรียนรู้วิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมภรณ์ สาธุกุล. (2557, มกราคม-มิถุนายน). แนวคิดการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
คณิตศาสตร์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค. วารสารการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร.
4(1): 13-30.
- ประดิษฐ์ อูปรมย์. (2533). จิตวิทยากับการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เปรมพร มั่นเสมอ. (2545). การปรับตัว กลวิธีการเผชิญปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งตำรา
ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พงศ์เทพ โตมาตย์. (2553). การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีหลักฐาน
ทางทะเบียนราษฎร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2559,
จาก <http://www.km.skn.go.th/?name=research&file=readresearch&id=27>
- พรวิภา เหาะตะวานิช. (2554). การปรับตัวทางวัฒนธรรมของใช้แรงงานไทยย้ายถิ่น. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- พระยะยาว กิ่งเม่ง. (2557). ความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัว
ของนักศึกษาจีน. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2559,
จาก <http://thaiejournal.com/journal/2557volumes1/34.pdf>
- พรวิภา เหาะตะวานิช. (2554). การปรับตัวทางวัฒนธรรมของใช้แรงงานไทยย้ายถิ่น. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2549). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณิ ชูทัย. (2528). จิตวิทยาการสอน (จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน). กรุงเทพฯ:
อมรินทร์การพิมพ์.
- พรรณิ ชูทัย เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- พระมหาวิชิตพงศ์ วชิรวโร. (2552). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวิสุทธิกษัตริย์ อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงผกา คงวัฒนานนท์. (2556). การใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธีเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ
ของงานวิจัยทางสุขภาพ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 21(7): 648-657

- พัชรภรณ์ บุญทวี. (2555, ธันวาคม). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความฉลาดทางเชาว์ปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความฉลาดทางจริยธรรม (MQ) ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าอุปสรรค (AQ) และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (AT) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 18(2): 119-134.
- วรัญญา ศรีสะเวก. (2557). พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เตรียมเด็กเพื่อรับมือโลกใหม่. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2559, จาก <http://www.samsungslc.org/article/develop-21-st-century-skills-for-prepare-new-world/>.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์; และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญนภา กุลกานต์สวัสดิ์. (2555). การตระหนักรู้ในตนเองและกลวิธีเผชิญปัญหา กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด. วท.ม. (สุขภาพจิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2556). จิตวิทยาเพื่อพัฒนาชีวิต. เชียงราย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- เติมศักดิ์ คทวนิช. (2546). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยุคชน.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2544, กันยายน). AQ กับความสำเร็จของชีวิต. วารสารวิชาการ. 4(9): 12-17.
- มาลี จุฑา. (2542). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- รัฐภูมิ สมสมัย. (2556). *21st Century Learning Skills (Part 2)*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2557, จาก <https://sornorpoom.files.wordpress.com/2013/07/21st-century-learning-skills-part-2-4c3ad-c3b1-56.pdf>.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554, มกราคม-มิถุนายน). วิธีการวิจัยเชิงผสมทางการศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 2(2): 7-20.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2555). วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ. (2553). การวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอน เด็กต่างด้าวในโรงเรียน: การวิจัยเชิงผสม. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2545). สุขวิทยาจิตและการปรับตัว. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรัญญา ศรีสะเวก. (2557). พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เตรียมเด็กเพื่อรับมือโลกใหม่. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2559, จาก <http://www.samsungslc.org/article/develop-21-st-century-skills-for-prepare-new-world/>.

- วาทีนี อึ้งเกลี้ยง. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง; และ อธิป จิตตฤกษ์. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Open Worlds.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2549). *จิตวิทยาการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วัลยา มนัสเกษมสิริกุล. (2551). *กระบวนการการจัดการศึกษาสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน : กรณีศึกษาอำเภอมะสอย จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สหสาขาวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาพร มาพบสุข. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิทยา นาควัชร. (2544). *วิธีเลี้ยงลูกให้เก่ง ดี และมีสุข = IQ EQ MQ AQ*. กรุงเทพฯ: GOODBOOK.
- วิสุทธิ กล้าหาญ. (2552, เมษายน-กันยายน). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการปรับตัวทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการภาคภาษาอังกฤษ. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*. 7(1): 86-97.
- วิไลวรรณ ศรีสงคราม. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีทัศน์ต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศรุต โดษยานนท์ (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล (2545, มกราคม-เมษายน). *การเลี้ยงลูกในยุคปฏิรูปการศึกษา*. *วารสารทางวิชาการ วิทยาลัยภาคกลาง จังหวัดนครสวรรค์*. 4(1): 5-9.
- ศิริภา ใจมุก. (2554). *การปรับตัวด้านการเรียนและสังคมของนักเรียนต่างด้าวชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยไซ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน*. ค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สิริชัย ประทีปฉาย. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. จันทบุรี: วิทยาลัยรำไพพรรณี.
- สิริวรรณ สารนาถ. (2554). *จิตวิทยามุขบุคลิกภาพและการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุดารัตน์ ลิ้มเสรี. (2543). *อัตมโนทัศน์หลายมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 1: กรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ อุดมโสภกิจ. (2555, ตุลาคม-พฤศจิกายน). ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ 21. *Focus*. 39(225): 50.
- สุภา อภิญญาภิบาล. (2549, พฤษภาคม-สิงหาคม). Adversity Quotient. *วารสารการวัดผลการศึกษา*. 28(82): 13-26.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ สมบัติกำไร. (2550). *การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชนเผ่าในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงใหม่: กรณีศึกษาชนเผ่าปกาเกอะญอ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การศึกษานอกระบบ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สุวภัทร แก้วกล้า. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดเมธังกราวาส (เทศรัฐราษฎร์นุกูล)*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานบริหารต่างดาว. (2557). สถิติจำนวนคนต่างดาว. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2559, จาก <http://wp.doe.go.th/wp/images/statistic/sy/sy2557.pdf>
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม: กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมราพร สุการ. (2555). *ศึกษาองค์ประกอบและตัวแปรเชิงสาเหตุของการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์*. ปรินญาณินพนธ์. วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา คำเชียงตา. (2544). *พฤติกรรมสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาพยาบาลและของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุดรธานี*. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2558, จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=7876
word=&check_field=&select_study=&condition=&search=&philosophy=&master
- Hurlock, Elizabeth Bergner. (1964). *Child development*. Tokyo: Kogakusha.
- John W. Berry. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. *Applied psychology: An international review*. 55(3): 635-656.
- Jochem Thijs; & Fenella Fleischmann. (2015, August). *Student–teacher relationships and achievement goal orientations: Examining student perceptions in an ethnically diverse sample*. *Learning and Individual Differences*. 42(2015): 53-63.

- Karmela; Inga Jasinskaja-Lahti; & Erling Solheim. (2004). Cultural Identity, Perceived Discrimination, and Parental Support as Determinants of Immigrants' School Adjustments. *Vietnamese Youth in Finland*. 19(6): 303–332.
- Margaret; & Leonard. (1987). Exploring immigrant students' adjustment to learning in their new cultural setting. *International Journal for the Advancement of Counselling*. 10: 19-33.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรุมา เจริญสุข	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร. พนิดา มารุ่งเรือง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร. ครรชิต แสนอุบล	ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
แบบวัดการปรับตัวในการเรียน

แบบวัดการปรับตัวในการเรียน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้ตรงตามความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

1. กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้น ☐ ป.4 ☐ ป.5 ☐ ป.6
2. โรงเรียน.....
3. เชื้อชาติ..... สัญชาติ.....
4. ประเทศที่เกิด.....
5. อยู่ประเทศไทยมา.....ปี
6. บิดาเชื้อชาติ..... มารดาเชื้อชาติ.....

ตอนที่ 2 การปรับตัวในการเรียนของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ฉันเรียนไม่ทันเพื่อน					
2	ฉันเข้าใจที่ครูสอน					
3	เมื่อฉันไม่เข้าใจสิ่งที่เรียนฉันจะถามครู					
4	ฉันทำการบ้านด้วยตัวเอง					
5	เมื่อฉันเรียนไม่เข้าใจ ฉันจะหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าจะเข้าใจ					
6	ฉันมีความสุขในการเรียน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7	ฉันมาโรงเรียนแต่เช้าเพื่อจะเรียนหนังสือ					
8	ฉันอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ครูสอน					
9	ฉันทำการบ้านได้ถูกต้อง					
10	ฉันฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น					
11	ฉันถามเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจ					

ฉบับที่ 2

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ฉันสามารถคุยกับเพื่อนคนไทยได้					
2	ฉันสามารถเล่นกับเพื่อนคนไทยได้					
3	ฉันยกมือไหว้ เมื่อพบครู					
4	เมื่อฉันคิดอะไรได้จะรีบพูดแม้ว่าคนอื่นกำลังพูดอยู่					
5	ฉันกล่าวขอบคุณ เมื่อได้รับของจากผู้อื่น					
6	ฉันยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแม้จะต่างจากความคิดเห็นของฉัน					
7	ฉันกล่าวคำขอโทษ เมื่อทำผิด					
8	ฉันทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนคนไทยได้					
9	ฉันเข้าแถวซื้อของ					
10	ฉันชอบทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่สนิทเท่านั้น					
11	ฉันยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติไทย					
12	ฉันไม่รู้สึกอึดอัดเมื่อต้องอยู่กับเพื่อนต่างชาติ					

ฉบับที่ 3

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ผู้ปกครองให้รางวัลเมื่อฉันสอบได้คะแนนดี					
2	ผู้ปกครองซักถามเรื่องการบ้านของฉัน					
3	ผู้ปกครองช่วยพูดให้กำลังใจ เมื่อฉันรู้สึกท้อแท้ในการเรียน					
4	ผู้ปกครองของฉันเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน					
5	ผู้ปกครองซื้อชุดนักเรียนให้ฉัน					
6	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนใหม่ให้ฉัน					
7	ผู้ปกครองช่วยสอนการบ้านให้ฉัน					
8	ผู้ปกครองกระตุ้นให้ฉันอ่านหนังสือทบทวนความรู้					
9	ผู้ปกครองชื่นชมเมื่อฉันตั้งใจเรียน					
10	ผู้ปกครองส่งเสริมให้ฉันเรียนในสิ่งที่ชอบ					

ฉบับที่ 4

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนกับเพื่อน ฉันชอบทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อน					
2	ฉันมีเพื่อนสนิทมากกว่า 1 คน					
3	ฉันทะเลาะกับเพื่อนบ่อยๆ					
4	ฉันดูแลเมื่อเพื่อนเจ็บป่วย					
5	ฉันกล่าวชื่นชมเมื่อเพื่อนได้คะแนนมาก					
6	ฉันมักจะแบ่งขนมให้เพื่อน					
7	ฉันชอบอยู่ตามลำพัง					
8	ฉันเตือนให้เพื่อนทำการบ้าน					
9	การปฏิบัติตนของเพื่อนกับนักเรียน เมื่อเพื่อนมีปัญหาเพื่อนจะมาปรึกษาฉัน					
10	เพื่อนให้ฉันยืมอุปกรณ์การเรียน					
11	เพื่อนสอบถามอาการเมื่อฉันป่วย					
12	เพื่อนให้ความไว้วางใจฉัน					
13	เพื่อนคอยดูแลเมื่อฉันเจ็บป่วย					
14	เพื่อนมักจะแบ่งขนมให้ฉัน					
15	เพื่อนปลอบใจเมื่อฉันมีปัญหา					
16	เพื่อนชวนให้ฉันไปเล่นด้วย					

ฉบับที่ 5

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนกับครู					
2	ฉันช่วยครูถือของ					
3	ฉันเชื่อฟังสิ่งที่ครูตักเตือน					
4	ฉันสามารถปรึกษาครูได้ทุกเรื่อง					
5	ฉันกล้าที่จะซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน					
6	ฉันเคารพครูทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
7	ฉันรักครู					
8	การปฏิบัติตนของครูกับนักเรียน					
9	ครูให้คำแนะนำฉันในเรื่องต่างๆ					
10	ครูให้ความรักแก่ฉัน					
11	ครูยิ้มแย้มทักทายฉัน					
12	ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน					
13	ครูให้กำลังใจฉันเมื่อฉันทำดี					
14	ครูไม่สนใจปัญหาฉัน					
15	นอกเวลาเรียนครูไม่สนใจฉัน					
16	ครูส่งเสริมให้ฉันทำสิ่งที่ฉันสนใจในอนาคต					

ฉบับที่ 6

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ฉันสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง					
2	เพื่อนๆชมว่าฉันเก่ง					
3	ฉันสามารถเป็นหัวหน้าห้องได้					
4	ฉันเป็นคนอ่อนแอ					
5	เพื่อนชอบพูดคุยฉัน					
6	ฉันพอใจในรูปร่างของตนเอง					
7	ฉันมีร่างกายแข็งแรง					
8	ฉันแต่งกายได้อย่างเหมาะสม					
9	ฉันสามารถพูดหน้าชั้นได้					
10	ผู้ปกครองภูมิใจในตัวฉัน					
11	ฉันเป็นคนอารมณ์ร้อน					
12	ฉันเล่นกีฬาเก่ง					
13	ฉันทำงานกับเพื่อนทุกคนได้					
14	ฉันเข้ากับคนอื่นได้ง่าย					

ฉบับที่ 7

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ฉันส่งการบ้านตรงเวลา					
2	ฉันพูดคุยกับเพื่อนในขณะเรียน					
3	ฉันคิดเรื่องอื่นขณะเรียน					
4	ฉันชอบขาดเรียน					
5	ฉันอ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนที่จะเรียน					
6	ฉันตั้งใจเรียน					
7	ฉันลอกการบ้านเพื่อน					
8	เมื่อไม่เข้าใจ ฉันจะถามครูทันที					
9	ฉันอ่านหนังสือทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว					
10	ฉันตอบคำถามครูขณะเรียน					
11	ฉันจะมีคำถามมาถามครูเพิ่มเติม					
12	ฉันรับประทานขนมขณะเรียน					
13	ฉันนำงานวิชาอื่นมาทำในขณะเรียน					
14	ฉันอ่านหนังสืออื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเรียน					
15	ฉันส่งงานครบทุกวิชา					

ฉบับที่ ๘

ข้อ	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อฉันทำการบ้านไม่ได้ ฉันจะส่งเท่าที่ทำได้					
2	ฉันทนไม่ได้ที่ต้องทำงานที่ฉันไม่ถนัด					
3	ฉันให้คนอื่นช่วยแก้ปัญหาในการเรียนโดยไม่พยายามแก้ด้วยตนเองก่อน					
4	ฉันไม่คิดมากเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนที่เกิดขึ้น					
5	เมื่อมีปัญหาฉันจะปรึกษาผู้อื่นเพื่อหาแนวทางแก้ไข					
6	ฉันควบคุมตัวเองไม่ได้เมื่อเกิดปัญหา					
7	ฉันล้มเลิกความพยายามเมื่อแก้ปัญหาไม่ได้					
8	ฉันพยายามที่จะแก้ไขปัญหาให้สำเร็จ					
9	ฉันขอให้ครูอธิบายใหม่จนกว่าจะเข้าใจ					
10	เมื่อเรียนไม่เข้าใจฉันจะกลับไปอ่านซ้ำจนกว่าจะเข้าใจ					
11	ฉันไม่ทำแบบฝึกหัดที่ยาก					
12	ฉันคิดว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้					

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารับตัวในการเรียน
ของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จังหวัดสมุทรสาคร

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ครูกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารับตัวในการเรียนของนักเรียนต่าง
ด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและ
พัฒนารับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
4-6 ในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุและแนวทางในการ
ส่งเสริมและพัฒนารับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนใน
จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งไม่มีถูกผิดและไม่มีผลกระทบต่อครูและโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด
ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอความกรุณาตอบคำถามให้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัยนี้

ขอขอบคุณคุณครูทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบค่ะ

นางสาว กมลชนก ยิ้มซ้อย

นิสิตปริญญาโท สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้ตรงตามความจริง

1. ชื่อ..... อายุ
2. ตำแหน่ง..... ประสบการณ์ทำงาน
3. ปัจจุบันสอนระดับชั้น
4. ระดับการศึกษา
 - ☐ปริญญาตรี สาขา.....
 - ☐ปริญญาโท สาขา.....
 - ☐ปริญญาเอก สาขา.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่าง ตัวระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร

1. นักเรียนต่างตัวในโรงเรียนของท่านมีพฤติกรรมในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนต่างตัวในโรงเรียนของท่านสามารถทำกิจกรรมและใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อนในโรงเรียนได้หรือไม่
อย่างไร

.....

.....

.....

3. นักเรียนต่างตัวในโรงเรียนของท่านสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียนได้หรือไม่อย่างไร
และมีความเข้าใจวัฒนธรรมไทยมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุในการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวในโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนต่างด้าวควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

6. โรงเรียนของท่านมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับตัวในการเรียนให้แก่แก่นักเรียนหรือไม่ อย่างไร

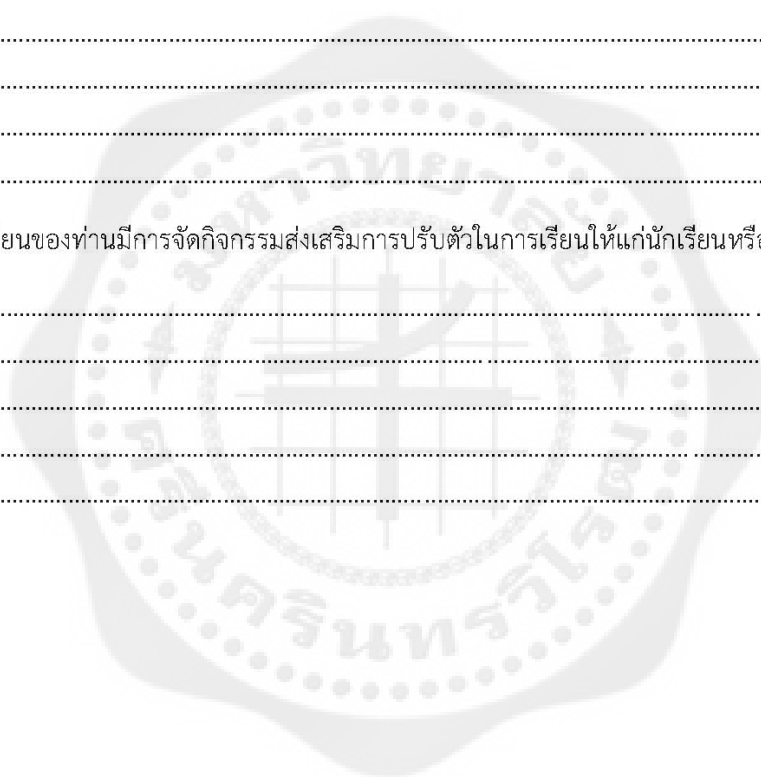
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ตารางผลการประเมินค่าดัชนี

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของวัดการปรับตัวในการเรียน

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
1	ฉันเรียนไม่ทันเพื่อน	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันเข้าใจที่ครูสอน	0	0	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันทำแบบฝึกหัดเสร็จทันเวลา	-1	0	1	1	1	0.4	คัดออก
4	เมื่อฉันไม่เข้าใจสิ่งที่เรียนฉันจะถามครู	-1	1	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันตั้งใจฟังขณะที่ครูสอน	-1	1	0	1	1	0.4	คัดออก
6	ฉันทำการบ้านด้วยตัวเอง	-1	1	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
7	เมื่อฉันเรียนไม่เข้าใจฉันจะกลับไปอ่านซ้ำๆ	-1	1	1	1	1	0.6	ปรับเป็น เมื่อฉันเรียนไม่เข้าใจ ฉันจะหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าจะเข้าใจ
8	ฉันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน	-1	0	1	0	1	0.4	คัดออก
9	ฉันเรียนอย่างมีความสุข	1	1	1	1	1	1	ปรับเป็นฉันมีความสุขในการเรียน
10	ฉันมาโรงเรียนแต่เช้า	-1	1	1	1	1	0.6	ปรับเป็น ฉันมาโรงเรียนแต่เช้าเพื่อจะเรียนหนังสือ
11	ฉันอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ครูสอน	-1	1	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันให้เพื่อนอธิบายเมื่อไม่เข้าใจ	-1	1	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
13	ฉันทำการบ้านได้ถูกต้อง							เพิ่ม
14	ฉันฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น							เพิ่ม

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดทักษะสังคมและข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
1	ฉันสามารถคุยกับเพื่อนต่างชาติได้	1	0	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันสามารถเล่นกับเพื่อนคนไทยได้	1	0	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันยกมือไหว้ เมื่อพบครู	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันพูดแทรกขณะที่คนอื่นพูด	1	1	1	1	0	0.8	ปรับเป็น เมื่อฉันคิดอะไรได้จะรีบพูด แม้ว่าคนอื่นกำลังพูดอยู่
5	ฉันกล่าวขอบคุณ เมื่อได้รับของจากผู้อื่น	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแม้จะต่างจากความคิดเห็นของฉัน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันกล่าวคำขอโทษ เมื่อทำผิด	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันชอบทำงานเป็นกลุ่ม	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันเข้าแถวซื้อของ	1	1	0	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
10	ฉันสามารถทำงานกับเพื่อนคนไทยได้	1	0	1	1	0	0.6	ปรับเป็น ฉันชอบทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่สนิทเท่านั้น
11	ฉันยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติไทย	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันชอบอยู่กับเพื่อนๆ	0	1	-1	0	-1	-1	คัดออก
13	ฉันรู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อนคนอื่น	1	0	-1	0	1	1	คัดออก
14	ฉันไม่รู้สึกลำบากเมื่อต้องอยู่กับเพื่อนต่างชาติ							เพิ่ม

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดการสนับสนุนของผู้ปกครองของนักเรียนต่างด้าว
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
1	ผู้ปกครองให้รางวัลเมื่อฉันสอบได้คะแนนดี	1	0	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
2	ผู้ปกครองซักถามเรื่องการบ้านของฉัน	0	1	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
3	ผู้ปกครองให้กำลังใจในการเรียนแก่ฉัน	1	0	1	1	0	0.6	ปรับเป็น ผู้ปกครองช่วยพุดให้กำลังใจเมื่อฉันรู้สึกท้อแท้ในการเรียน
4	เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมผู้ปกครองของฉันจะเข้าร่วมกิจกรรม	1	1	1	1	1	1	ปรับเป็น ผู้ปกครองของฉันเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน
5	ผู้ปกครองซื้อชุดนักเรียนให้ฉัน	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
6	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนใหม่ให้ฉัน	0	1	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
7	ผู้ปกครองช่วยสอนการบ้านให้ฉัน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
8	ผู้ปกครองเตือนให้ฉันอ่านหนังสือ	1	1	1	1	1	1	ปรับเป็น ผู้ปกครองกระตุ้นให้ฉันอ่านหนังสือทบทวนความรู้
9	ผู้ปกครองให้เงินไปโรงเรียนเพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละวัน	1	0	1	1	-1	0.4	คัดออก
10	ผู้ปกครองชื่นชมเมื่อฉันตั้งใจเรียน	1	1	1	1	-1	0.6	ผ่านเกณฑ์
11	ผู้ปกครองบอกว่าฉันเก่ง	1	0	1	1	-1	0.4	คัดออก
12	ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าฉันต้องเรียนต่อด้านใด	1	0	1	1	0	0.6	ปรับเป็น ผู้ปกครองส่งเสริมให้ฉันเรียนในสิ่งที่ชอบ

**ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน
ต่างด้าวระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย**

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนกับเพื่อน ฉันทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันมีเพื่อนที่สามารถปรึกษาได้	1	0	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันทะเลาะกับเพื่อน	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันดูแลเมื่อเพื่อนเจ็บป่วย	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันกล่าวชื่นชมเมื่อเพื่อนสอบได้คะแนน มาก	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันแบ่งขนมให้เพื่อน	1	1	0	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันไม่ชอบเล่นกับเพื่อน	1	0	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันเตือนให้เพื่อนทำการบ้าน	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
9	การปฏิบัติตนของเพื่อนกับนักเรียน เมื่อเพื่อนมีปัญหาเพื่อนจะมาปรึกษาค้น	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
10	เพื่อนให้ฉันมีอุปกรณ์การเรียน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
11	เพื่อนสอบถามอาการเมื่อฉันป่วย	1	0	1	1	0	0.6	ผ่านเกณฑ์
12	เพื่อนให้ความไว้วางใจฉัน	1	0	1	1	0	0.6	ผ่านเกณฑ์
13	เพื่อนคอยดูแลเมื่อฉันเจ็บป่วย	1	1	1	1	-1	0.6	ผ่านเกณฑ์
14	เพื่อนแบ่งขนมให้ฉัน	1	1	0	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
15	เพื่อนพูดให้กำลังใจเมื่อฉันรู้สึกท้อแท้	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
16	เพื่อนชวนให้ฉันไปเล่นด้วย							เพิ่ม

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูของนักเรียนต่าง
ตัวระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนกับครู เมื่อนั้นมีปัญหาฉันจะปรึกษาครู	0	-1	1	1	1	0.4	คัดออก
2	ฉันช่วยครูถือของ	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันเชื่อฟังสิ่งที่ครูตักเตือน	1	0	0	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันสามารถปรึกษาครูได้ทุกเรื่อง	1	0	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันกล้าที่จะซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจ เนื้อหาที่เรียน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันรู้สึกรักครู	0	-1	1	1	1	0.4	คัดออก
7	ฉันทำตามที่คุณบอก	0	0	1	1	-1	0.2	คัดออก
8	ฉันเคารพครูทั้งต่อหน้าและลับหลัง	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
9	การปฏิบัติตนของครูกับนักเรียน ครูให้คำแนะนำฉันในเรื่องต่างๆ	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
10	ครูให้ความรักแก่ฉัน	1	0	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
11	ครูยิ้มแย้มทักทายฉัน	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
12	ครูไม่ยอมรบกวนความคิดเห็นของฉัน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
13	ครูให้กำลังใจฉันเมื่อฉันทำดี	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
14	ครูไม่สนใจปัญหาฉัน	1	0	1	1	0	0.6	ผ่านเกณฑ์
15	นอกเวลาเรียนครูไม่สนใจฉัน	1	1	0	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
16	ครูส่งเสริมให้ฉันทำสิ่งที่เป็ประโยชน์ใน อนาคต							เพิ่ม

**ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดนิสัยทางการเรียนของนักเรียนต่างด้าวระดับชั้น
ประถมศึกษาตอนปลาย**

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
1	ฉันส่งการบ้านตรงเวลา	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันพูดคุยกับเพื่อนในขณะที่เรียน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันคิดเรื่องอื่นขณะที่เรียน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันชอบขาดเรียน	1	0	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันอ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนที่จะเรียน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันตั้งใจเรียน	0	0	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันลอกการบ้านเพื่อน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
8	เมื่อไม่เข้าใจ ฉันจะถามครูทันที	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันอ่านหนังสือทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
10	ฉันตอบคำถามครูขณะเรียน	1	1	0	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
11	ฉันจะมีคำถามมาถามครูเพิ่มเติม	0	0	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันรับประทานขนมขณะเรียน	0	1	1	1	1	0.8	ผ่านเกณฑ์
13	ฉันนำงานวิชาอื่นมาทำในขณะที่เรียน	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
14	ฉันอ่านหนังสืออื่นเพิ่มเติม นอกเหนือจากหนังสือเรียน							เพิ่ม
15	ฉันส่งงานครบทุกวิชา							เพิ่ม

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรคของนักเรียนต่าง
ตัวระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ข้อ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
1	เมื่อฉันทำการบ้านไม่ได้ ฉันจะส่งเท่าที่ทำได้	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันทนไม่ได้ที่ต้องทำงานที่ฉันไม่ถนัด	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันให้คนอื่นช่วยแก้ปัญหาในการเรียนโดยไม่พยายามแก้ด้วยตนเองก่อน	1	1	1	1	0	0.8	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันไม่คิดมากเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนที่เกิดขึ้น	1	1	-1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
5	เมื่อมีปัญหาฉันจะปรึกษาเพื่อน	0	1	1	1	1	0.8	ปรับแก้ เมื่อมี ปัญหาฉันจะปรึกษา ผู้อื่นเพื่อหาแนว ทางแก้ไข
6	ฉันรู้สึกท้อใจได้สิ่งที่ต้องการ	1	0	0	1	0	0.4	ตัด
7	ฉันควบคุมตัวเองไม่ได้เมื่อเกิดปัญหา	0	1	0	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันล้มเลิกความพยายามเมื่อแก้ปัญหาไม่ได้	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาให้สำเร็จ	1	0	1	1	1	0.8	ฉันพยายามที่จะ แก้ไขปัญหาให้สำเร็จ
10	ฉันขอให้ครูอธิบายใหม่จนกว่าจะเข้าใจ	-1	1	1	1	1	0.6	ผ่านเกณฑ์
11	เมื่อเรียนไม่เข้าใจฉันจะกลับไปอ่านซ้ำจนกว่าจะเข้าใจ	1	1	1	1	1	1	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันไม่ทำแบบฝึกหัดที่ยาก							เพิ่ม
13	ฉันคิดว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้							เพิ่ม

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดการปรับตัวในการเรียน

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	ฉันเรียนไม่ทันเพื่อน	0.8	0.286	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันเข้าใจที่ครูสอน	0.6	0.321	ผ่านเกณฑ์
3	เมื่อฉันไม่เข้าใจสิ่งที่เรียนฉันจะถามครู	0.6	0.531	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันทำการบ้านด้วยตัวเอง	0.6	0.236	ผ่านเกณฑ์
5	เมื่อฉันเรียนไม่เข้าใจ ฉันจะหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าจะเข้าใจ	0.6	0.388	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันมีความสุขในการเรียน	1.0	0.347	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันมาโรงเรียนแต่เช้าเพื่อจะเรียนหนังสือ	0.6	0.560	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ครูสอน	0.6	0.362	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันทำการบ้านได้ถูกต้อง	0.8	0.280	ผ่านเกณฑ์
10	ฉันฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น	0.6	0.420	ผ่านเกณฑ์
11	ฉันถามเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจ	0.6	0.502	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.735				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดทักษะสังคมและข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนต่างดาว

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	ฉันสามารถคุยกับเพื่อนคนไทยได้	0.6	0.201	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันสามารถเล่นกับเพื่อนคนไทยได้	0.6	0.316	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันยกมือไหว้ เมื่อพบครู	1.0	0.403	ผ่านเกณฑ์
4	เมื่อฉันคิดอะไรได้จะรีบพูดแม้ว่าคนอื่นกำลังพูดอยู่	0.8	0.261	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันกล่าวขอบคุณ เมื่อได้รับของจากผู้อื่น	1.0	0.717	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแม้จะต่างจาก ความคิดเห็นของฉัน	1.0	0.507	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันกล่าวคำขอโทษ เมื่อทำผิด	1.0	0.544	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนคนไทยได้	1.0	0.343	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันเข้าแถวซื้อของ	0.8	0.670	ผ่านเกณฑ์
10	ฉันชอบทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่สนิทเท่านั้น	0.6	0.343	ผ่านเกณฑ์
11	ฉันยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติไทย	1.0	0.268	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันไม่รู้สึกรังเกียจเมื่อต้องอยู่กับเพื่อนต่างชาติ	0.6	0.363	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.770				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดการสนับสนุนของผู้ปกครอง

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	ผู้ปกครองให้รางวัลเมื่อฉันสอบได้คะแนนดี	0.8	0.358	ผ่านเกณฑ์
2	ผู้ปกครองซักถามเรื่องการบ้านของฉัน	0.8	0.534	ผ่านเกณฑ์
3	ผู้ปกครองช่วยพูดให้กำลังใจ เมื่อฉันรู้สึกท้อแท้ในการเรียน	0.6	0.656	ผ่านเกณฑ์
4	ผู้ปกครองของฉันเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	1.0	0.328	ผ่านเกณฑ์
5	ผู้ปกครองซื้อชุดนักเรียนให้ฉัน	0.8	0.292	ผ่านเกณฑ์
6	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนใหม่ให้ฉัน	0.8	0.280	ผ่านเกณฑ์
7	ผู้ปกครองช่วยสอนการบ้านให้ฉัน	1.0	0.502	ผ่านเกณฑ์
8	ผู้ปกครองกระตุ้นให้ฉันอ่านหนังสือทบทวนความรู้	1.0	0.514	ผ่านเกณฑ์
9	ผู้ปกครองชื่นชมเมื่อฉันตั้งใจเรียน	0.6	0.601	ผ่านเกณฑ์
10	ผู้ปกครองส่งเสริมให้ฉันเรียนในสิ่งที่ชอบ	0.6	0.298	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.771				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนกับเพื่อน ฉันชอบทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อน	1.0	0.233	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันมีเพื่อนสนิทมากกว่า 1 คน	0.8	0.229	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันทะเลาะกับเพื่อนบ่อยๆ	0.8	0.268	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันดูแลเมื่อเพื่อนเจ็บป่วย	1.0	0.364	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันกล่าวชื่นชมเมื่อเพื่อนได้คะแนนมาก	0.8	0.439	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันมักจะแบ่งขนมให้เพื่อน	0.8	0.305	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันชอบอยู่ตามลำพัง	0.8	0.285	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันเตือนให้เพื่อนทำการบ้าน	0.8	0.459	ผ่านเกณฑ์
9	การปฏิบัติตนของเพื่อนกับนักเรียน เมื่อเพื่อนมีปัญหาเพื่อนจะมาปรึกษาฉัน	1.0	0.553	ผ่านเกณฑ์
10	เพื่อนให้ฉันยืมอุปกรณ์การเรียน	1.0	0.339	ผ่านเกณฑ์
11	เพื่อนสอบถามอาการเมื่อฉันป่วย	0.6	0.603	ผ่านเกณฑ์
12	เพื่อนให้ความไว้วางใจฉัน	0.6	0.632	ผ่านเกณฑ์
13	เพื่อนคอยดูแลเมื่อฉันเจ็บป่วย	0.6	0.524	ผ่านเกณฑ์
14	เพื่อนมักจะแบ่งขนมให้ฉัน	0.8	0.334	ผ่านเกณฑ์
15	เพื่อนปลอบใจเมื่อฉันมีปัญหา	1.0	0.546	ผ่านเกณฑ์
16	เพื่อนชวนให้ฉันไปเล่นด้วย	0.6	0.221	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.799				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนกับครู ฉันช่วยครูถือของ	0.8	0.318	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันเชื่อฟังสิ่งที่ครูตักเตือน	0.6	0.455	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันสามารถปรึกษาครูได้ทุกเรื่อง	0.8	0.311	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันกล้าที่จะซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน	1.0	0.415	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันเคารพครูทั้งต่อหน้าและลับหลัง	0.6	0.260	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันรักครู	0.6	0.586	ผ่านเกณฑ์
7	การปฏิบัติตนของครูกับนักเรียน ครูให้คำแนะนำฉันในเรื่องต่างๆ	1.0	0.570	ผ่านเกณฑ์
8	ครูให้ความรักแก่ฉัน	0.8	0.456	ผ่านเกณฑ์
9	ครูยิ้มแย้มทักทายฉัน	0.8	0.570	ผ่านเกณฑ์
10	ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน	1.0	0.238	ผ่านเกณฑ์
11	ครูให้กำลังใจฉันเมื่อฉันทำดี	1.0	0.380	ผ่านเกณฑ์
12	ครูไม่สนใจปัญหาฉัน	0.6	0.263	ผ่านเกณฑ์
13	นอกเวลาเรียนครูไม่สนใจฉัน	0.8	0.376	ผ่านเกณฑ์
14	ครูส่งเสริมให้ฉันทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ในอนาคต	0.6	0.627	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.785				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดอัตมโนทัศน์

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	ฉันสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง	0.6	0.331	ผ่านเกณฑ์
2	เพื่อนๆชมว่าฉันเก่ง	0.6	0.441	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันสามารถเป็นหัวหน้าห้องได้	1.0	0.522	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันเป็นคนอ่อนแอ	0.8	0.211	ผ่านเกณฑ์
5	เพื่อนชอบพูดคุยฉัน	0.6	0.369	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันพอใจในรูปร่างของตนเอง	1.0	0.435	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันมีร่างกายแข็งแรง	0.8	0.492	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันแต่งกายได้อย่างเหมาะสม	0.8	0.217	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันสามารถพูดหน้าชั้นได้	1.0	0.419	ผ่านเกณฑ์
10	ผู้ปกครองภูมิใจในตัวฉัน	0.6	0.396	ผ่านเกณฑ์
11	ฉันเป็นคนอารมณ์ร้อน	0.8	0.341	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันเล่นกีฬาเก่ง	0.8	0.367	ผ่านเกณฑ์
13	ฉันทำงานกับเพื่อนทุกคนได้	1.0	0.453	ผ่านเกณฑ์
14	ฉันเข้ากับคนอื่นได้ง่าย	0.6	0.358	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.768				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดนิสัยทางการเรียน

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	ฉันส่งการบ้านตรงเวลา	1.0	0.305	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันพูดคุยกับเพื่อนในขณะที่เรียน	1.0	0.377	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันคิดเรื่องอื่นขณะที่เรียน	1.0	0.303	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันชอบขาดเรียน	0.8	0.252	ผ่านเกณฑ์
5	ฉันอ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนที่จะเรียน	1.0	0.351	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันตั้งใจเรียน	0.6	0.601	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันลอกการบ้านเพื่อน	1.0	0.368	ผ่านเกณฑ์
8	เมื่อไม่เข้าใจ ฉันจะถามครูทันที	1.0	0.596	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันอ่านหนังสือทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว	1.0	0.485	ผ่านเกณฑ์
10	ฉันตอบคำถามครูขณะที่เรียน	0.8	0.407	ผ่านเกณฑ์
11	ฉันจะมีคำถามมาถามครูเพิ่มเติม	0.6	0.513	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันรับประทานขนมขณะที่เรียน	0.8	0.387	ผ่านเกณฑ์
13	ฉันนำงานวิชาอื่นมาทำในขณะที่เรียน	1.0	0.386	ผ่านเกณฑ์
14	ฉันอ่านหนังสืออื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเรียน	0.6	0.295	ผ่านเกณฑ์
15	ฉันส่งงานครบทุกวิชา	0.6	0.306	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.787				

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบวัดความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค

ข้อ	ข้อความ	ดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	การพิจารณา
1	เมื่อฉันทำการบ้านไม่ได้ ฉันจะส่งเท่าที่ทำได้	1.0	0.383	ผ่านเกณฑ์
2	ฉันทนไม่ได้ที่ต้องทำงานที่ตนไม่ถนัด	1.0	0.285	ผ่านเกณฑ์
3	ฉันให้คนอื่นช่วยแก้ปัญหาในการเรียนโดยไม่พยายามแก้ด้วยตนเองก่อน	0.8	0.296	ผ่านเกณฑ์
4	ฉันไม่คิดมากเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนที่เกิดขึ้น	0.6	0.460	ผ่านเกณฑ์
5	เมื่อมีปัญหาฉันจะปรึกษาผู้อื่นเพื่อหาแนวทางแก้ไข	0.8	0.300	ผ่านเกณฑ์
6	ฉันควบคุมตัวเองไม่ได้เมื่อเกิดปัญหา	0.6	0.289	ผ่านเกณฑ์
7	ฉันล้มเลิกความพยายามเมื่อแก้ปัญหาไม่ได้	1.0	0.262	ผ่านเกณฑ์
8	ฉันพยายามที่จะแก้ไขปัญหาลงสำเร็จ	0.8	0.449	ผ่านเกณฑ์
9	ฉันขอให้ครูอธิบายใหม่จนกว่าจะเข้าใจ	0.6	0.264	ผ่านเกณฑ์
10	เมื่อเรียนไม่เข้าใจฉันจะกลับไปอ่านซ้ำจนกว่าจะเข้าใจ	1.0	0.351	ผ่านเกณฑ์
11	ฉันไม่ทำแบบฝึกหัดที่ยาก	0.6	0.216	ผ่านเกณฑ์
12	ฉันคิดว่าทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้	0.6	0.365	ผ่านเกณฑ์
ค่าความเชื่อมั่น (α) = 0.683				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกมลชนก ยิ้มชัย
วันเดือนปีเกิด	11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	117 หมู่ 6 ตำบลแสวงหา อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง 14150

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2550	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์) จาก โรงเรียนสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
พ.ศ. 2555	ระดับปริญญาตรี ศษ.บ. (การสอนวิทยาศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2561	ระดับปริญญาโท กศ.ม. สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ